

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

CUMHURİYET DÖNEMİ SİVAS VALİLERİ (1923-2021)

FATMA ZEHRA DURAK

Yüksek Lisans Tezi

TARİH ANA BİLİM DALI

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi

Ocak 2023

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ
Yüksek Lisans Tezi

CUMHURİYET DÖNEMİ SİVAS VALİLERİ (1923-2021)

Tez Yazarı
Fatma Zehra DURAK

Danışman
PROF.DR. MEHMET ÇEVİK

Ocak 2023
ELAZIĞ

BEYAN

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “**CUMHURİYET DÖNEMİ SİVAS VALİLERİ (1923-2021)**” başlıklı yüksek lisans tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

16.01.2023

Fatma Zehra DURAK

ÖNSÖZ

Cumhuriyet Dönemi'nde valilik kurumu ile ilgili olarak Sivas ili yönetimi ve valilerine yer verilecek olan bu çalışmanın ilk bölümünde valilik kurumu hakkında bilgiler verilerek valilerin tayinleri, görev süreleri, değiştirilme usulleri ile valilerin eğitim durumları kısaca ana hatlarıyla taşra teşkilatı ele alınacaktır.

İkinci bölümde Sivas İli'nin idari yapısı ve Valiler Sivas ili örneği üzerinden anlatılmaya çalışılacak; 1923-2021 yılları arasında görev yapan valilerin hayatları, aldıkları vazifeler ve idari faaliyetleri ve Sivas için yapılmış olan kalıcı eserler hakkında bilgi verilecektir. Bu araştırmada temel kaynak olarak Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi çeşitli tasnifler ve belgeler birinci elden kaynak olarak kullanılacaktır. Ayrıca incelenen konu ve dönemle ilgili ikinci el kaynaklardan ve araştırma-inceleme eserlerinden de faydalanılmıştır.

Tez konusunun belirlenmesinden, araştırma aşaması ve tamamlanması sürecine kadar çalışmalarımın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve tecrübesi ile yol gösteren, gerekli kaynak temini, fikir edinimi gibi birçok konuda yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet ÇEVİK' e hocam Doç. Dr. Yavuz HAYKIR' a sonsuz saygı ve şükranlarımı sunarım. Bu süre zarfında arşivinden yararlandığım gazeteci Sirer DOĞAN' a teşekkür ederim. Ayrıca şahsımdan maddi ve manevi desteğini esirgemeyen Merhum Babacığım Ziya DURAK 'a ve her zaman yanımda olan Sevgili aileme, kalpten teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
EKLER LİSTESİ	X
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1
1. VALİLİK MAKAMI.....	3
1.1. Valilik Kurumuna Genel Bakış.....	3
1.1.1. Vali Kavramı.....	3
1.1.2. Cumhuriyet Dönemi’nde Valilik Kurumu	3
1.1.3. Cumhuriyet Dönemi’nde Valilik Sistemleri	9
1.1.4. İller ’de Valiye Duyulan Gereksinim.....	10
1.1.5. Cumhuriyet Dönemi’nde İllerin Genel Durumu	10
1.2. Valilerin Statüleri	12
1.2.1. Valilerin Yasal Statüleri.....	12
1.2.2.Valilerin Eğitim Durumları	13
1.2.3. Valilerin Atanmaları ve Görev Süreleri	14
1.2.4.Valilerin Görev ve Yetkileri	15
1.2.5. Valililerin Görevlerinin Sona Ermesi	17
1.2.6. İl Yönetiminin Kurumsal Yapısı.....	18
2. CUMHURİYET DÖNEMİ SİVAS VALİLERİ.....	19
2.1. Cumhuriyet Öncesinde Genel Özellikleri ile Sivas İli	19
2.2. Cumhuriyet Dönemi Sivas İli Genel Durumu ve Demografik Yapısı	20
2.3. Cumhuriyet Dönemi Sivas İli’nde Valilik Kurumu	22
2.4. Sivas İli’nde Valilik Binasının Tarihçesi ve Yerleşim Durumu.....	23
2.5. Sivas İli’nde Görev Yapmış Olan Valiler	24
2.6. Cumhuriyet Dönemi’nde Görev Yapan Sivas Valileri	27
2.6.1. Muammer Bey	27
2.6.2. Mehmet Zeki ÖZENER (23.03.1925 - 02.12.1925)	29
2.6.3. Süleyman Sami (KEPENEK) (12.07.1928- 24.04.1935).....	30
2.6.4. Akif İYİDOĞAN (20.06.1935-29.09.1935) (1.Kez) (12.12.1939-02.04.1942) (2.Kez) ...	33
2.6.5. Nazmi TOKER (29.08.1936-30.03.1939).....	35
2.6.6. Muhtar AKMAN (21.06.1939-24.11.1939).....	36
2.6.7. Naci KICIMAN (05.05.1942-03.08.1944).....	37
2.6.8. Necmettin ERGİN (02.09.1944-09.11.1946).....	38
2.6.9. Feyyaz BOSUT (04.12.1946-24.07.1947).....	39
2.6.10. Rebiî KARATEKİN (09.09.1947-12.06.1950).....	39
2.6.11. Takyeddin GÜRKÖK (20.07.1950-06.02.1952).....	41

2.6.12. Necati İLTER (28.07.1952-10.03.1954).....	42
2.6.13. İ. Sabri ÇAĞLAYANGİL (16.03.1954-02.12.1954).....	42
2.6.14. Rifat BİNGÖL (30.06.1955-28.11.1955).....	45
2.6.15. Kadri EROĞAN (20.01.1956-23.09.1957).....	45
2.6.16. Fahrettin AKKUTLU (09.11.1957-14.08.1958).....	46
2.6.17. Şâkir CANALP (27.08.1958-09.05.1960).....	46
2.6.18. Memduh PAYZIN (14.06.1960-18.09.1962).....	47
2.6.19. Mehmet VARİNLİ (31.10.1962-17.06.1964).....	48
2.6.20. Zahit KIRAĞLI (09.07.1964-31.01.1966).....	50
2.6.21. Vefik KİTAPÇIGİL (04.02.1966-19.02.1968).....	51
2.6.22. Mustafa YÖRÜKOĞLU (04.02.1968-14.09.1970).....	54
2.6.23. Sabri SÖZER (17.09.1970-02.07.1971).....	54
2.6.24. Celal Kaya CAN (15.07.1971-20.07.1975).....	55
2.6.25. Ali Rıza YARADANAKUL (20.07.1975-15.02.1978).....	57
2.6.26. Fikret KOÇAK (03.04.1978-07.12.1979).....	57
2.6.27. Şükrü ÖZHAN (07.12.1979-03.11.1980).....	58
2.6.28. Bekir ÖZTÜRK (05.11.1980-13.03.1981).....	59
2.6.29. Şükrü ER (24.06.1981- 25.07.1983).....	59
2.6.30. Ertuğrul ERSOY (15.08.1983-01.02.1984).....	61
2.6.31. Lütfi Fikret TUNCEL (13.02.1984-01.05.1990).....	61
2.6.32. Bekir AKSOY (04.05.1990-17.02.1992).....	63
2.6.33. Ahmet KARABİLGİN (21.02.1992-09.07.1993).....	64
2.6.34. Aydın GÜÇLÜ(1.Kez) (09.07.1993-04.11.1997) (2.Kez) (28.05.1998-01.08.2000).....	65
2.6.35. Aslan YILDIRIM (08.11.1997-26.05.1998).....	67
2.6.36. M. Lütfullah BİLGİN (14.08.2000-08.02.2003).....	69
2.6.37. Dr. Hasan CANPOLAT (17.02.2003-12.10.2006).....	70
2.6.38. Veysel DALMAZ (16.10.2006-26.06.2009).....	74
2.6.39. Ali KOLAT (29.06.2009-17.08.2012).....	74
2.6.40. Zübeyir KEMELEK (18.08.2012-21.02.2014).....	76
2.6.41. Âlim BARUT (03.03.2014-01.06.2016).....	77
2.6.42. Davut GÜL (09.06.2016-05.11.2018).....	79
2.6.43. Salih AYHAN (05.11.2018- Halen Görevde).....	80
SONUÇ	85
KAYNAKÇA	87
EKLER	92
Ek 1.Resim ve Belgeler.....	92
ÖZ GEÇMİŞ	97

ÖZET

Cumhuriyet Dönemi Sivas Valileri (1923-2021)

Fatma Zehra DURAK

Master's Thesis,

Fırat Üniversitesi

Tarih Ana Bilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Programı

Ocak 2023, Sayfa: XI +97

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi'nde, Cumhuriyet'in kuruluşundan, günümüze kadar; 1923-2021 yılları arasında idari yapı bakımından vali, valilik kurumu, taşra teşkilatı ve hakkında genel hatlar ile bilgilere yer verilmiştir.

Sivas İli örneği üzerinden vali atanmaları, valilerin atamaları, valilerin görev yaptıkları Sivas'a geliş ve ayrılış süreleri, Sivas'ta görevde bulundukları süre içinde yapmış oldukları çalışmalar, çalışma şekilleri, sahip oldukları yetkiler, yaşadıkları görev değişiklikleri, görevden alınma ve alınma sebepleri incelenmiştir. Valilerin Sivas'ta görev yaptıkları dönemde eğitim, kültür, sağlık, ekonomi, imar ve bayındırlık alanlarında yapmış oldukları eserler ve vermiş oldukları kalıcı hizmetler araştırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi'nde, Sivas İl İdaresi'nde 1923-2021 yılları arasında 45 vali görev yapmıştır. Sivas Valiliği tarihinde Sivas'a iki kez atanıp iki kez görev yapan iki vali olmuştur. Bunlar Vali Akif İyidoğan ve Vali Aydın Güçlü'dür.

Ortalama görev süreleri 2-3 yıl arasında değişen valiler arasında en uzun süre görev yapan Vali Süleyman Kepenek ve Vali Lütfi Fikret Tuncel olmuştur. Vali Süleyman Kepenek yedi yıl görev yaparken onu altı yıl ile Vali Lütfi Fikret Tuncel izlemiştir.

Atanmaları ve görev sürelerinin ardından görevden ayrılma nedenlerine gelindiğinde; görevlerinin değiştirilmesi, tayin olmaları veya şikâyet üzerine azledildikleri, bir valinin de görevi devam ettiği süreçte rahatsızlanıp bir süre tedavi gördükten sonra vefat ettiği, iki valinin de görevleri devam ettiği sırada kendi istekleri ile emekliye ayrıldıkları görülmüştür.

Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı Sivas şehrinde, Cumhuriyet'in değer yargılarına sahip çıkarak, Atatürk İlke ve İnkılâpları ışığında görev yapmış olan Sivas Valileri'nin kamunun ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirmiş oldukları hizmetler, göstermiş oldukları faaliyetler ve Sivas'a kazandırmış oldukları eserler değerlendirilerek, sınıflandırılmış ve incelenmiştir.

Her ne kadar konu sınırı dikkate alınmış olsa da İçişleri Bakanlığı'nın Arşiv taraması yapılmadığından dolayı daha fazla bilgiye ulaşılması ve belgelere ulaşılması durumunda yeni çalışmalara ilham kaynağı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Vali, Valilik Kurumu, Sivas, İdari Yapı

ABSTRACT

In the History of the Republic of Turkey, from the foundation of the Republic to the present; In terms of administrative structure between 1923-2021, general information about the governor, governorship institution, provincial organization and information is given.

The appointment of governors, the appointments of governors, the arrival and departure times of the governors in Sivas, the work they have done during their duty in Sivas, the way they work, the authorities they have, the changes in their duties, the reasons for their dismissal and dismissal have been examined through the example of Sivas Province. The works that the governors made in the fields of education, culture, health, economy, development and public works during their duty in Sivas and the permanent services they provided were investigated.

In the History of the Republic of Turkey, 45 governors served in the Sivas Provincial Administration between 1923-2021. In the history of Sivas Governorship, there were two governors who were appointed to Sivas twice and served twice. These are Governor Akif Iyidogan and Governor Aydin Guclu.

Governor Süleyman Kepenek and Governor Lütfi Fikret Tuncel have served the longest among the governors whose average terms of office vary between 2-3 years. Governor Süleyman Kepenek served for seven years, followed by Governor Lütfi Fikret Tuncel for six years.

When it comes to the reasons for leaving the office after their appointment and their term of office; It has been seen that they were dismissed upon changing their duties, Appointments or complaints, One governor fell ill during his term and died after receiving treatment for a while, and both governors retired of their own accord while their duties were still in progress.

In the city of Sivas, where the foundations of the Republic were laid, the services of the Governors of Sivas, who stood by the values of the Republic and served in the light of Atatürk's Principles and Revolutions, in line with the needs of the public, the activities they performed and the works they brought to Sivas were evaluated, classified and examined. .

Although the subject limit has been taken into account, since the Ministry of Interior does not scan the archives, it will be a source of inspiration for new studies if more information and documents are reached.

Keywords: History of the Republic of Turkey, Governor, Governor's Office, Sivas, Administrative Structure

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.Vali atamalarında tercih edilen okullar	13
Tablo 2. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Sivas'ta Görev Yapan Osmanlı Valileri	25
Tablo 3. Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar İl'de Görev alan Valiler	26
Tablo 4. Ödenek tahsis edilen kurumlar	73

EKLER LİSTESİ

Fotoğraf 1: Vali Muammer Bey zamanında 1913-1917 yılları arasında ahşap olan binaya, 3.kat ilave edilmiştir.	92
Fotoğraf 2: 1978 yılında çıkan yangın sonrasında Tarihi Valilik Binası'nın görüntüsü.....	92
Fotoğraf 3: Sivas Tarihi Hükümet Konağı Son Hali.	93
Fotoğraf 4: Sivas Valilik Yeni Binası.....	93
Belge 1: Süleyman Sami Kepenek'in Belediyeler Bankası Umum Müdürlüğü'ne tayini Atatürk imzası taşıması sebebiyle ekler bölümünde yer almıştır.	94
Belge 2: Vali Akif İyidoğan'ın ilk kez Sivas Valiliği'ne atandığına dair belge.	95
Belge 3: Vali Akif İyidoğan'ın ikinci kez Sivas Valiliği'ne atandığına dair belge.	96

KISALTMALAR

Kısaltmalar	:	Açıklamalar
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
DMK	:	Devlet Memurları Kanunu
DP	:	Demokrat Parti
DYP	:	Doğru Yol Partisi
İGM	:	İl Genel Meclisi
İİK	:	İl İdaresi Kanunu
İÖİ	:	İl Özel İdaresi
İÖİK	:	İl Özel İdaresi Kanunu
GES	:	Güneş Enerji Santrali
İİBF	:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KÖYDES	:	Köylerin Altyapısının Desteklemesi
MİA	:	Mülki İdare Amiri
OHAL	:	Olağanüstü Hal
RES	:	Rüzgâr Enerji Santrali
SBF	:	Siyasal Bilgiler Fakültesi
SEKAP	:	Sivas'ta Eğitimin Kalitesini Artırma Projesi
SİSKAV	:	Sivas İli Sanat, Kültür ve Araştırma Vakfı
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
TODAİE	:	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
VİK	:	Vilayet İdaresi Kanunu
ICA	:	(International Cooperative Alliance), Uluslararası Kooperatifler Birliği

GİRİŞ

Sivas İli, yazılı tarih başlangıcından günümüze kadar çeşitli medeniyetlere ve önemli birçok tarihi olaya mekân sahipliği yapmıştır. Konumunun gereği olarak güvenli bir şehir olmasından dolayı Sivas ilinde farklı tarihlerde Hititler, Romalılar ve Bizanslılar hâkimiyet sürdürmüştür. Roma ve Bizans'ın hâkimiyeti döneminde Sivas'ta askeri ve ticari bakımdan gelişmeler yaşanmıştır.

Daha sonra Sultan Alparslan'ın Anadolu'yu fethetmesi üzerine, Sivas'ta Danişment'liler bir Beylik kurmuştur. Sivas'ın Anadolu Selçuklu Devleti topraklarına katılımlı II. Kılıçarslan Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti'ne Sivas, dönem-dönem başkentlik yapmıştır. Sultan Alâattin Keybubat Dönemi'nde, dönemin önemli ve büyük medeniyet merkezlerinden biri halini almış olan Sivas şehri, 1243 yılında Moğol İstilasına uğramış ve bu istila sonucunda ağır bir yıkım yaşamıştır.

XIV. yüzyılın ikinci yarısında Sivas şehri Anadolu Selçuklu Devleti'nin sonrasında İlhanlıların eline geçmiştir. Bu tarihten sonra Sivas'ta sırasıyla; Eretna ve Kadı Burhaneddin Devleti kurulmuştur.

Sivas, Osmanlı Devleti hâkimiyeti altına Yıldırım Beyazıt zamanında girmiş olsa da 1400'lü yıllarda Timur İstilasına uğramış yağmalanmış, yakılıp yıkılmıştır. Sivas'ın yeniden Osmanlı Devleti himayesine girmesi, 1413 yılında olmuştur. Sivas o dönemde Eyalet-i Rum adını taşıyan idari bir merkez halini almıştır. Sivas eyaleti biri merkez olmak üzere Samsun, Çorum, Amasya, Yozgat, Divriği, Arapkir sancaklarından meydana gelmiştir. 1864 yılı düzenlenmesi sonrası Sivas il olmuştur.

Tarihin her döneminde önemli bir yönetim merkezi haline gelmiş olan Sivas İli; Hititler için önemli bir kale, Danişment Beyliği, Eretna ve Kadı Burhânettin Devletleri için birer başkent, Anadolu Selçuklu Devleti için Darü'l A'la (Yüce Belde), Osmanlı İmparatorluğu'na eyalet merkezi olmuştur. Sivas, Osmanlı Devleti taşra teşkilatı için önemli bir idare merkezi olduğundan dolayı o dönemde Sivas'ta birçok vali görev yapmıştır.

Türkiye Cumhuriyet'in temellerinin atılmasına vesile olmuş bir şehir olan Sivas'ın yakın tarihine bakıldığında ise; Sivas, Milli Mücadele Dönemi'nde modern Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş sürecinde çok önemli görevler üstlenmiştir. Gazi Mustafa Kemal Paşa, 26 Haziran 1919 tarihinde Amasya'dan ayrılmış günün sabahında erkenden yola çıkmış ve Tokat İli üzerinden 27 Haziran 1919'da Sivas'a gelmiştir. Sivas'a girişini Mustafa Kemal Atatürk şöyle anlatmıştır; "Sivas Şehri'ne vardığımızda Sivas halkı, bizi büyük bir coşku ile karşıladı. Bu görünüş, Sivas'ın saygıdeğer halkının bana nedenli bağlı olduğunu ve sevgi beslediğini belirten canlı bir tanık idi, " demiştir. Sivas ili beslemiş olduğu bu sevgi ve bağlılığı her zaman sürdürmüştür. Sivas'ta Cumhuriyet'in kurulduğu tarihten günümüze kadar, Devlet'in temelini oluşturan idari yapılanmanın merkezi ve taşra olarak ikiye ayrıldığı başlık incelendiğinde, merkeziyetçi düşünce üzerine kurulmuş olan sistemin benzer özellikleri, farklılıkları ayrıca çalışma sistemini ve temel ilkelerini anlamak, taşra idaresi açısından önem taşımıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğundan bu yana güçlü bir merkezi idare yapı ve modern bir toplum inşa edilmesi hedefi üzerine politikalar uygulanılmaya çalışmıştır. Merkez kökenli olan il idari yapısı Sivas ili örneği üzerinden incelenmiştir. Çalışmada; Cumhuriyet'in ilanından sonra Sivas İli'nin yönetimi, ilde görev yapan diğer yetkililer, Sivas il idaresinin en üst bölümünde yer alan valilerin

kimler oldukları, kişisel özellikleri, valilikleri döneminde neler yapmış oldukları, valilikleri önce ve sonrasında aldıkları görevler devletin içinde bulunduğu şartlar çerçevesinde ele alınmıştır.

Sivas şehrinin tarihsel süreç içerisinde bulunduğu önemli ve güvenli olan konumdan daha önce bahsetmiştik. Uzun bir geçmiş tarihi kimliğine sahip olan Sivas ili hakkında yapılmış olan araştırmalar son yıllarda dikkat çekmiş ve artış göstermiş olsa da geniş bir tarih çerçevesine sahip olan Sivas için Cumhuriyet Dönemi'nde Vali ve Valilik Kurumu başlığı altında yapılan çalışmalar yetersiz bulunmaktadır.

Bu amaçla Sivas şehrinin tarihine ve sınırlı sayıda bulunan araştırmalara katkı sağlamak amacıyla 1923-2021 yılları arasında görev yapmış olan Cumhuriyet Dönemi Sivas Valileri tez konusu olarak belirlenmiştir. Genel anlamda ‘‘ Türkiye’de Valilik Kurumu, özelde Sivas İli İdari Yapısı hakkında bilgiler içeren bu çalışmamızı sınırlı bir çerçevede ele alırken valilik kurumunun geçirmiş olduğu değişim ve gelişim süreçleri Sivas İli örneği üzerinden açıklanarak, Sivas’ta görev yapmış olan valiler açısından ifade edilmeye çalışılmıştır.

1. VALİLİK MAKAMI

1.1. Valilik Kurumuna Genel Bakış

Türkiye Cumhuriyeti yönetsel yapısı merkez ve taşra yönetimi olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. İl düzeyindeki yönetsel yapı, tarihsel ve kurumsal anlamda sürekli değişim ve gelişim göstermiş ayrıca devamlılığını sürdürmüştür. Sosyolojik bakımdan (kurum) kavramı, toplumda yer edinmiş, kabul görmüş bir gerçeklik halini almıştır.

1.1.1. Vali Kavramı

İl Yönetiminin mülki amiri olan vali yasal statüsü, görev süresi, göreve atanma şekli ve şartları ile görev ve yetkileri farklı başlıklar altında ayrı şekilde ele alınacaktır.

Köken bakımından incelendiğinde Arapça bir kelime olan vali kelimesi, TDK sözlüğünde, “Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi ” anlamını içermektedir. Vali kelimesi, terimsel olarak, “devlet yöneticisi tarafından başkentin dışında bulunan şehirleri yönetmek üzere tayin edilen üst düzey memurlara” verilen isim şeklinde tanımlanmıştır.

-Vali- diye adlandırılmış olan “ bu yüksek memur, kamu düzenini sağlamakta, merkez memurlarını ve il’in alt bölümlerini denetim altında bulundurmaktadır.” Validen bağımsız olan kuruluşlar; askerî ve adli kuruluşlardır. Merkez kuruluşlarına ait yetkilerin çoğu vali vasıtasıyla kullanılmaktadır. İdarî ve teknik bütün kuruluşların kumanda zinciri validen geçmektedir. Teknik memurlar, belli bir işte uzmanlaşmış ve tek bir bakanlığa karşı sorumlu oldukları halde, vali bütün bakanlıkların otoritesi altında görev yapmaktadır (Tosun, 1970: 4).

İçişleri Bakanlığı, Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı’nın onayı ile atanan vali, devletin ve hükümetin ve diğer bakanlıkların temsilcisi ve yönetsel ve siyasal yürütme organıdır.

Taşrada yer alan illerin yönetimi ile ilgilenen valiler, taşrada sahip oldukları yetkilere göre de sınıflandırılmışlardır. Kaynaklara göre “genel vali” ve “özel vali” olarak ifade edilen bu sınıflama, valilerin yetki ve sorumluluklarını belirtir. Genel vali, bulunduğu ilde ilgili hemen her konuda (askeri, idari, mali, denetim vb.) sorumludur. Özel valinin yetki ve sorumlulukları sınırlıdır (Kılıç, 2012: 492).

Türk idarî tarihinde valilerin görev alanı, yabancı yazında mutlak bir vilayetten daha fazlasını içermiştir. Vali sözcüğü bir ili koruyan askeri bir alanı yönetmek için atanmış olan kişiye de karşılık gelmiştir. Yapılan bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, “vali” sözcüğünün içermiş olduğu anlam ve valinin görev alanı milletlerin sosyal-kültürel tarihleriyle yakından alakalı bir durum halini almıştır.

1.1.2. Cumhuriyet Dönemi’nde Valilik Kurumu

Valilik makamı, oldukça önemli ve geniş bir tarihsel geçmişe sahiptir. Ortaya çıkmış olduğu dönemlerden günümüze kadar, yöneticilerin merkezden uzak bölgelerin idaresini ve bu bölgelerle olan her türlü iletişim ve etkileşimlerini, bölgelerde sağlanan huzur ve refah ortamını valiler vasıtasıyla temin etmişlerdir.

Taşra iradesini düzenleme amacı güden bütün metinler, temel ilke olarak, merkezi idarenin mülki idare bölümleri içerisinde örgütlenmesini ön görmektedir. Sadece kademe ve bölüm sayılarında değişiklik görülmektedir (Tosun, 1970: 12).

Valilik makamının da merkezi idare tarafından çıkarılan kural ve kanunlar içerisinde şekillenmesi ve bazı istisnalarla birlikte ülke genelinde görev yapan valilerin kanunlara bağılı kalması; yer alan birimler ve memurlar ile de teşkilatlı görünüme sahip olması valilik teşkilatını kurum şeklinde ifade edilmesinin en etkin olan göstergesidir.

Valilik kurumunun taşıdığı görünüş, bu örgütün bireyleri tarafından benimsenmiş olan davranışlarına bağılı bir yapı değil, aksi davranışları biçimlendirme erkine sahip bir yapı olduğunu, yani valilik teşkilatının bir kurum olduğunu ispat eder niteliktedir.

Tanzimat'ın ilanının sonrasında Osmanlı idaresi, hiyerarşik olarak yukarıdan aşağıya doğru vilayet, liva, kaza, nahiye ve köy şeklinde teşkilatlanmıştır. Bu sıralamanın her üst kademelerinde astlarının almış oldukları karar ve icraatını dokunaklı bir ve etkin bir şekilde kontrol etmiştir (Ortaylı, 2010: 498).

İl idaresinin askerî yapıdan ayrılması ilin yöneticilerinin ‘‘mülki amir’’ durumuna gelmeleri; eski tutumları değiştirmiş olan bu tatbik Cumhuriyet'e intikal etmiş olan mirasın önemli unsurlarından biridir (Ortaylı, 2010: 499).

A.Cevdet Paşa, Fuat Paşa ve liberal fikre sahip olan Mithat Paşa vilayet idaresinin yeni konumunu hazırlamaya koyulmuştur. Yeni konum genelleştirilmeden önce bazı vilayetlerde denemeye konulmuştur. 7 Kasım 1864 Nizamnamesi ile sancakların temel birim olduğu vilayet teşkilatı kurulmuştur. (Ortaylı, 2010: 502).

Osmanlı Devleti'nde idarî anlamda yapılmış olan son düzenlemesi Vilayet Nizamnamesi olup, bu nizamname Türkiye'de yerel yönetime temel oluşturmıştır. 1864 tarihinden sonra yapılmış olan düzenlemelerde fazla bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Cumhuriyet yönetimi idari yapıda bir takım değişiklikler yapmıştır.1921 Anayasası ile birkaç ilin bir araya gelmesiyle meydana gelmiş olan ‘‘vilayet’’ kelimesinin taşıdığı anlam değiştirilmiş ve ‘‘il esasına dayalı örgütlenmeyi’’ temel almış olan Cumhuriyet yönetimi, illerin sınırlarını küçültmüştür (Güler, 2007: 13).

İl sınırlarında küçültülmeye gidilmesi de Cumhuriyet'e Osmanlı'dan kalmış olan bir mirastır. Çünkü Tanzimat döneminden sonra idari anlamda yapılan faaliyetlere baktığımızda Osmanlı'dan Cumhuriyet Dönemi'nde idare bölümleri ile ilgili yapılmış olan değişiklikler genel anlamda idare bölümlerinin giderek küçültülmesi şeklinde olup iletişim ve ulaşım imkânlarının geliştirilmesi bile bu durumun önüne geçememiştir (Tosun, 1970: 86).

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde valilerin yetkilerinin sınırlandırılması konusu etkin bir rol oynamıştır. Ancak 1929 yılından önemle belirtilmesi gereken hususta 1927 yılında kurulmuş olan Genel müfettişliklerdir. Genel valiliklerin kurulmuş olması valilerin sahip olduğu yetkileri daraltılmıştır.

1924 Anayasası'nda Genel müfettişlik kavramı yer almamıştır. Fakat 1925'te yaşanmış olan isyanının sonrasında Doğu- Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde emniyetin sağlanması ve devlet işlerinin aksamadan yürütülmesi için 1927 tarih ve 1164 sayılı Umumi Müfettişlik Teşkiline Dair Kanun onay görmüştür. (Koca, 2002: 360). Bu Kanunu'nun tatbikine dair hazırlanmış olan 17 maddelik tüzük 25 Kasım 1927'de Bakanlar Kurulu tarafınca onaylanmış, Elazığ, Urfa, Hakkâri, Bitlis, Diyarbakır, Siirt, Mardin ve Van illerini kapsayacak bir biçimde oluşturulmuştur.

Genel m fettişliklerden ikincisi Trakya’da 19 şubat 1934 tarihinde kurulmuş, İkinci Genel Müfettişliğin kuruluşu, bayındırlık ve iskân işlerinin idaresi biğiminde gerekçelendirilmiş, müfettiş raporları Trakya bölgesinde de ‘‘asayiş sorununun’’ varlığına işaret etmiştir.

   nc  Genel Müfettişlik Erzurum, Kars, Gümüşhane, Çoruh, Erzincan, Trabzon ve Ağrı şehirlerini kapsamış olup,23 Ağustos 1935’te kurulmuştur.

   nc  Genel Müfettişliğin kurulmasının sonrasında, Tunceli adı verilen Dersim çevresinde ‘‘idare ve hükümet denetiminin sağlanması’’ amacıyla yeniden kurulmuş olan Bingöl ve Tunceli illeri ile birinci Genel Müfettişlik bölgesinden alınacak olan Elazığ illerini kapsayacak şekilde Dördüncü Genel Müfettişliğin kurulmasına karar verilmiştir. (Keskin, 2007: 165)

1936 yılında Dördüncü Genel Müfettişlik, 1947 yılında da Beşinci Genel Müfettişlik kurulmuştur. Genel Müfettişlik uygulamalarına 1947 yılında hukuki olarak, 1952’de ise fiili olarak son verilmiştir.

1927-1952 yılları arasında sıkı denetimi sağlamak amacıyla ortaya çıkmış olan bu uygulama 1940’lı yıllar ile beraber işlevselliğini yitirmiş ve son bulmuştur.

Cumhuriyet’in ilerlemiş olan dönemlerinde ise benzer bir biçimde uygulanmaya konulmuş olan Olağanüstü H l Bölge Valiliği kurulacaktır.¹

Cumhuriyet Dönemi’nde valilik kurumu ilkin 1929; ikincisinde ise 1949 yılında olmak suretiyle iki farklı yasaya uğramış; İl’in yasaları illerin genel yönetimi, merkez uzantısı konumunda olan taşra teşkilatını hazırlamıştır. İl’in yerel yönetimleri, kuruluşu işleme şekli ve  zellikleriye 1913 tarihli ‘‘ dare-i Hususiye-i Vilayat Kanunu’nda’’ yer verilmiş olan kararlar doğrultusunda belirlenmesi s rd r lm ştir.

1913 tarihli ‘‘  dare Umumiye-i Vilayat-ı Kanunu ‘‘ile kurulmuş olan İl  zel  dareleri, taşınır taşınmaz malları bulunan ve adı geçen yasayla verilmiş belli ve sınırlı görevler üstlenmiş olan bir tüzel kişiliktir. İl  zel yönetiminin kurulabilmesi için, bir yönetim birimi olarak ilin kurulması yeterli olmuştur. İl  zel idaresinin sınırlı    lerle yerine getirilen belli başlı görevleri; bayındırlık, tarım, ekonomi ve ticaret alanlarında kamu hizmetlerini yerine getirmiştir (Sencer, 1992: 296).

İl  zel  dareleri, Cumhuriyet’in erken dönemi sona ererken 1913 tarihli kanun ile kendilerine verilmiş olan görevlerde bir tür yardımcı kuruluş olma kimliğine gerilemiş olup, böylece il düzeyinde idare yetkisi taşra teşkilatına bırakılmış, İl  zel  dareleri bu düzeneğin yakın kontrolü altında işlev göstermiştir (Keskin, 2007: 120).

Cumhuriyet Dönemi’nde doğrudan mülki idareyi düzenleyen iki ana kanun vardır ve sonuncusu 1949 yılından bu yana yürürlüktedir. Aradan geçen zaman süresince, iki yeni anayasanın yürürlüğe konmasına ve türlü kanunlarla bazı hükümlerinin değiştirilmiş ya da kaldırılmış olmasına karşın 5442 sayılı ‘‘İl  dareleri Kanunu’’ günümüzde geçerliliğini s rd rm ştir. (Apan, 2014: 2).

1924 Anayasası Türkiye’de coğrafi durum ve ekonomik ilişkiler bakımından illere, illerin kazalara ve kazaların da nahiyelere ayrılmış olduğunu tanımlamıştır (Bilgi, 2002: 335-336).Yeni anayasanın benimsemiş olduğu katı olan merkeziyetçilik valilik kurumuna da tesir etmiş ve valilerin yetkileri aşamalı bir şekilde sınırlandırmıştır.

¹ Olağanüstü Hal Bölge Valiliği hakkında ilerleyen bölümlerde ayrıntı verilecektir.

1929 tarihli kanun ile valilerin konumları bariz bir şekline almış ve valiler tam anlamıyla bir merkezi memur halini almışlardır. 1929 tarihli kanunu-1913 tarihli kanundan ayırmış olan taraf valilerin farklı farklı her vekâletin temsilcileri olduklarının kabulü, il ile alakalı işlerde vekâletler ile haberleşecekleri ve vekâletlerin de idari ve siyasi bilgilendirmeyi doğrudan illere yazacak olmaları hükmü yer almıştır (Çakan, 2006).

1930'lu yıllar Türkiye bürokrasisi açısından önemli bir dönem olarak nitelendirilmiştir. Tek parti iktidarının kendini tüm hatlarıyla hissettirmiş olduğu bir dönem olmuştur. Yerel yönetimler ve vali ve kaymakamlar bu dönemde önem teşkil etmiştir.

1930'lu yıllarda dikkati çeken konu 1930 tarih ve 1700 sayılı “Dâhiliye Memurları Kanunu’dur.” Bu kanunla beraber, valiler, diğer kamu görevlilerinden farklı olan bir duruş kazanmıştır. Bu kanunun tesiriyle valiler sahip oldukları konumları bakımından daha ziyade etkin oldukları bir konuma yükseltilmişlerdir (Tamer, 1992: 154).

1930-1946 arası tek partili iktidarın yerel yönetimler üzerinde hâkim olduğu, merkezin ve merkezin taşradaki ajanı konumunda bulunan mülki idare amirlerinin öne çıktığı bir dönemdir. 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu, mülkî idare eliyle uygulanan önemli idari vesayet yetkilerini barındırırken kanunun çıkışından kısa bir süre sonra başlayan tek parti iktidarı ile birlikte vali ve kaymakamların tek partinin il ve ilçe başkanı olmasının da katkısıyla belediyeler mülki idarenin yakın gözetimine girmiştir (Apan, 2014: 105).

Valilik ve belediye başkanlığının hukuksal açıdan birbirinden ayrılmış olmasına karşın fiili olarak valilerin ağırlığı hissedilmiş ve ayrıca da darbe dönemlerinde valiler belediye başkanlığı görevinde bulunmaya devam etmişlerdir.

1940'lı yıllarda, 2.Dünya Savaşı'nın etkisinin devam ediyor olması Türkiye’de valilik kurumuna önemli sorumluluklar vermiştir. Bu sorumluluklar özellikle 1940 yılında çıkarılmış olan Milli Korunma Kanunu ile adliyenin görev alanında yer alan bir takım yetkilerin valilere verilmiş olmasıyla kendini ön plana çıkarmıştır.

O dönemlerde devletin bedel ödeyerek satın alacağını ilan etmiş olduğu nesnelerin bir yerlerde saklanıp saklanmadığının aranması ve kontrolü görevi adliye sorumluluğundadır. Şu var ki dönemin iktidarı tarafından verilmiş olan yetkilerle valilerin kendisi veya görevlendirmiş olduğu memurların, her türlü mal konabilen yerde arama yapmaya güçleri yetmiştir (Çınar, 2009: 232). Buradan çıkarılacak sonuç ise şu yöndedir, Milli Korunma Kanunu iktidarın yanında valilere de bir takım ek sorumluluklar vermiştir.

1950'li yıllarda Türkiye’de Demokrat Parti iktidar olmuştur ve Cumhuriyet’in kuruluşu sonrasında CHP haricinde ilk defa farklı bir siyasal iktidarın etkisi altına girilmiştir. Yaşanan bu siyasi değişikliğin neticesinde bürokrasi bu dönemde sahip oldukları imtiyazları kaybetmeye başlamıştır.

Demokrat Parti iktidarı döneminde, tek parti dönemine nazaran bürokrasi siyasi iktidar ilişkisinde köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler genel olarak bürokratlar aleyhine sonuçlanmıştır. Tek parti döneminde iktidarla bütünleşen ve iktidarı doğrudan kullanıyormuş gibi bir görünüm arz eden bürokrasinin yerine siyasi iktidara bağımlı kılınmaya çalışılan muhalefetle ilişkisini kesmiş bir bürokrasi görüntüsü ön plana çıkmıştır (Göküş, 2003: 40-62). Demokrat Parti Dönemi bürokrasi ağırlığının önem kaybettiği, azaldığı bir dönem olmuştur.

Demokrat Parti dönemi yapılmış olan tatbikler valilik kurumunun devletin temsilcisi olmasından ziyade hükümetin temsilcisi olduğunu ve valilik kurumunun siyasal bir yapı halini aldığını göstermiştir.

1960'lı yılların valilik kurumu açısından göze çarpmış olan olayı 16-30 Kasım 1964 tarihlerinde yapılmış olan İkinci İdareciler Kongresi'dir. Bu kongrenin gündeminde yer alan konu ise; Kalkınma Politikası uygulamasıdır. Kalkınma Politikası uygulamasının, valiyi koordinasyonu sağlama görevinde kuvvetlendirdiği söylenemez. Valiye, ekonomik ve sosyal gelişme planlarının hazırlanması ve uygulanması konusunda önemli bir rol verilmiş değildir (Tosun, 1970: 65).

1960'lı yıllarda Türkiye'de yaşanmış olan en önemli olay 27 Mayıs darbesidir. Bu dönemde demokrasi ağır yara almış, uzunca bir süre askıya alınmıştır. Darbenin sonrası kamu yönetimi alanında gerçekleşmiş olan düzenlemelerle, özellikle asayiş ve güvenlik alanında valilere önemli sorumluluklar verilmiştir (Köksal, 2014: 116). Bu yönetmelik ile beraber ilde emniyet ve asayiş konularının nasıl düzenleneceğini göstermiştir. Bu yönetmeliğe göre ilde emniyet ve asayişin temin edilmesinden direkt olarak vali sorumlu olup, valinin bu görevinde jandarma komutanı ile emniyet müdürü veya amirleri de valinin icra vasıtaları pozisyonunda yer almışlardır.

1960'lı yıllar süresince mülki idarenin iktidarla arasında olan sürtüşme devam etmiştir. 1965 tarih ve 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu" (DMK) mülki idareyi genel idare hizmetleri sınıfından saymış olsa da ayrı bir hizmet sınıfı olarak sınıflandırmamıştır. Bundan kaynaklı olarak ekonomik ve sosyal konularının giderek kötüleşen idari yöneticiler bu durumdan duymuş oldukları rahatsızlığı Ankara'da 10 Ocak 1971 tarihinde gerçekleştirmiş oldukları bir toplantıda ifade etmişlerdir. Bu tepkilerin bir sonucu olarak 1974 tarihli bir KHK ile 657 sayılı DMK'nın 36. maddesi değiştirilmiş olup "Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfı" meydana getirilmiştir (Apan, 2014: 118).

1970'li yıllarda ise valiler farklılık gösteren bir hizmet sınıfında yer almışlardır. Bu konu 1960 darbesi sonrasında kamu yönetimini sağlamlaştırmaya yönelik uygulamaların valilik kurumu kapsamındaki tecellilerden birisi olmuştur. 1970 yıllarında ortaya çıkmış olan sağ-sol çatışmaları gibi güvenliğe ve asayişe aykırı olan hareketlilik, ilde yer alan emniyetin ilk sorumlusu olan valilere önemli yükümler vermiştir. Yaşanmış olan kargaşa ortamıysa maalesef 12 Eylül darbesine zemin hazırlamıştır.

12 Eylül 1980 darbesiyle demokrasi ikinci defa kesintiye uğramak durumunda kalmıştır. Darbe sonrası ilan edilmiş olan sıkıyönetim, gerek merkezi idare de gerekse taşra da sivil iradenin ayrıştırılması ve yerlerine atanmışların geçmesi şeklinde sonuçlanmıştır. Bu sonucun taşraya yankısı, valilere bazı sorumluluklar yüklenmesine neden olmuştur.

1960, 1971 ve 1980'de olmak üzere 10 yılda bir gerçekleşmiş olan muhtıra ve ihtilaller Türk kamu yönetimi üzerindeki olumsuz sonuçları ile askeri vesayet geleneğinin arttırarak devamı gibi bir durumu da ortaya çıkarmıştır. 1980 İhtilâli sonrası vali ve kaymakamlar seçimlere kadar, 1960 İhtilâl'inde olduğu gibi, belediye başkanı olarak görevlendirilmiştir (Apan, 2014: 124). Valilik görevlerini bu dönemlerde yapan valiler, görev yaptıkları illerde aynı zamanda Belediye Başkanlığı görevini de yürütmüşlerdir.

1980'li yılların ikinci yarısında valilik kurumu ile ilgili önemli olaylara rastlamışızdır. Bunların ilki 1987 tarihli 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'dur. Bu kanun 1913 yılından itibaren yürürlükte kalmış olan il özel idaresi ile ilgili düzenlemeleri faaliyetten kaldırılmıştır.

1980 yılı sonrasında valilik kurumuyla direkt alakalı bir çalışmada, artış gösteren terör faaliyetleri karşısında kurulmuş olan OHAL valilikleridir.

1984 yılında eylemleri başlamış olan terör örgütü, 1980'lerin artan sürecinde kanlı birçok eylem yapmıştır. 1987 yılı bahar ve yaz aylarında terör faaliyetleri git gide çoğalmış, 9 Temmuz 1987'de Başbakan Turgut Özal, Mardin'de örgüt militanlarına teslim olun çağrısı yapmış olmasına rağmen Mardin kırsalında 16'sı çocuk olmak üzere 31 kişi terör örgütü tarafından katledilmiştir. Gerçekleşmiş olan bu faaliyetler sonrasında iktidar, belirli bir süredir gündemi meşgul eden Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin (OHAL Valiliği) kurulmasına ivedilik kazandırmıştır. Bu kararname OHAL valilerine bir takım önemli sorumluluklar vermiştir (Ersel, Kuyas, Oktay ve Tunçay, 2005: 197).

OHAL Valiliği ile ilgili olarak OHAL Valileri'nin Bakanlar Kurulu tarafınca atanacağı, İçişleri Bakanı'na bağlı kalarak görev yürüteceği ve bu valiliklerin Bakanlar Kurulu tarafından kaldırılabilmesi veya sınırlarının değiştirilebileceği ifade edilmiştir (Tamer, 1992: 120).

Türkiye'de 1990'lı yıllara gelindiğinde neredeyse bir tür "il yapma süreci" başlatılmıştır. Bu sürecin siyasal bir alt yapıya dayandığı yönündeki düşünceler o dönemde gündemi epeyce bir süre meşgul etmiştir. Hızını almayan bazı partiler de seçim kampanyalarında gitmiş oldukları yerler de "il yapma vaatleri" partilerin başlı başına seçim vaatleri arasında kendisine yer bulmuştur (Ersel, Kuyas, Oktay ve Tunçay, 2005: 282). Nitekim bu vaatler 1990'lı yılların sonunda gerçekleşmiş ve 1989 yılında 410 il, 1990 yılında 211 il-ilçe daha kurulmuştur. 1991-1999 yılları arasında 812 yeni ilin daha oluşturulması ile Türkiye'deki toplam il sayısı 81 olmuştur. (03.12.1999 tarihi itibarı ile 584 sayılı KHK)

1980'li ve 1990'lı yıllar süresince valilik kurumunu esaslı bir biçimde etkileyen bir değişimden bahsetmek çok mümkün değildir. Bu dönemde Bölge Valiliği uygulaması TBMM'de kabul görmemiş olup OHAL Bölge Valiliği tatbiki sadece belirli bir bölgeyle kısıtlı olan bir çalışma olarak kalmıştır. Valilik kurumuna tesir eden temel faktörler kendisini 2000'li yılların sonrasında göstermeye başlamıştır.

1864 Vilayet Nizamnamesi ile Türkiye Cumhuriyeti'ne kalıt olan ayrıntılı valilik sistemi yerini 2000'li yılların ardından Kısıtlı olan Valilik Sistemi'ne² bırakmıştır.

2014 yılından önce valilik kurumu ile ilgili ele alınacak olan ilk düzenleme 2005 yılında yapılmış olan ve Valilik Kurumu'nu Mahalli idarelerin bir organı haline getiren 5302 sayılı Kanun'dur.

1987 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu 2005 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 2005 yılı Şubat'ında, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (İÖİK) yürürlüğe girmiştir.

2000'li yıllardan sonra Valilik Kurumu'yla ilgili yapılmış olan bir önemli düzenleme de 2012 yılında kabul görmüş olan ve 2014 seçimleri sonrası tatbik edilmiş olan 6360 sayılı Kanun³ olmuştur.

30 Mart 2014 seçimleri ile beraber, 6360 sayılı Kanun ile ifade edilen kararlar tatbik olunmuştur. Bu kanunun tatbik olunmasının sonrasında Türkiye'de valiler iki şekilde ele alınmıştır. Böylece de Türkiye'de valilik kurumu iki farklı işlevsel yapıya sahip, sistemler haline gelmiştir.

² İlerleyen bölümde açıklamasına yer verilecektir.

³ Kanunun orijinal adı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" şeklindedir.

15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanmış olan darbe girişimi, 20 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye genelinde OHAL ilan edilmesine sebep olmuştur. Bu sebepten dolayı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarılmıştır. Çıkarılmış olan kararnameler birçok alanda önemli değişiklikler yapmış yeni kararlar da getirmiştir. Bu alanlarda yapılan değişiklikler, özellikle iç güvenliğin sağlanmasına yönelik olup, mülki idarede yapılan düzenlemelerdir.⁴

Darbe girişiminin sonrasında çıkarılmış olan 667, 668 ve 674 sayılı kanun hükmünde kararnamelerin valilik kurumuna etkisi iki şekilde ele alınabilir. Bunlardan birincisi valilerin genel kolluk kuvvetleri üzerinde artmış olan yetkisi, ikincisi ise valilerin kamu düzeni ve güvenliğini sağlamaya yönelik yetkilerinde görülen artış şeklinde olmuştur. Bu durum ile birlikte vali ve valilik kurumuna verilmiş olan yetkiler genel olarak arttırılmıştır. Merkezi idarenin taşradaki en önemli kumanda zinciri olan valilerin, özellikle emniyet ve asayiş alanındaki yetkilerinde yaşanan artış, merkezi otoritenin sağlamlaştırılması olarak anlandırılmıştır.⁵

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında idari anlamda yaşanan en önemli değişiklik hükümet sisteminin değişimi olmuştur, ancak merkeziyetçi yapı değişmemiştir. Cumhurbaşkanlığı sisteminde merkeziyetçi eğilim Cumhurbaşkanlığı eksenine kaymıştır. Yaptırımlar ve yetkiler Cumhurbaşkanı üzerinden anlam bulmuştur. Farklı bir ifadeyle yeni sistem merkezi yönetimi Cumhurbaşkanlığı'na eşit kılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Sistemi ile yaşanmış olan değişim sadece merkezi düzeyle sınırlı kalmamış, taşra düzeyinde de etkili olmuştur.

Daha önceleri devletin ve hükümetin temsilcisi olan valiler yeni sistemle birlikte yalnızca Cumhurbaşkanı'nın temsilcisi olarak konumlandırılmış ve "idari yürütmenin vasıtası" olarak nitelendirilmişlerdir. (md. 9).

O güne kadar devletin, hükümetin ve her bir bakanlığın ayrı temsilcisi olan vali, yapılan değişiklikle "Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası" olarak tanımlanmıştır. Değişikliğe göre vali artık ilin genel olarak yönetiminden Cumhurbaşkanı'na karşı sorumlu olacaktır. Böylece yeni düzenlemede hükümetin yerini Cumhurbaşkanı almıştır.⁶

1.1.3. Cumhuriyet Dönemi'nde Valilik Sistemleri

Cumhuriyet'in Erken Dönemi'nde benimsenmiş olan valilik sistemi, "kapsayıcı valilik" olmuştur. Kapsayıcı valilik sisteminin alt yapısını 1864 Vilayet Nizamnamesi oluşturmuştur.

Kapsayıcı valilik; "Kapsayıcı" sözcüğü sistemde bir yandan vali ile merkezin diğer taşra kuruluşları, diğer taraftan vali ile mahallî idare birimleri arasındaki iki ilişkileri belirtme konusunda fayda sağlamıştır. Bu örgütlenme tarzında devlet "il" adı verilmiş olan kısımlara ayrılmıştır. Merkez idaresi taşra teşkilatlarının tümü veya çoğunluğu ölçüt olan bu alan, bununla birlikte yerel yönetimler tarafınca da kullanılmıştır.

Her bölümde devleti ve iktidara işaret eden bir genel idareci yer almıştır. Genel olarak "vali" şeklinde adlandırılmış olan bu üst düzey yükümlü, kamu düzenini sağlamakla, diğer görevlileri il'in

⁴ Muammer AY, "Türkiye'de Valilik Müessesesi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.87, 2018 Ankara.

⁵ Ay, Muammer. "15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası Valilerin Görev ve Yetkilerinde Meydana Gelen Değişim". Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi 5 / 3 (Temmuz 2017) s.161.

⁶ Özkaya, Y. (2021). "Tarihsel Süreç İçinde Valilerin Değişen Yetkileri ve Cumhurbaşkanlığı Sistemindeki Yeri", Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.80.

alt bölümlerini kontrol altında tutmakla yetkilidir. Vali askeri ve adli kurumlardan bağımsız bir şekilde hareket etmiştir. Merkez kuruluşlarına ait yetkiler vali aracılığıyla kullanılmaktadır. İdari ve teknik bütün kuruluşlar valiye karşı sorumludur. Merkez ile taşra arasında iletişimi sağlayan kanal vali olmuştur.

Fransız kökenli olan bu sistem özellikle taşradaki kurumlar üzerinde sıkı bir kontrol kurmak isteyen ülkeler tarafından uygun görülmüştür. Sistem yetki merkeziliğini esas almıştır. Bu valilik sistemi de diğer bütün sistemler gibi çeşitli amaçlar için kullanılabilen tarafsız bir araçtır (Tosun, 1970: 3, 4).

Sınırlı valilik sistemi; Sınırlı valilik sistemi İtalyan örneği teşkil etmiştir. Bu valilik sistemi kapsayıcı valilik sisteminden iki noktada fark göstermiştir. İlk fark, işlevsel birimlerin kapsamında il kısıtlamasına ilişkili değildir. Bu birimler kişisel santral noktasıyla dolaysız iletişim kurmakta ve açık yetkiler kullanabilmektedir. Genel idare hizmetleri, hem bakanlık hem de kendi teknik birimlerin tarafından edinilmektedir.

1.1.4. İller 'de Valiye Duyulan Gereksinim

Taşrada tüm kamu hizmetlerini yürüten, yönlendiren, personeli yöneten, bilgi ve deneyimleriyle devlet düzeninin devamlılığını sağlayan, etkileyen konumda olan vali, il yönetimi için ihtiyaç duyulan bir gereksinim ve gerekliliktir.

Merkezi idarenin bütün olarak, nüfuz ve politikasının taşrada etkinliği, ortak alanları ve merkezleri paylaşan çeşitli hizmetler üstünde tek bir yetkiliye gereksinimden dolayı valiye ihtiyaç duyarız (Tosun, 1970: 68).

Vali, temsil etmiş olduğu ilde kamunun refahının ve huzurunun sağlanması, il düzeyinde halkın gereksinimlerinin yorumlanması, gereksinimlerinin çözülmesi doğrultusunda hizmet verilmesi ve halkın sosyal gelişimine yardımcı olması bakımından kamu içinde oldukça gereklidir.

Valilik kurumu, taşra kuruluşlarının genelinden hayli eski olan ve olağan hal almış bir kurumdur. Yüzyıllar boyunca süren mutlak monarşi yönetiminin biçimlendirdiği düşüncelere devletin, valinin şahsında, her yerde hazır ve nazır olması doğal gelmektedir (Tosun, 1970: 69).

İdare tarihi bakımından önem taşıyan Türkiye'de vali ve kurumu, toplum ve devletin sürdürülebilirliği bakımından, kamunun faydasının sağlanması korunması konusunda halkın devlete duymuş olduğu güveninin göz önüne serilmesi noktasında saygınlık arz eden kurumlar olmuştur.

1.1.5. Cumhuriyet Dönemi'nde İllerin Genel Durumu

Osmanlı döneminden kalmış olan anlamıyla ‘vilayet’ kelimesi, eyalet aşamasını, farklı bir ifade ile az sayıda ilin bir araya gelmesiyle neticesinde oluşan il ölçeğinden daha kapsamlı bir alanı tanımlamıştır. Yüklenmiş olduğu yeni söylemle beraber vilayet kelimesi Osmanlı Dönemi'nde yer alan ‘vilayet’ kademesine değil, ‘liva’ kademesine karşılık gelmiştir. Cumhuriyet'in sonrasında vilayet/il ülkenin bölünmüş olduğu ve üzerinde merkez idarenin görev ve hizmetlerinin biçimlendiği en büyük idari basamaktır (Keskin, 2007).

5442 sayılı il İdaresi kanununda yer alan (md.1'e) göre Türkiye merkezî idare kuruluşu bakımından yani devlet idaresinin mülki (taşra) teşkilatı açısından "il"lere, iller de "ilçe"lere ayrılmıştır. Kanun metninde "...ve ilçeler de bucaklara bölünmüştür", ibaresi yer almaktadır. Ancak

fiili uygulaması çok sınırlı olan bucak teşkilatlanması öncelikli olarak 2012 yılında yürürlüğe konmuş olan 6360 sayılı kanun (md.1/6) ile büyükşehirlerde, daha sonrasında da 2014 yılında yürürlüğe konmuş olan 6552 kanun (md.129) ile tüm ülkede kaldırılmıştır.

İller coğrafi durumları, ekonomik koşulları ve kamu faaliyetlerinin gerekleri doğrultusunda, kanun ile kurulmuştur. Fakat bu hükmün tamamen bir somut karşılığının olup-olmadığı da düşünülmektedir. Bu nedenle hem anayasada hem de İl İdaresi Kanunu ya da başka bir hukuk normunda bu ilkelerin alt/üst sınırları ve standartları belirtilmemiştir. Nüfus ve alan açısından iller arasında büyük farkların bulunduğu ayrıca iller arasında ekonomik faaliyetleri, gelir seviyesi, sosyal hizmetler ve gelişmişlik düzeyleri bakımından fark ve eşitsizlikler söz konusudur.

Cumhuriyet Dönemi'nde, il sayısında önemli bir değişiklik yaşanmamıştır. 1925 yılında 74 olan il sayısı, 1933 yılına kadar bir düşüş sergilemiş, bu tarihten sonra yükselme eğilimi göstermiş, il sayısı 1957 yılında 67 olarak kalmıştır (Gözübüyük, 1974: 104).

İçişleri Bakanlığı'nın İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nden alınmış olan verilerine göre; Türkiye'de mevcut bulunan illerin 55'i 1923 yılı öncesinde devrolunmuştur. 1935 yılında ülkede 68 yeni il daha kurulmuştur. 1939 yılında Hatay, 1953 yılında Uşak, 1954 yılında 39 yeni il ve 1957 yılında Kırşehir ilinin de kurulması ile beraber Türkiye'de mevcut olan il sayısı 67'ye çıkmıştır. Bu sayı 1982 yılına kadar bu şekilde devam etmiştir. 1970-1981 yılları arasında mülki teşkilatta ilin yanı sıra herhangi bir ilçe dahi kurulmamıştır.

1982 Anayasası'nda merkezi idare 126'ncı md. ile tanzim edilmiştir. Bu madde ile ülkenin "illere" ayrılacağı konusu ve tekrar illerin de kendi içerisinde diğer alt kademeli bölümlere ayrılacağı hükümlerine yer verilmiştir. İllerin ve diğer mülki bölüntülerin yapılmasında ilgili idari birimlerin "coğrafya durumlarının, ekonomik şartlarının ve kamu hizmetlerinin gereklerinin" esas alınması gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Ayrıca "birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatını kurulabilir", hükmü ile Türkiye'de "bölge düzeyinde" mülki teşkilat kurulabilmesi mümkünlüğü anayasa ile sağlanmıştır (Mecek: 2020, 300-301).

1984 yılında kanlı eylemlerine başlamış olan terör örgütü PKK, 1980'li yıllarda birçok kanlı faaliyetler yapmıştır. 1987 yılı bahar ve yaz aylarında terör olayları git gide tırmanmıştır. Yaşanan gelişmeler iktidarın bir sürede beri gündeminde yer alan (OHAL Valiliği'nin kurulmasını hızlandırmıştır (Ersel, Kuyas, Oktay ve Tunçay, 2005: 197).

Türkiye de bölge düzeyinde olan mülki (taşra) teşkilatlanmanın ikinci örneklemesine ise; 1987 yılında yürürlüğe konulmuş olan 285 karar sayılı KHK ile başlanmıştır. Bu kanuna göre (md.1) Van, Hakkâri, Bingöl, Tunceli, Mardin, Diyarbakır, Siirt ve Elazığ illerini kapsayan bir "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği" oluşturulmuştur. Sonrasında bu illerin kapsamı genişletilmiş ve il sayısı 13'e çıkarılmıştır. 1994 yılı bakımından olağanüstü hal bölge valiliğinin yetki sahasında azaltılmaya gidilmiş, bu kapsamdaki iller aşamalı olarak azaltılmıştır. Uygulanışı 46 defa uzatılmış olan ve toplamda 6 farklı bölge valisinin, ⁷ görev almış olduğu olağanüstü hal bölge valiliği uygulamasına 30.11.2002 tarihinde Diyarbakır ve Şırnak illerinin olağanüstü hal kapsamından çıkarılmasıyla beraber uygulanmaya son verilmiştir.

⁷ Bu valiler sırasıyla şu şekildedir: Hayri Kozakçıoğlu (1987-1991), Mehmet Necati Çetinkaya (1991-1992), Ünal Erkan (1992-1995), Necati Bilican (1996-1997), Aydın Arslan (1997-1999), Gökhan Aydın (1999-2002).

1989 yılında 410 il, 1990 yılında 211 il-ilçe daha kurulmuştur. 1991-1999 yılları arasında 812 yeni ilin daha oluşturulması ile Türkiye'deki toplam il sayısı 81 olmuştur. 03.12.1999 tarihi itibari ile (584 sayılı KHK) Türkiye'de kurulmuş olan son il, Düzce'dir. 2000'li yıllarda Türkiye'de yeni bir il kurulmamıştır. Çünkü Türkiye'de bir il teşkilatının kurulması bir takım yasal kural ve talimatlar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. İl yönetimi, sahip olunan yetki ve coğrafi alan bakımından devlet (merkezi) idaresinin en üst düzeydeki mülki (taşra) teşkilatıdır. İl yönetiminin kurulması, kaldırılması, sınırlarının belirtilmesi, ad verilmesi, çalışma düzeni ve diğer hususları hükümle ile ayarlanmıştır. İl'in kurulumu, kaldırılması, ad verilmesi, idare yöntemi ve sınırlarının kararlaştırılması ya da değiştirilmesi kanun ile gerçekleştirilmiştir (md.2/A). İl merkezi yapılan coğrafi birimin adıyla, il adı olarak belirlenir. Bununla birlikte bu yönetsel alanın coğrafi ya da tarihi bir şanı (adı) var ise bu ad da verilebilir (md.2/E). Görev ve yetki sahası ilin fiziki sınırı olarak belirtilmiştir. (Mecek: 2020: 300-301).

1.2. Valilerin Statüleri

1.2.1. Valilerin Yasal Statüleri

Valiyi tamamı ile siyasî bir varlık gören anlayışla, onu sadece idarî bir memur sayan anlayış arasında bağıntılı anlaşma sağlanmış olup, İl İdaresi Kanunu'na göre valinin idarî ve siyasî yürütme vasıtası olarak ikili rolü aynı madde ile denkleştirilmiştir (md.9) (Tosun, 1970: 21).

Valiler, Devlet Memurları Kanunu'nun "istisnâî memurlar" statüsünde yer almaktadır. 5442 sayılı yasaya (md.4) göre Vali, il idaresinin başı (mülki amiri) ve mercii (başvurulacak ve müracaat edilebilecek en üst makam) konumundadır.

Vali, il düzeyinde Cumhurbaşkanı'nın temsilcisi⁸ ve yürütme ile ilgili idarî vasıtasıdır (md.9). Valiler, görevleri ile ilgili olarak doğrudan Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar. Bununla beraber bakanlar ve cumhurbaşkanı yardımcılarını kendi görev alanlarına giren işleri ile ilgili olarak valilere re'sen emir ve talimat verme yetkisine sahiptir (md.9/A).

Hali hazırda bulunan kanun kararları doğrultusunda; Vali devlet tüzel kişiliğinin mülki idaredeki temsilcisidir. Dolayısıyla başta devlet tüzel kişiliğinin temsilcisi ve en üst düzey yöneticisi olan Cumhurbaşkanı'nın ve Cumhurbaşkanlığı kadem sırası içinde bulunan ve icraî yetkilere sahip cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanların da ildeki temsilcisidir.

Valiler bulundukları ilin genel idaresinden dolayı Cumhurbaşkanı'na karşı mesuliyet sahibidirler. Valilerin bu mesuliyeti görevleri ile ilgili konularda aşamalı olarak cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar için de geçerlidir.

Valiler devlet idaresinin il düzeyindeki idari yürütme aracıdır. Farklı bir söylem ile Cumhurbaşkanlığı kadem sırasında bulunan tüm bakanlık, başkanlık ve diğer idari birimlerin taşra teşkilatlarının sevk ve idaresinden Vali mesuldür.

⁸ Kanunun eski hali; Valilerin ilde, devletin ve hükümetin temsilcisi ve ayrı-ayrı her bakanın temsilcisi, idari ve siyasî yürütme vasıtasıdır, şeklindedir. Tüm hükümler 9 Temmuz 2018 tarihinde yürürlüğe girmiş olan "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" ile başbakanlık ve bakanlar kurulu sistemini sona erdirmiştir. Cumhurbaşkanı hem devletin hem de hükümetin başı olmuştur. Yürütme organı içerisindeki idari sorumlu - siyasî sorumlu ayrışması da sona ermiştir. Valiler ile ilgili temsil yetkisinin yeni halinde "devlet-hükümet" ve "idari-siyasi" ayrımı yapılmamasının ana sebebi bu durumdur.

Cumhurbaşkanının ve görevleri ile ilgili konularda cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanların valiler üzerinde kademeli denetim yetkisi bulunmaktadır. Benzer biçimde valilerin de ilgili bakanlıkların taşra il müdürlükleri üzerinde bir kademeli denetim yetkisi bulunmaktadır.

Hâkim ve savcılar ile askeri birlikler, askeri fabrikalar, askeri kurumlar, askerlik şube ve daireleri valinin kademeli denetimi dışında bırakılmıştır. Daha açık bir ifade ile sayılan bu kişi ve idari birimler valinin il yönetim ve denetimi dışında yer alırlar.

1.2.2.Valilerin Eğitim Durumları

Vali olabilmek için belirli dönemlerde bir tarihe kadar, devletin siyasi, idari ve hukuki yapısı okutulan iki yükseköğrenim kurumundan birini bitirmiş olmak gerekiyordu. Bu yüksek öğrenim kurumları; Siyasal Bilgiler Fakültesi, (SBF) ve Hukuk Fakültesi (HF) gibi kurumlardır, ancak bu kurumlar dışında farklı kurumlarda eğitim görmüş olan valilerde olmuştur (Tosun, 1970: 26).

Valilerin eğitim ve meslek bakımından kökenleri incelendiğinde grup bir dereceye kadar homojen olduğunu göstermiştir. Valilerin hemen hepsi hukuki bir biçimlenmeye sahiptir. Valilerin tabandan, kariyerden gelmeleri siyasi olmaktan çıkmalarına ve mesleki garantilere kavuşmalarına yardımcı olmuştur. Uygulama da ise mesleğin kurumsal ve kapalı bir sınıf teşkil etmesine kadar gidilmemelidir. (Tosun, 1970: 32).

(Valilerin mezun oldukları okullara göre dağılımı ile ilgili çizelgenin hazırlanmasında Koray Karasu'nun "Mülki İdare Amirliği Mesleğinin Sayısal Görünümü" adlı makalesinden faydalanılmıştır.)

Vali atamalarında tercih edilen okulları gösteren çizelge aşağıdaki gibidir:

Tablo 1.Vali atamalarında tercih edilen okullar

Yıl	Siyasal Bilgiler Fakültesi	Hukuk Fakültesi	Harp Okulları	Polis Akademisi/ Enstitüsü	Diğer*	TOPLAM
1970	49	5	3	-	10	67
2001	53	23	-	4	-	80
2018	61	13	-	-	6	80

9

Valilerin eğitim alıp, mezun oldukları fakülteler arasında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin (SBF) yıllar içerisinde üstünlük gösterdiği görülmüştür. Siyasal Bilgiler Fakültesi içerisinde ise Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi ağırlıklı olmakla birlikte, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni en yanında Hukuk Fakültesi mezunları izlemiştir. Fakat 2001 senesinde %28'i bulan hukuk mezunu valilerin oranı 2018'e göre %16'ya düşmüştür. Bunun en geçerli nedeni ise son dönemlerde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) mezunu olan valilerin sayısının artış göstermesi olmuştur. Belirli dönemlerde Polis Akademisinden mezun olan valilerde görev yapmıştır.

Kamu yönetiminin dinamiği bakımından yerel yönetimin üst düzey memurlarının yetiştirilmesi büyük önem taşımıştır. "Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı kuruluşların eğitim planını

⁹ 2018 yılı için bir valinin bilgilerine ulaşamadım.

(*), Ayrıca kaynak da diğer içeriği belirtilmemiştir.

hazırlamak, yayınlamak ve uygulanmasını takip etmek” görevi de İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı’na verilmiştir. Bununla beraber, 27.01.1986 tarihli Bakan Onayı ile yürürlüğe konulan İçişleri Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği’nin 3152 sayılı yasadaki hiç bahsetmeden sadece 657 sayılı yasa uyarınca çıkarılan Devlet Memurları Eğitimi Genel Planı’nı dayanak olarak gösterilmiştir. Aynı zamanda bu yönetmelik, Eğitim Dairesi’nin kuruluş, görev ve çalışma esaslarını da düzenlemiştir. Bu nedenle, İçişleri Bakanlığında 01 Ocak 1999 tarihinden 30 Kasım 2009 tarihine kadar yaklaşık 11 yıllık süre zarfında mülki idareye yönelik veya genel idareye yönelik olarak açılan hizmet içi eğitim programlarına mülki idare amirleri katılım sağlamıştır.

Hizmet içi eğitim programları ihtiyaç duyulduğu yıllarda, genel konular, mali konular, kalkınma, sivil savunma, çevre gibi konularda eğitim programları şeklinde düzenlenmiştir. Mülki idare amirlerinin kaymakam adaylığı sürecinden sonraki, hizmet içi eğitimleri planlı, sistematik ve kapsayıcı bir nitelik taşımamıştır. Hizmet içi eğitim ihtiyaçları doğrultusunda yapılmaktadır. (Bilgin, Çapar, 2010: 61-68)

1.2.3. Valilerin Atanmaları ve Görev Süreleri

Valinin yetkileri ve göreve getirilme yöntemi, valilik sisteminin modeline göre değişiklik göstermektedir. Valilik sistemi temel olarak kapsayıcı ve sınırlı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yönetimsel merkezîyetçilik için önem taşıyan Kapsayıcı valilik sistemi, yönetim anlayışının oluşumu açısından illerde valiler aracılığıyla idari bütünlüğün sağlanmasını hedeflerken, Sınırlı valilik modelinde ilde bulunan kamu kurum ve kuruluşları doğrudan merkezden emir almakta ve geniş yetki kullanabilmektedir (Apan, 2020: 1045).

Vali atamalarında somut ölçütler getirilmesi tercih edilmemiştir. Valilik, bu statüsü nedeni ile 657 sayılı kanunun 59. maddesinde belirtilen istisnai memurluklar arasında sayılmıştır. Vali olabilmek için, kanunlarda özel nitelikler öngörülmemiştir. İstisnai memurluklarda, atama, sınav, kademe ilerlemesi, derece yükselmesine ilişkin 657 sayılı kanun hükümleri uygulanmamaktadır. Dolayısıyla memur olma şartlarını taşıyan herkes istisnai memurluğa atanabilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde büyük çoğunluğu ile mülki idare amirliği hizmetleri sınıfına mensup kişiler arasından vali ataması yapılsa da bu durum vali olmak için herhangi bir nitelik aranmamasını açıklamamaktadır. Vali atamalarında belirli bir ölçüt oluşturulmadığı ve siyasi gerekçelerin ağır bastığına yönelik görüşler sürekli gündemi meşgul etmiştir (Apan, 2020: 1045-1046).

Günümüze kadar yapılmış olan uygulamalarda vali adaylarının belirlenmesi daha ziyade çok zaman yönetimsel gereksinimler yerine siyasi nitelikler esas alınarak yapılmıştır. Buna dayanak olarak da, valinin il’de “her bakanın idari ve siyasi yürütme vasıtası olduğu” hükmü ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile kabul edilen ve valileri de kapsamına alan “İstisnai Memurlar” kurumu gösterilmiştir. Oysaki Anayasa ve 657 sayılı Kanunun öteki maddeleri, bu memurluklara yapılacak atamalarda siyasi düşüncelere yer bırakmamaktadır. Bu kurum sadece, yönetime bir esneklik, bir canlılık getirilmesi ve göreve en uygun olanın seçilmesi yönünden, atama makamlarına daha geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır (Aldan, 1988: 102).

Günümüzde Valilerin atanma usulleri 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir. İlgili üst düzey mülki yöneticiler üç ayrı grupta sınıflandırılmıştır. Valiler, ilgili kararnamenin ekinde bulunan "1 sayılı cetvelde" yer almıştır. Yönetmelik kararı (md.2/2) gereğince 1

sayılı cetvelde, cumhurbaşkanı kararı ile atamaları tesis edilmiştir. Daha farklı bir tabir ile valiler dolaysız bir şekilde cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır.

9 Temmuz 2018 öncesinde eski sistem göre ise valiler, sırasıyla İçişleri Bakanı'nın Bakanlar teklifi ile atanmıştır. Yeni sistem Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesi üzerine vali ataması için herhangi bir "öneri" ya da "karar" aşaması yer almamaktadır. Cumhurbaşkanı herhangi bir merciin öneri ve kararını almadan dolaysız tek başına bu yetkisini kullanmaktadır.

Valilik görevi 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükmü (md.59) gereğince "istisnai memurluk" olarak kabul edilmiştir.

İstisnai devlet memurlarının atanmasında 657 sayılı yasanın 48'inci maddede belirtilen şartlar aranmaktadır (md.60). Dolayısıyla valilerin atanmasında hem 657 sayılı yasa (md.60) hükmü, hem de 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmü (md.3/1-a ve 3/4) aynı şartları (657 s. kanun md.48) sağlamalıdır.

Kanun hükmünde yer alan genel şartlar şu şekildedir;

- Türk vatandaşı olmak,
- Kanunda (md.40) belirtilen yaş şartını (18 yaşını tamamlama) taşımak,
- Kanunda (md.41) belirtilen eğitim şartını (genel olarak ortaokul) taşımak. Vali ve diğer istisnai memurların atanmasında "yükseköğrenim mezunu olma" şartı aranmamaktadır.
- Kamu haklarından yasaklı (mahrum) olmamak,
- Kasten işlenen bir suç sebebi ile bir yıl ya da üzeri süreli hapis cezasına mahkûm olmamak,
- Affa uğramış olsalar bile bazı özel nitelikli suçlardan (Anayasal düzene ve anayasal düzenin işleyişine karşı işlenmiş suçlar, devletin güvenliğine karşı işlenmiş suçlar, irtikâp, zimmet, hırsızlık, rüşvet, sahtecilik, dolandırıcılık, hileli iflas, güveni kötüye kullanma, edimin ifasına fesat karıştırma, ihaleye fesat karıştırma, kaçakçılık
- Askerlik hizmetinden muaf olmak, askerlik çağına gelmemiş olmak, askerlik hizmetinin yapılmış olması, askerlik hizmetinin ertelenmiş (tecil) olması ya da yedek sınıfa geçirilmiş olmak durumlarından herhangi birisi taşımak,
- Görevini devamlı olarak yapmasına engel teşkil edecek akıl hastalığı bulunmamak.

3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ekinde (I) yer alan kamu görevlilerinin, yani bu cetvelde yer alan valinin vazife süresi, Cumhurbaşkanı'nın vazifesi sona erdiğinde, dolayısıyla valinin vazifesi de kendiliğinden bitmiş olur. Lakin vali, yerine yeni bir vali atanıncaya kadar mevcut görevine devam eder. Görev süresi sona eren bir vali, yeniden valilik görevine atanabilir. Vali, görev süreleri sona ermeden de Cumhurbaşkanı tarafından görevinden alınabilir (md.4). Valilik görevine atananların, atandıkları derecelerde geçirmiş oldukları süreler, kademe ilerlemesi dâhilinde değerlendirilir. Ancak bu durumda kazanılmış hak olarak sayılmaz (657 s. Kanun md.61).

1.2.4.Valilerin Görev ve Yetkileri

Valilerin temel vazifesi merkezi yönetimin temsilcisi olarak ili yönetmektir. İdari görevlerinin yanında Cumhurbaşkanı tarafından atamaları dolayısıyla siyasi yönü de bulunan valinin görev ve yetkilerinin sınırları 5442 sayılı kanunla düzenlenmiştir. İlde bulunan adli ve askeri görevli ve

kurumlar dışındaki bütün kamu görevlileri ile kamu kurum ve kuruluşları valinin gözetim ve denetimi altındadır.

5442 sayılı kanun ile valiye tanınmış olan görev ve yetkiler şu şekildedir;

Vali, il düzeyinde cumhurbaşkanının yürütme vasıtası ve temsilcisidir. Bu sıfatıyla; Valiler, il idaresi konusunda doğrudan Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur. Vali, İl idaresi ile ilgili işlerin yürütülmesi için gereken tedbirleri almaya yetkilidir.

Valinin, yürürlükteki mevzuat normlarını (kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi) ilan etme, bu normların uygulanmasını sağlama, bu hususta verilen emir ve talimatları yürütmek ödevleri arasındadır. Ayrıca bu işlerin yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan tüm tedbirleri almaya yetkilidir (md.9/C).

Vali, devlet tüzel kişiliğinin mülki (taşra) teşkilatının en üst düzeydeki amiridir. Dolayısıyla merkez teşkilatı ile astları ve alt yönetsel birimleri arasındaki iletişim ve koordinasyonu sağlarlar. Ast ve alt birimlerinin yaptığı işlemleri ve bu işlemleri yapan sıralı personeli hem hukukî hem de yerindelik bakımından denetler, onlara emir ve talimat vererek, vazifeyi sevk ve idare eder.

İlde bulunan adli ve askeri görevli ve kurumlar dışındaki bütün kamu görevlileri ile kamu kurum ve kuruluşları valinin gözetim ve denetimi altında bulunur. Devletin tüzel kişiliği altındaki tüm idari birimler ile yerel yönetimleri (belediye, il özel idaresi, köy), özel işyerleri ve bunlara bağlı tüm organik birimleri teftiş etme (denetleme) yetkisine sahiptir. Valilere verilmiş olan bu yetkiler sayesinde devletin bütünlüğünü ve kamu hizmetlerinin ülke genelinde tek düze bir biçimde verilmesini sağlanmıştır (md.9/D).

Vali, devlet idaresinin merkez teşkilatı içerisinde yer alan birimlerin, il düzeyinde idari birimi ya da görevli memuru bulunmaması durumunda, bu yönetsel birimin gerçekleştirmesi gereken işlerin yürütülmesini, yakın ilgisi bulunan herhangi bir taşra biriminden veya bu birimlerin başkanından isteyebilir. Vali tarafından bu kapsamda onaylanmış olan iş ve işlemlerin ilgili birim ve amirlerce yapılması zorunludur (md.9/F).

Vali, Merkez idare'nin, yerel yönetimlerin ve diğer kamu tüzel kişilerinin elinde bulunduğu genel ve özel nitelikteki mülklerini yangın, sel baskını, vb. tehlikelere karşı korunmasını, iyi (kullanıma hazır) şekilde korunmasını ve yönetilmesini, bu kapsamda ihtiyaç duyulacak tedbirlerin uygulanmasını ilgililerinden ister ve denetler (md.9/İ).

Vali, mülki idare merkezleri olan il, ilçe ve bucak merkezleri ile çevrelerinde faaliyet gösteren tüm devlet dairelerini kullanılan mülkün kiralık olup olmamasına bakmaksızın hazine menfaatleri doğrultusunda mahallin hizmet koşullarına uygun şekilde uygulamalarını kontrol eder (md.9/J).

Vali, Cumhuriyet Bayramı kapsamında il sınırlarında yapılacak olan resmi törenlere katılır ve yapılacak olan tebrikleri üstlenir. (md.9/K).

Vali bulunduğu il'de kamu düzenini sağlamakla görevli olan en üst kolluk makamıdır. İl'de yer alan bütün kamu düzeninin korunması sağlanması amacıyla gerekli görmüş olduğu düzenleyici veya bireysel tedbirleri alma yetkisine sahiptir. Sınır illerinde valinin ikinci derece sınır mülki idare amirliği görevi bulunduğundan, ülkenin sınır ve kıyı emniyetiyle ilgili bütün işler yürütme yetkisi valiye verilmiştir. 5442 sayılı kanunun 11. maddesinde sayılan görevler genel olarak denetim, temsil, eşgüdüm ve bazı durumlarda yürütme olarak sınıflandırılabilmeyle birlikte en önemli görevi iç güvenlik ve asayişin sağlanması olarak öne çıkmaktadır (Apan, 2020: 1047).

İl sınırları içerisinde kişi dokunulmazlığının, kamu refahı, tasarrufa ilişkin emniyetin, huzur ve güvenliğin sağlanması ile bu bağlamda önleyici kolluk yetkisi valinin ödevlerindendir. Vali, bu kapsamda ihtiyaç duyulan tedbir ve kararları alır (md.11/C).

Valiler, güvenliğ ve asayişin sağlanmasında kolluk kuvvetlerinin elverişsiz kalması durumunda askeri yetkinin esasları 5442 sayılı kanunun 11/D. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Valiler, birkaç il'i kapsayan memuriyetlerin kendi illerindeki işlerini de gözetim ve denetimine yetkilidirler (md.15).

Gerekli olan hallerde il mensuplarına takdirname verirler. Tayinleri merkeze ait olanlar hakkındaki takdir ve tecziye muamelelerini ilgili makamlara bildirirler (md.20).

Vali, il düzeyinde kamu teşkilatının düzenli bir biçimde çalışması, yönetsel beraberliğin kazanılması, ilgili konular gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi için gereksinim duyulan tedbirlerin alınmasını görüşüp ve karara bağlamak maksadıyla gerekli gördüğü zamanlarda il idari şube başkanlarını kurul halinde toplarlar.

Valiler, bayındırlık (iskân), kültür ve sağlıkla ilgili kamu hizmetlerinin eşgüdümlü bir biçimde yürütülmesi için alınması ve uygulanması gerekli en uygun tedbirleri görüşmek üzere yılda bir kez kaymakamları toplantıya çağırır.

Valiler, her sene uygun gördükleri zamanlarda il içerisindeki tüm ilçe, bucak ve programa alınan köyler ile il içerisindeki kamu birimlerini denetlerler. Bu kapsamda halkın gereksinimlerini yerinde inceleyerek gereğini yaparlar.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve muhtelif hukuk normları ile valilere burada bir başlık halinde gruplandırılmayan farklı görev ve yetkiler de verilmiştir. Devlet idaresinin en üst mülki (taşra) teşkilatı olan il'e tanınan "yetki genişliği" yine il teşkilatının mülki amiri olması dolayısıyla vali tarafından kullanılmaktadır.

1.2.5. Valililerin Görevlerinin Sona Ermesi

3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yer alan hükme göre belirlenmiştir. Cumhurbaşkanının görev süresine bağlı olarak vazife süreleri bitmiş olan valiler, tekrar atanabilir. Ayrıca Valiler, görev süreleri bitmeden de Cumhurbaşkanından görevden alınabilirler. Bu madde valilerin istisnai memur olma özellikleri ile de uyumludur (m.4).

Valilik görevi son bulan valinin yerine yeni atama yapılmışa kadar görevine devam etmesi gerekmektedir. Yeni bir Cumhurbaşkanının seçilmesi ve göreve başlaması durumunda ise yeni vali ataması yapılmadığı süresince eski valilerin görev süresi yeni Cumhurbaşkanının görev süresine tabi olarak devam etmek durumundadır. 3 sayılı Kararname'nin yürürlüğe girmesi ile beraber, hali hazırdaki valilerinin görev süresinin belirlenmesi gerekir. Kararnamede bu konuda geçici bir düzenleme yapılması tercih edilmiştir.

Ancak bu halde son bulan sadece valilik görevi değildir. Aynı zamanda kamu görevi de sona ermektedir. 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin mülga m. 6/2 düzenlemesi gereği kamu görevlisi iken atanmaların farklı bir kamu görevine atanmaları gerekmektedir. Ancak yeni duruma göre atanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Düzenleme gereği Cumhurbaşkanından Kararname'de belirtilen kadrolara atanma zorunluluğu kaldırılmıştır (Koç, 2021: 53).

1.2.6. İl Yönetiminin Kurumsal Yapısı

Genel İdare'nin taşra teşkilatı, özü bakımından ile iki ana başlıkta toplanmıştır. Mülki idari bölümü adı verilen teşkilâtlanmada, ülke idare açısından illere, ilçelere, ilçeler de bucaklara ayrılmıştır. Her yerel yönetim bölümünün başında merkezi idare tarafından belirlenmiş ve merkez adına kişisel birimleri içinde bulunan genel idare kurumlarını yöneten ve kontrol edenler arasında teşri mesai sağlayan idare yöneticileri yer almıştır.

Anayasanın koymuş olduğu ilke doğrultusunda mülkî idare bölümleri kuruluş''coğrafyanın durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin ihtiyaçlarına göre yol almıştır. 1924 Anayasası, mülki idare bölümlerinin yalnız ''coğrafya durumu '' ve ''ekonomi ilişkileri'' açısından düzenleneceğini belirtmiştir. 1961 Anayasası ise bu iki ölçünün yanına ''kamu hizmetlerinin gerekleri ölçüsünü eklemiştir.

Mülki idarenin bölümleri, 1949'da çıkarılmış olan İl İdaresi Kanuna göre düzenlenmiştir.

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra ülkemizde valilik kurumu bir takım değişimler yaşamıştır. Geçen süre içerisinde valilerin il özel idareleri üzerinde olan yetkileri eksilmiş, 2014'ten sonra 30 ilin il özel idareleri tamamen kaldırılmış, dolayısıyla valilerin kırsalda fazla görev ve yetkisi kalmamıştır. Buna ilave olarak valilerin kamu düzenini sağlamaya bakan yönleri artış gözlenmiş valiler stratejik plan hazırlamakla zorunlu tutulmuş, valilerin mahalli idareler üzerinde koruyucu kontrolü azalmış, böylelikle tektüre demokrasi kuvvet bulmuştur.

İl teşkilatı, vali, idare şube başkanları ve idare kurulundan meydana gelmiştir. Vali il idaresinin en üst noktasında yer alırken, idare şube başkanları ise ilde bulunan hizmetleri sürdüren kuruluşların başı konumundadırlar.

İl Yönetiminin teşkilat yapısı İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe koymuş olduğu "Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir. Yönetmeliğe (md.8) göre Valilikler; "il müdürlüğü", "şube müdürlüğü" ve "şeflik" şeklinde teşkilatlanmıştır.

Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Yetki ve Çalışma Yönetmeliği'nin 9.maddesine göre İllerde mevcut olan şu şekildedir:

Yazı İşleri Müdürlüğü; alt birimleri, evrak şefliği ve işlemler şefliği

İl İdare Kurulu Müdürlüğü,

İl Mahalli İdareler Müdürlüğü,

İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü; alt birimleri İdari hizmetler ve koordinasyon şefliği ve Protokol şefliği (büyükşehir olmayan illerde)

Özel Kalem Müdürlüğü

Protokol Şube Müdürlüğü, (büyükşehir olan illerde)

Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü; alt birimleri, Hukuk işleri şefliği ve Dava işleri şefliği

İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü,

Şehit ve Gazi işlemleri Şube Müdürlüğü, son olarak,

Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü'dür.

2. CUMHURİYET DÖNEMİ SİVAS VALİLERİ

2.1. Cumhuriyet Öncesinde Genel Özellikleri ile Sivas İli

Sivas, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biri olması bakımından tarih sahnesine erken dönemlerde çıkmıştır. Sivas ilinde, tarihin ilk zamanlarından günümüze kadar birçok medeniyet ve devlet egemenlik kurmuştur. Sivas bulunduğu coğrafi konumu ve güvenli olan mevkisinden dolayı tercih edilen bir şehir olmuştur.

Sivas İli sınırlarında yapılmış olan arkeolojik çalışmalarda yazının bulunmasının öncesi Prehistorik döneme ait olan buluntulara rastlanmıştır. M.Ö. 2000'li yıllarda Hititler Dönemi'nde Sivas ili, önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. M.Ö. 1200 yılında Balkanlar üzerinden gelmiş olan Frigyalılar, Hitit Devleti'ni ortadan kaldırmış ve Sivas'ı egemenlikleri altına almıştır. Daha sonra Frigya Devleti'nin yıkılmasının ardından bölgede Lidyalılar hâkimiyet kurmuştur. Lidyalıların hâkimiyeti sırasında Mezopotamya ile yapılan İran ticaretinin Ege Denizi'ne taşınabilmesi için inşa edilmiş olan Kral Yolu Sivas'tan geçmiştir. Daha sonrasında Sivas, Roma ve Bizans hâkimiyetleri altına girmiş, bu dönemler içerisinde askeri ve ticari açıdan gelişmeler kaydetmiştir.

Türklere Anadolu'nun kapısının 1071 yılında açılmasıyla beraber, Sivas, Anadolu Selçuklu Devleti topraklarına katılmıştır. Sultan Alparslan'ın komutanları arasında yer alan Danişment Gazi, 1084 yılında Sivas'ı fethetmiş Sivas'ta bir Danişment Beyliği kurulmuştur. Sivas'ın kesin bir şekilde Anadolu Selçuklu Devleti'ne katılması 1175 yılında II. Kılıçarslan Dönemi'nde olmuştur. Sivas, Anadolu Selçuklu Devleti'ne dönemsel olarak başkentlik yapmış ve Dar'ül Âlâ (Yücelik Beldesi) unvanına sahip olmuştur. 1225 yılında Sultan Âlâattin Keykubat döneminde Sivas, 120.000 nüfusa ulaşmış ve böylelikle döneminin en önemli ve en büyük medeniyet merkezi haline gelmiştir. Sivas İli daha sonra 1243 yılında Moğol İstilasına uğramış ve ağır bir hasar almıştır.

XVI. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde Sivas şehri İlhanlıların egemenliğine geçmiş, yüzyıl İlhanlıların zayıflaması sonucunda Sivas şehri için yeni bir dönem başlamıştır. 1343 yılında Âlâattin Eretna ve 1381 yılında Kadı Burhanettin bağımsızlıkları ilan etmiş ve Sivas'ta kendi isimleri ile anılan birer devlet kurmuştur.

Sivas'ın Osmanlı Devleti himayesine girmesi Yıldırım Beyazıt döneminde gerçekleşmiş olsa da Ankara Savaşı sonrasında Timur'un istilasıyla Sivas İli, tekrar yağmalanmış ve yakılmıştır. Sivas kesin olarak 1413 yılında Osmanlı himayesine girmiştir.¹⁰

Sivas şehri, 1520 yılında Eyalet merkezi olarak tayin edilmiştir. Sivas'ın eyalet merkezliği, 1864 yılında, taşra yönetiminde eyalet sisteminden vilâyet sistemine geçilmesine kadar sürmüştür. Sivas eyaleti, Tanzimat döneminin ilk yıllarına kadar idarî taksimatını korumayı başarmıştır (Açıklı, 2008:225-226).

1864 yılında uygulanmaya konulmuş olan Vilayet nizamnamesi ile oluşturulmuş olan Sivas ili Amasya, Tokat ve Karahisarışarkî sancaklarına ayrılmış, bu durum Cumhuriyet döneminde sancakların vilâyet haline getirilmesine kadar sürmüştür (Demirel, 2009: 281).

¹⁰ TENBİHNAMELER, "Sivas Valisi Halil Rifat Paşa ve Tenbihnameleri", 3.Baskı, SİSKAV, Sivas, 2002, s.7-9.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti yıkılma sürecine girmiş Mondros Ateşkes Antlaşması yapılmıştır. Mondros Antlaşması'ndan sonra, yabancı kuvvetler Anadolu'yu işgal etmeye başlamıştır. Sivas Vilayeti ayrılıkçı Ermenilerin bağımsız bir devlet kurmaya çalıştıkları, Vilayet-i Sitte (Altı Vilayet; Van, Erzurum, Sivas, Elazığ, Bitlis, Diyarbakır) içerisinde yer almıştır (Özey, 2003: 133).

Ülkemizin düşman işgalinden kurtarılması amacıyla Sivas Kongresi'ni düzenleyenler için “emin belde” olma sıfatını taşımış olan Sivas şehri, 108 gün boyunca Millî Mücadele'mizin başkentliğini üstlenmiş olup, Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarına ev sahipliği yapmıştır. Halkın bütününe kapsayan ilk örgütsel faaliyetler Sivas'ta gerçekleştirilmiş, Sivas Kongresi, şekli ve içeriği itibarıyla adeta milli bir meclis işlevi de görmüştür. Böylece Millî Mücadele'nin kazanılmasında ilk adımın atıldığı en önemli merkez Sivas ili olmuştur. Milli mücadele'nin sonrasında Sivas'ta Cumhuriyet Dönemi başlamıştır.

Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından, Türkiye Cumhuriyeti'nde illerin yeniden yapılandırılmasıyla Sivas il merkezi halini almış, Divriği, Gürün, Hafık, Kangal, Yıldızeli ve Zara ilçeleri de Sivas iline bağlanmıştır. (Özey, 2003: 134).

2.2. Cumhuriyet Dönemi Sivas İli Genel Durumu ve Demografik Yapısı

16. yüzyıl başlarında Eyâlet-i Rûm adı verilen Sivas eyaletinin merkezi (Paşa sancağı) Sivas şehri olmuş; Sivas, Paşa Sancağı mevkisine kavuşmakla beraber siyasal, kültürel, ekonomik ve demografik anlamda gelişmeye başlamıştır. Amasya, Çorum, Canik, Tokat, Divriği, Karahisarşarkî ve Bozok gibi yerlerin bağılılığı birtakım değişikliklerle birlikte 19. yüzyılın ortalarına kadar aynen devam bu şekilde devam etmiştir. Zaman-zaman Malatya, Divriği, Kemah ve Bayburt gibi merkezler de eyâlet-i Rûm'a bağlanmıştır.

1870 tarihinde Koçhisar ve Zara nahiyeleri, 1875'de Yıldızeli, 1877'de Şarkışla, 1902'de Kangal nahiyeleri ilçe olmuştur. 1922 yılında Sancakların ilgası (kaldırılması) üzerine Tokat, Amasya ve Şebinkarahisar Sancakları Sivas'tan ayrılmış, bağımsız ayrı bir vilayet olmuşlardır. Böylelikle Sivas, Merkez kazası dâhil 11 kazadan oluşmuştur. Bu kazalar; Sivas (Merkez), Koçhisar, Yıldızeli, Darende, Kangal, Aziziye, Şarkışla, Gürün ve Zara ilçeleridir.¹¹

1913 yılında yapılmış olan idari yapılanma, Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar aynı şekilde kalmıştır. 1922 yılında yapılmış olan yeni idari teşkilatlanma ile beraber Sivas Vilayeti içinde bulunan sancaklar il konumuna getirilmiştir. Sivas Sancağı içindeki kazalar, ilçeye dönüştürülmüştür. 1927 yılında Aziziye (Pınarbaşı) Kayseri iline bağlı ilçe olmuştur. 1934 yılında Şebinkarahisar ili, ilçe konumuna getirilince, bu ile bağlı olan, Suşehri ve Koyulhisar, Sivas iline bağlanmıştır (Özey, 2003: 136).

Ayrıca belirli dönem Sivas'ın ilçesi olan Darende de Malatya iline bağlanmıştır. 1944 yılında İmranlı ilçe olmuştur. Gemerek ise; Şarkışla ilçesine bağlı bir bucak iken 1953 yılında ilçe olmuştur. Böylece Sivas İl'i merkez dâhil 12 ilçesi ilçesiyle beraber son idari halini almıştır.

¹¹ 1967, Sivas İli Yıllığı, İdari Bölüm, s. 42.

20 Mayıs 1990 tarihinde yayınlanmış olan Resmî Gazete’de¹² İdari düzenlemeler yapılmıştır. Suşehri’ne bağlı bir bucak olan Akıncılar, müstakil bir ilçe olarak kabul edilmiş ve Sivas iline bağlanmıştır.

Şarkışla’ya bağlı bir bucak merkezi olan ilçe, 1972 yılında Belediye Teşkilatı’nın kurulması ile birlikte Tonus olan adı Altınyayla olarak değiştirilmiştir. 20 Mayıs 1990 tarihinde yapılan idari düzenleme ile beraber, Şarkışla, ilçesinden ayrılarak Sivas’a bağlı ilçe yapılmıştır (Yasak, 2002: 105)

Eski adı İpsile olan Doğanşar, 20 Mayıs 1990 tarihinde yapılan idari düzenleme sonrasında Sivas’a bağlı bir ilçe konumuna getirilmiştir (Yasak, 2002: 117).

Gölova, uzun dönem Şebinkarahisar Sancağı’na bağlı Suşehri kazasının bucağı olarak idari yönetimini sürdürmüştür. 20 Mayıs 1990 tarihinde yapılan idari düzenleme ile beraber, Suşehri’nden ayrılmıştır. Sivas iline bağlı ilçe olmuştur (Yasak, 2002: 126).

Son olarak uzun zaman bucak olan Ulaş İlçe merkezi olarak teşkilatlanmış ve yapılan idari düzenleme sonrası Sivas’a bağlı ilçe olmuştur. (Yasak, 2002: 168).

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre; Sivas İli’ne bağlı 16 adet İlçesi bulunmaktadır. Bunlar Alfabetik sırayla şu şekildedir; Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Doğanşar, Gemerek, Gölova, Gürün, Hafik, İmranlı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Şarkışla, Ulaş, Yıldızeli ve Zara’dır.

Sivas İli Türkiye’nin genel yerleşim düzenlemesi içerisinde doğu-batı ve kuzey-güney yönünde yer alan bir şehirdir. Yerel ekonomisi tarıma dayalı olan Sivas’ın nüfusu kırsal niteliklidir. Konya’dan sonra yüz ölçümü açısından Türkiye’nin ikinci büyük ili Sivas’tır. Sivas İli’nin büyük bölümü İç Anadolu Bölgesi’nde bulunur Ayrıca Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinde de toprakları bulunur. İl topraklarının büyük bir kısmı Kızılırmak, bir kısmı da Yeşilırmak ve Fırat havzalarında yer almıştır (Yasak, 2002: 23).

Sivas idari açıdan ise, Kuzey’de Giresun, Ordu ve Tokat, Doğu’da Erzincan, Güney’de Malatya, Kahramanmaraş ve Kayseri, Batı’da ise Yozgat ile komşudur. İç Anadolu’nun yüksek platoları üzerinde başlayan ve doğuya yükselen il alanı, Kuzeydoğu ve Güneydoğuda dağlık ve sarp bir kesimle son bulmaktadır (Yasak, 2002: 168).

Sivas’ın kentsel nüfus gelişimine yönetsel açıdan bakıldığında Cumhuriyet Dönemi’nde yapılan 1927 tarihli ilk nüfus sayımında ilin nüfusu 29.706’dır.¹³ Sivas, kentleşme oranı ve nüfus açısından Türkiye ortalamasının altında yer alan ve dengesiz büyüme gösteren bir şehir olmuştur.¹⁴

Cumhuriyet erken döneminde ülke genelinde kamulaşmanın etkisiyle yürütülmüş olan sanayileşme hareketi ile Sivas önemli gelişme kaydetmiştir. Bu durumu en önemli sebebi 1934 yılında açılmış olan Cer Atölyesi’dir. Cer Atölyesinin açılmasının sonucu olarak 1927-1940 yılları arasında kentsel nüfus oranı % 62 olmuştur. Bu şekliyle o dönemde Sivas’ın kentleşme hızı Türkiye ortalamasını aşmıştır.

1941-1945 yılları arasında çıkan Dünya Savaşı’nın etkisi ile kentleşme düzeyinde duraklama yaşanmıştır. 1945 yılından sonra kentleşme sürecinde yeni bir hareketlilik söz konusu olmuştur. Bu

¹² 130 İlçe Kurulması Hakkında Kanun, İnternet erişimi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20523.pdf>

¹³ Cumhuriyetimizin 50. Yılında Sivas, Sivas Yılı, s.39.

¹⁴ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, 1998 Sivas Yılı, s.57, Devran Matbaacılık, Ankara.

hareketliliğin nedeni ise, Sivas'ta Çimento Fabrikası ve Dikimevi kuruluşların açılmış olmasıdır. Bu kurumlar il merkezinde nüfus artışına olumlu katkı sağlamıştır.

1950 yılı sonrasında da kentsel nüfus oranında artış gözlenmiştir ve bu artış 1960 yılına kadar devam etmiştir. 1960 yılından sonra ise Sivas merkez ilçe dışında sanayileşen kuruluşların olmayışı, kırsal kesimde artan doğurganlık sonucu tarımsal işletmelerin küçülmesi ve yok oluşuyla Sivas'a göç edilmiştir. Sivas'ta da iş bulunmayınca büyük kentlere göçler başlamıştır. Ayrıca nüfus o dönemde yabancı işçi talep eden Avrupa ülkelerine de göç etmek zorunda kalmıştır. Bunun sonucunda kentleşme oranı diğer yıllara göre daha ölçülü gelişme göstermiştir.¹⁵

1970-1980 yılları arasında Sivas'ın kentsel nüfus oranı Türkiye geneli ortalamasının altında artış göstermiştir. Bunun nedeni dönemsel olarak yaşanmış iç göçlerdir. Cumhuriyet Üniversitesi'nin açılmış olması dönemselde olsa olumlu yönde nüfus hareketliliği kazandırmıştır.

Ekonomik bakımdan dönemsel gerilemeler yaşanmış olan Sivas'ta 1985 yılından sonra sanayide canlılık ve hareketlilikler yaşanmış olsa da tam anlamıyla verimlilik söz konusu olmamıştır. Yaşanmış olan olumlu gelişmelere rağmen istenilen seviyeye gelinememiştir. Sivas'ın çekim alanının zayıflığı, yabancı sermayenin bölgeye ilgisiz kalışı, ilde bulunan yatırımcıların Sivas'ı değerlendirememiş olmaları, sermayenin yetersiz oluşu, teknik alt yapının yetersizliği gibi etkenler Sivas ekonomisinin gelişimini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilemiştir.¹⁶

1990 yılında yapılmış olan nüfus sayımına göre, Türkiye genelinde kilometrekareye düşen kişi sayısı 73 olmasına rağmen, bu rakam Sivas'ta 27 olmuştur. Ancak şehir merkezinin nüfus yoğunluğu % 95 bulmuştur. İlçelerdeki nüfus yoğunluğu ise, Türkiye genelinin altında çıkmıştır. Bu rakamlara göre Sivas göç vermeye devam etmiştir. Sivas'tan göçler daha çok sanayileşmiş illere yönünde olmuştur. Göç edenlerin büyük çoğunluğu 15-64 yaş arasında yoğunlaşmıştır.¹⁷

2007 yılındaki yapılan nüfus artış hızları, 2000 yılı nüfus sayımı ile 2007 adrese dayanan nüfus sayımının yapılması üzerine, kaydedilen sistemde ortaya çıkan farklılıklardan dolayı hesaplanamamıştır. 1990 yılından itibaren nüfus artış hızı eksiye düşerek Sivas İli'nde nüfus azalmaya başlamıştır. 1985 yılında başlayan nüfus azalışı kendini korumuş, 2018 yılı verilerinde istisnai durum söz konusu olmuş, bir artış göze çarpmıştır. Sivas'ta 2007-2018 yılları arasında nüfusun sadece toplam verileri değil, yaş yapısı da değişim göstermiştir. Bunun en önemli göstergesi yaşlı bağımlılık oranı olmuştur. Sivas İli'nin nüfusunun yaşlanması, gençlerin ilde kalmayı tercih etmediklerini göstermiştir (Başel, Mısırlıoğlu, 2020: 206-208).

2.3. Cumhuriyet Dönemi Sivas İli'nde Valilik Kurumu

İller, içinde bulundukları coğrafi durum, ilin ekonomik koşulları ve kamu faaliyetlerinin gereklilikleri doğrultusunda, kanun ile kurulmuştur.

¹⁵ Cumhuriyetimizin 50. Yılında Sivas, Sivas Yıllığı, s.40.

¹⁶ Parlak, B.(2003). "Tarihi Perspektifte Anadolu'nun İdaresi'nde Sivas'ın Yeri ve Önemi Üzerine Yöneltilen Bir Analiz", Cumhuriyet'in 80. Yılında Sempozyum Bildirileri, s.220-221, Sivas.

¹⁷ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, 1998 Sivas Yıllığı, s.59-61, Devran Matbaacılık, Ankara.

1913 tarihli muvakkat kanun ile il özel idarelerine çok geniş yetki alanı tanımlanmıştır. Cumhuriyet'in erken dönemlerinde yerel düzeyde fazla miktarda konu üzerinde il özel idareleri yetkilidir. Bu durum Sivas şehri içinde aynı şekilde olmuştur.

İl Özel İdare'nin organları; İl Genel Meclisi, İl Daimi Encümeni ve Vali'dir. Bunlar içerisinde yer alan İl Genel Meclisi ve İl Daimi Encümeni İl Özel İdaresi'nin danışma ve karar organlarını, Vali ise yürütme organını temsil etmiştir.

İl Özel İdaresi'nin tepe noktasında vali yer almıştır. İl Genel Meclisi, İlçeler adına seçilmiş olan üyelerden meydana gelmiştir. İl Genel Meclisi toplantılarına Vali başkanlık eder. İl Özel İdaresi alınacak kararların hazırlanması Vali'ye ait olan bir görevdir. İl Özel İdaresi adına alınmış olan kararları Vali yürütür.

İl'in ortak nitelikteki işleri ile ilgilenen, İl'e ait olan gelirleri toplayan, Eğitim, Sağlık, Tarım ve Bayındırlık gibi hizmetleri görmek suretiyle harcamalarda bulunan İl Özel İdaresi Müdürlüğü'nün Sivas'taki teşkilatı şu şekildedir:

- Özel İdare Müdürlüğü
- Özel İdare Müdür Muavini
- Gelir Şefliği
- Merkez Saymanlığı
- Bütçe ve Muvazene Şefliğidir.

İl Özel idare eliyle yapılmış olan hizmet şunlardır; Sağlık hizmetleri, Milli Eğitim Hizmetleri, Tarım Hizmetleri, Veteriner Hizmetleri, Bayındırlık Hizmetleri ve Halk Eğitimi Hizmetleri'dir.

Sivas İl Merkezi'nde Özel İdare'nin hizmet binası vardır. Basım evi de dâhil olmak üzere bütün servisler bu binada hizmet vermiştir.¹⁸

2.4. Sivas İli'nde Valilik Binasının Tarihçesi ve Yerleşim Durumu

1884 yılında Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa tarafından yaptırılmış olan Hükümet Konağı'nın ilk iki katı kesme taşlarla örülmüştür. Yapılan iki katlı binaya ek olarak Vali Muammer Bey zamanında 1913-1917 yılları arasında ahşaptan olan kat ilave edilmiştir.

1978 yılında çıkmış olan yangının sonrasında üçüncü katı tamamı yanmış binanın birinci ve ikinci katlarının yalnızca dış duvarları kalmış, dış duvarlar muhafaza edilerek, bina temelden yeniden yapılmış ve eski görünümüne tekrar getirilmiştir. Bağlantılı olarak yapılmış olan B blok ve Adliye'nin bulunduğu C blok 1980 yılında, tekrar yapılmış olan hükümet konağı ise 1982' de hizmete sunulmuştur.

3 katlı tarihi binada Valiliğin beraberinde ilde bulunan farklı kamu kurumları hizmet vermiştir. 1982 yılından itibaren yeniden hizmet veren tarihi binada zaman içinde küçük çapta bakım ve onarımlar yapılmış ancak; 1994 yılından itibaren binada bazı yeni düzenlemeler ve büyük çapta büyük onarım yapılmıştır.

Hükümet Konağı'nda yapılan en önemli değişikliklerden biri de Valilik Toplantı Salonu'nun düzenlenmesi için olmuştur. Yıllardır ihtiyaç duyulan toplantı salonu 1996 yılında hizmete açılmıştır.

¹⁸ 1967 Sivas İl Yıllığı, Mahalli İdareler, s.295-296.

Sivas Valisi Aydın Güçlü zamanında yaptırılmış olan ve 1998 yılında açılan İl Özel İdaresi Hizmet binası ve İl Genel Meclisi toplantı salonu da Valilik için önemli yerleşim birimlerindendir.

Valilik bünyesinde bulunan birimler ve personel durumu ise şu şekildedir;

- Özel Kalem Müdürlüğü
- İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
- İl Yazı İşleri Müdürlüğü
- Basın Ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
- İl Mahalli İdareler Müdürlüğü
- İl İdare Kurulu Müdürlüğü

Olmak üzere, 6 müdür, 7 şef ve 16 tane veri hazırlama memuru görev yapmış ve o dönem şartlarında müdürlükler bilgisayar donanımlı olarak çalışmış ve hizmet vermiştir.¹⁹

Yakın zamana kadar Sivas Valiliği tarihi hükümet binası birçok kurumla beraber hizmet verdiği için, Hükümet Konağı'nın yükünün azaltılması amacıyla İl Özel İdare binasının yanına Yeni Valilik ek hizmet binası yapılmıştır.

Tarihî Hükümet Binası'nın Sivas'ın mührü olduğunu ifade eden günümüz Sivas Valisi Salih Ayhan, Tarihi binanın artık müze olarak hizmet vereceğini ifade etmiş, bunun yanında Hükümet Konağı'nın "Valilik Makam" hizmetleriyle devleti temsil etmeye devam edeceğini açıklamıştır.²⁰

"Sivas'a modern ve akıllı bir bina kazandırılması için yapımına başlanan Sivas Valiliği yeni hizmet binası, Şehrin merkezinde yer alan bazı devlet kurumlarının vatandaşlara daha iyi ve sağlıklı bir şekilde hizmet verebilmesi adına Sivas İl özel idaresi binası arkasına yapılan Sivas Valiliği yeni hizmet binasında taşınacaktır.

Sivas Vilayet binasındaki birimlerin ve Sivas il Nüfus, vatandaşlık Müdürlüğü ile Merkez ilçe Nüfus Müdürlüğünün önümüzdeki günlerden itibaren yeni yapılan Sivas Valiliği ek binasında hizmet vermeye başlayacak olması şehir içindeki yoğunluğu rahatlatacaktır.

Sivas merkezde yer alan Tarihi Valilik binası ise müze tasarımı ile birlikte Valilik makamı hizmetleriyle şehre gelen misafirleri ve vatandaşları ağırlamaya devam edecektir,"²¹ şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

2.5. Sivas İli'nde Görev Yapmış Olan Valiler

Sivas idare tarihi açısından değerlendirildiğinde, sahip olduğu konuma göre çeşitli kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Yapmış olduğu ev sahipliği sürecinde idari anlamda birçok görev üstlenmiştir.

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde Eyalet-i Rum merkezi olan Sivas son zamanlarına kadar mevcut idari konumunu korumayı başarmıştır. Eyalet-i Rum merkezi olan Sivas ili, Paşa Sancağı olarak da anılmıştır. 1922 yılında yapılan düzenlemeler sonrası sancaklar il konumuna getirilmiştir.

¹⁹ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, 1998 Sivas Yıllığı, s.223, Devran Matbaacılık, Ankara.

²⁰ Yeniçağ Gazetesi, "Sivas'taki Valilik Binası Müze Oluyor" başlıklı haber, Haber Giriş: 22 Haziran 2019 Cumartesi 15.30, İnternet Erişimi: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/-239111h.htm>

²¹ Bizim Sivas Gazetesi, <http://www.bizimsivas.com.tr/haber/yeni-hizmet-binasinda-sona-yaklasildi-18855.html>

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun öncesinde Sivas İli'nde Osmanlı Devleti'nin himayesi altında farklı payelere sahip olan 70 tane vali görev yapmıştır.

Cumhuriyet Dönemi öncesinde Sivas eyaletinde görev yapan valilerin isimleri ve payeleri şu şekildedir;

Tablo 2. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Sivas'ta Görev Yapan Osmanlı Valileri²²

Adları	Payeleri[1]	Adları	Payeleri[1]
1. Elhaç Süleyman Paşa	Vezir	36. Mehmet Halet Paşa	-
2. Hasan Paşa	Vezir	37. Ahmet Esat Paşa	Müşir
3. İsmail Hakkı Paşa	Vezir	38. Mehmet Hurşit Paşa	Vezir
4. Köse Mehmet Ağa	Vezir	39. Mehmet Takiyettin Paşa	Vezir
5. İsmail Hakkı Paşa	Vezir	40. Elhaç Ahmet İzzet Paşa	Vezir
6. Osman Paşa	Vezir	41. Mustafa Süreyya Paşa	Vezir
7. Elhaç Hasan Paşa	Vezir	42. Abidin Paşa	Beylerbeyi
8. Sait İbrahim Ağa	-	43. İsmail Hakkı Paşa	Vezir
9. Reşit Mehmet Paşa	-	44. Halil Rıfat Paşa	Vezir
10. Hafız Mehmet Paşa	Vezir	45. Abidin Paşa	Vezir
11. Esat Mehmet Paşa	Vezir	46. Sırrı Paşa	Vezir
12. Mehmet Hamdi Paşa	Ferikandan	47. Ali Sururi Paşa	Vezir
13. Sait İbrahim Paşa	Mirimirandan	48. Mehmet Memduh Paşa	Vezir
14. Asgar Ali Paşa	Vezir	49. Halil Paşa	Vezir
15. Mehmet Paşa	Mirimirandan	50. Hacı Hasan H	
16. Mehmet Şerif Paşa	Vezir	51. Reşit Akif Paşa	Vali
17. Mehmet Münip Paşa	Mirimirandan	52. Hazım Bey	Vali
18. Mehmet Esat Paşa	Vezir	53. Bekir Sami Bey	Vali Vekili
19. İzzet Paşa	Vezir	54. Vefik Bey	Vali Vekili
20. Asgar Ali Paşa	Vezir	55. Nazım Paşa	Vali
21. Abbas Paşa	Mirimirandan	56. Emin Bey	Hicaz Valisi
22. Mehmet Münip Paşa	-	57. Alaattin Bey	Vali
23. Mehmet Hamdi Paşa	Vezir	58. Kamil Bey	Vali
24. İsmail Paşa	Vezir	59. Muammer Bey	Vali
25. Feyzullah Paşa	Vezir	60. Süleyman Necmi Bey	Vali
26. Hayrettin Paşa	Vezir	61. Ahmet Bey	Vali
27. Mehmet Paşa	Vezir	62. Rafet Bey	Vali
28. Elhaç Ahmet Paşa	Mirimirandan	63. Sabit Bey	Vali
29. Mehmet Paşa	Mirimirandan	64. İsmail Kemal Bey	Vali Vekili
30. Mehmet Reşit Paşa	Vezir	65. Reşit Paşa	Vali
31. Ahmet Paşa	Vezir	66. Cemal Bey	Vali
32. Ali Rıza Paşa	Vezir	67. Hazım Bey	Vali
33. Elhaç Ahmet İzzet Paşa	Vezir	68. Haydar Bey	Vali
34. Sait İbrahim Ağa	Vezir	69. Faik Bey	Vali
35. Osman Paşa	Vezir	70. Mümtaz Bey	Vali Vekili

Cumhuriyet Dönemi sonrası Sivas'ta görev yapan Valiler ve görev süreleri ise şu şekildedir;

²² Sivas'ın farklı dönem yıllıklarında yer alan bilgilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 3. ²³ Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar İl'de Görev alan Valiler

Sıra No	Adı ve Soyadı	Göreve Başlama	Görevden Ayrılma
1	Muammer BEY	-	-
2	Mehmet Zeki ÖZENER	23.03.1925	02.12.1925
3	Süleyman Sami (KEPENEK)	12.07.1928	24.04.1935
4	Akif İYİDOĞAN (1.kez)	20.06.1935	29.09.1935
5	Nazmi TOKER	29.08.1936	30.03.1939
6	Muhtar AKMAN	21.06.1939	24.11.1939
7	Akif İYİDOĞAN (2.kez)	12.12.1939	02.04.1942
8	Naci KICIMAN	05.05.1942	03.08.1944
9	Necmettin ERGİN	02.09.1944	09.11.1946
10	Feyyaz BOSUT	04.12.1946	24.07.1947
11	Rebii KARATEKİN	09.09.1947	12.06.1950
12	Takyeddin GÜRKÖK	20.07.1950	06.02.1952
13	Necati İLTER	28.07.1952	10.03.1954
14	İ.Sabri ÇAĞLAYANGİL	16.03.1954	02.12.1954
15	Rıfat BİNGÖL	30.06.1955	28.11.1955
16	Kadri EROĞAN	20.01.1956	23.09.1957
17	Fahrettin AKKUTLU	09.11.1957	14.08.1958
18	Şakir CANALP	27.08.1958	09.05.1960
19	Memduh PAYZIN	14.06.1960	18.09.1962
20	Mehmet VARİNLİ	31.10.1962	17.06.1964
21	Zahit KIRAĞLI	09.07.1964	31.01.1966
22	Vefik KİTAPÇIGİL	04.02.1966	19.02.1968
23	Mustafa YÖRÜKOĞLU	04.02.1968	14.09.1970
24	Sabri SÖZER	17.09.1970	02.07.1971
25	Celal Kaya CAN	15.07.1971	20.07.1975
26	Ali Rıza YARADANAKUL	20.07.1975	15.02.1978
27	Fikret KOÇAK	03.04.1978	07.12.1979
28	Şükrü ÖZHAN	07.12.1979	03.11.1980
29	Bekir ÖZTÜRK	05.11.1980	13.03.1981
30	Şükrü ER	24.06.1981	25.07.1983
31	Ertuğrul ERSOY	15.08.1983	01.02.1984
32	Lütfi Fikret TUNCEL	13.02.1984	01.05.1990
33	Bekir AKSOY	04.05.1990	17.02.1992
34	Ahmet KARABİLGİN	21.02.1992	09.07.1993
35	Aydın GÜÇLÜ (1.kez)	09.07.1993	04.11.1997
36	Aslan YILDIRIM	08.11.1997	26.05.1998
37	Aydın GÜÇLÜ (2.kez)	28.05.1998	01.08.2000
38	M. Lütfullah BİLGİN	14.08.2000	08.02.2003
39	Hasan CANPOLAT	17.02.2003	12.10.2006
40	Veysel DALMAZ	16.10.2006	26.06.2009
41	Ali KOLAT	29.06.2009	17.08.2012
42	Zübeyir KEMELEK	18.08.2012	21.02.2014
43	Âlim BARUT	03.03.2014	01.06.2016
44	Davut GÜL	09.06.2016	05.11.2018
45	Salih AYHAN	05.11.2018	18.05.2022

²³ Çizelge, Sivas Yıllıkları ve Sivas Valiliği resmi İnternet sayfasından alınan bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır. İnternet Erişimi <http://www.sivas.gov.tr/>

2.6. Cumhuriyet Dönemi'nde Görev Yapan Sivas Valileri

2.6.1. Muammer Bey

Öncelikle şunu belirtmeliyim ki, Vali Muammer Bey normal şartlarda Cumhuriyet Dönemi Valileri içerisinde yer almamaktadır. Dönem olarak kendileri İkinci Meşrutiyet sonrası valileri arasında yer almıştır. Muammer Bey Valiliği döneminde Sivas'a çok şey katmış, Sivas'ta büyük işler görmüş, Sivas İli'ne altın dönemini yaşatmıştır. Yapmış olduğu hizmetler, Sivas'ta bırakmış olduğu izler doğrultusunda vermiş olduğu emeklerinin karşılık bulması adına kendilerine Cumhuriyet Dönemi Valileri arasında yer verilmiştir.

Bidayet Ceza Mahkemesi Reislerinden Mehmet Sami Bey ile Sabiha Hanım'ın oğlu olan Muammer Bey 1875 (1292 H.)'de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Drama Ortaokulu ve Mercan Lise'sinde öğrenimini tamamlamıştır. 14 Temmuz 1899'da Mülkiye'nin Yüksek kısmından "iyi" derece ile okulunu bitirmiştir.

Daha sonra Eylül 1899'da tayin edildiği Sivas Vilâyeti Maiyet Memurluğu²⁴,nda devlet memurluğu ve idare görevine başlamıştır. Daha sonra stajını tamamlayıp, Kaymakamlığa terfi etmiştir. Nisan 1902'de Kangal, Temmuz 1904'de Niksar, Eylül 1905'de Aziziye (Emirdağ), Mart 1906'da Vodin, Eylül 1908'de 2. defa Aziziye Kazaları Kaymakamlıklarına atanmıştır. Ehliyet ve başarıları göz önünde bulundurularak Aziziye Kaymakamlığından mutasarrıflığa terfi ettirilmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 309).

Eylül 1909'da Kayseri, Nisan 1911'de Adana Merkez Mutasarrıflıklarına; Aralık 1911'de Konya, Ağustos 1913'de Sivas, 1916'da 2. defa Konya Valiliklerine getirilmiştir. Bu görevden Mütâreke'nin imzasından sonra, 1 Aralık 1918'de azledilerek ayrılmıştır. Süreli İstanbul'a getirilmiştir. Önce Polis Müdürlüğü'ne sonra Bekirağa Bölüğü'ne hapsedilmiştir. 28 Mayıs 1919'da İngilizlere teslim edilip Malta'ya sürülmüştür. Atatürk'ün teşebbüsleri ve TBMM'nin aldığı karar üzerine diğer İttihat ve Terakki Partisi mensuplarıyla beraber 6 Eylül 1921 günü Malta'dan kurtarılmıştır. Doğruca Ankara'ya gelip Millî Hükümet emrine girmiştir. 2 Nisan 1922'de Kayseri Mutasarrıflığına atanmıştır. Ağustos 1923'de yapılan 2. Dönem seçimlerinde Sivas Mebusu olarak TBMM'ne girmiştir. Ağustos 1927'de 2. defa Sivas Milletvekilliği ne seçilmiştir. Milletvekili bulunduğu sırada 18 Kasım 1928 günü vefat etmiştir (Çankaya, 1968-1969: 819).

Vali Muammer Bey, orta boy, orantılı, ince uzun bıyıklarını ölünceye kadar kesmemiş, yanık yüzlü bir kişidir. Başkalarının yararını kendi yararı gibi gözetken, " Bütün fenalıklar boş durmaktan ileri gelir", diyen çalışkan bir şahsiyettir. Prensip sahibi olan Vali, çalışkanlığından dolayı çok sevmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 310).

Vali Muammer Bey'in Sivas Maiyet memurluğu ile başlayan devlet memurluğu, kişisel olumluluğunun en verimli olduğu dönemde kader, onu Sivas Valiliği'ne getirmiş ve Sivas'a büyük hizmetleri dokunmuştur (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 309).

23 Ocak 1913 tarihinde Kurmay Binbaşı Enver Bey'in Babıâli Baskını Kamil Paşa kabinesini düşürmüştür. Kurulan yeni hükümet 1913 Mart ayında Muammer Bey'i Sivas'a göndermiştir. Vali Muammer Bey, bir taraftan bütün bunlarla uğraşırken diğer taraftan cepheye gönderilen askerin iase ve

²⁴ Maiyet memurluğu; kaymakamlar, Mükemmel Osmanlı Sözlüğü, Ali Nazîmâ- Faik Reşad, TDK, Ankara, 2018.

barınmalarını temini sağlamak ve orduya gerekli olan erzak ve mühimmatı cepheye ulaştırmak ve cepheden gelen yaralıları yerleştirmek ve savaşın çeşitli safhalarında cepheye giderken ve dönerken mutlaka Sivas'tan geçen Devlet büyüklerini karşılamış, ağırlamış ve uğurlamıştır.

Muammer Bey, bütün bu işlerin üstesinden gelir ve üstelik Sivas Şehri'nin imar ve ihyasına büyük katkıda bulunmuştur.

Sivas'taki Hükümet Meydanı'nın açılmasına, onun bu yerdeki ilk PTT binasını bizzat yıktırmasıyla başlanılmıştır. Öksüz yurtları (Kimsesiz çocuklara ait yatılı okullar) Muammer Bey döneminde yaptırılmıştır. Sivas Vilayetinde Muammer Bey zamanında açılan okulların sayısı 20'yi bulmuştur.

Muammer Bey Sivas Valisi iken, Şark Cephesi denetimi sebebiyle Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa, Dördüncü Ordu Kumandanı ve Sadrazam Ahmet İzzet Paşa, Üçüncü Ordu Kumandanı Vehip Paşa ve Dâhiliye Nazırı Talat Paşa belirli dönemlerde Sivas'a uğramış ve Vali Muammer Bey ile görüşmüşlerdir. O dönem Sivas Mektupçusu Ahmet Hilmi Kalaç "Kendi Kitabım" adlı eserinde anlattığına göre O dönemde Vilayetin bir şeref defteri vardır. Bu şeref defterinde şunlar yazılmıştır denilse de bu defter buldurulamamıştır

Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'dan:

"Yol ve ırmakları, ovaları, dağları ve ormanları bakımından o dönemde zenginlik gösteren Sivas ili kendi kendine mutlu olmaya layık olan bir şehirdir. Şimdi ki esaslı çalışma devam ederse güzellemeler yer bulur. Esası güzel kurulmuş olan şehirde, başlanılmış olan temizleme, güzelleştirme devam ederse cidden bu ülkeye layık bir merkez olur. Yalnız durmayıp derin, köklü çalışmak lazım." (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 315-316).

Enver Paşa'ya ait bu sözler değiştirilmeden aynen aktarılmıştır. Enver Paşa'nın Türkçesi dikkat çekicidir. Sonra Vali Muammer Bey'e karşı büyük güveni ve iltifatı olmuştur. O, Sivas'ta ki çalışmaları esaslı bir temizleme ve güzelleştirme olarak nitelendirmiştir. Sivas'ı güzelleştirmek için temizlemek yani yıkmaktadır. Muammer Bey "Asıl güçlük yıkmaktır, benden sonra gelenler yapar" diyebilen Validir. (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 317).

Sivas Vilayeti Şeref Defteri'ne yazılanlar, iş başında bulunduğu sırada bunlardı. Aradan 50 yıl geçmiş şimdiki (5.5.1966) Sivas Valisi, Vali Muammer Bey için şöyle yazmıştır. "Eşine az rastlanır çalışkan ve dürüst valilerden biriydi. Bilhassa Sivas'ın Maarifine (eğitime) yaptığı hizmetlerle ne kadar övülse azdır. Fakat talihi kendisine yar olmamış her attığı adımda bin-bir engelle karşılaşmış ve Valiliğinin Birinci Dünya Savaşı yıllarına rastlaması da ayrı bir şanssızlığı olmuştur."

Vali Muammer Bey, 4 yıllık Valiliği sırasında durmadan çalışmıştır. Hükümet Binasının ikinci katına bir üçüncü katı ilave ettirmiştir. Cumhuriyet Meydanı'nda Selçuklu eserlerine giden yolu açtırmıştır. Kendi adıyla anılan bir park yaptırmıştır. Erkek Sanat Enstitüsü'nün atölye binasını yaptırmıştır. Öğretmen Okulu binasının temelleri Vali Muammer Bey döneminde atılmıştır. Askeri Hastane, Merkez Komutanlığı ve Kolordu Binalarını inşa ettirmiştir. Zara ve Yıldızeli'nde ki ilkokul binaları da O'nun döneminde yaptırılmıştır (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 318).

Vali Muammer Bey, bu çalışmalarla da yetinmeyip çiftçinin ziraat yönünden gelişebilmesi için orak ve harman makineleri getirtmiştir.

50 Meşhur Vali kitabında Muammer Bey hakkında şunlar anlatılmıştır: “Sivas 200 yıldan beri unutulmayan üç büyük devlet adamına sahiptir. Yollarıyla meşhur Halil Rıfat Paşa, asayiş ve adalet işleri ile adını ölümsüzleştiren Reşit Akif Paşa ve bu iki büyük Valinin büyük postuna oturan Vali Muammer Bey’dir ” (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 320).

Muammer Bey Sivas’a neler yapmadı ki? Sivas Sultanisinde (Lisesinde) Siyasi Tarih hocalığı yapmıştır. Sivas’ta elini ilk defa gençliğe doğru O uzatmış, Sivas Lisesi öğrencilerine dergi çıkarmalarını telkin etmiştir. Lise öğrencileri o dönem de Gençlik dergisini çıkarmışlardır. Vali Muammer Bey döneminde Vilayet Matbaası kurulmuş, Kızılırmak Gazetesi çıkarılmıştır. Emekli bir vali olan Sarısözen, Vali Muammer Bey’in ilginç yönlerine de vurgu yapmıştır. Sivas Lisesi’nin son sınıf imtihanlarına rast gelen Vali Muammer Bey’e, okulu birincilikle bitiren genç tanıtılmış, Vali de cebindeki altın kordonlu saati mükâfat olarak gence, hediye etmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 323).

Vali Muammer Bey, Türkiye’de ilk heykel diken Vali olmuştur. Hafik Kazası’na “ Osman Gazi” büstünü Kaymakam Nabi Bey’e o diktirtmiştir. Bu büst daha sonra Nazmi Toker döneminde kaldırılmıştır.

Vali Muammer 22 Ocak 1332 tarihinde Sivas Valiliği’nden ayrılmıştır (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 318).

Vali Muammer Bey 1917 yılının Ocak ayında Konya İline tayin edilmiştir. Sivas halkı tarafından çok sevilen Vali Muammer Bey Konya’ya bütün Sivas halkınca uğurlanmıştır (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 322).

2.6.2. Mehmet Zeki ÖZENER (23.03.1925 - 02.12.1925)

Gümüşhane Sancağı Baş tahsildarlarından Hasan Hüsnî Efendi ile Nesliye Hanım’ın oğlu olan Mehmet Zeki Özener, 1891’de Gümüşhane’de dünyaya gelmiştir. Gümüşhane ortaokulu, İstanbul’da lise öğrenimini tamamlamıştır. 1911 Ağustos ayında Mülkiye’den "iyi " derece ile mezun olmuştur. 20 Ağustos 1911’de Razlık Kazası (Osmanlı Dönemi’nde Serez Sancağı’na bağlı bir kaza merkezi,) Malmüdürü Yardımcılığı’na tayin edilmiş, Devlet hizmetine girmiştir.

Bundan sonra sırasıyla; 25 Ekim 1911’de Razlık Kazası Tahsil Memurluğu’na; 22 Kasım 1913’de Babaeski Kaymakam Yardımcılığı’na; 19 Ocak 1914’de Polos, 14 Mart 1914’de Yerlisu Nahiye Mülhürükleri’ne atanmıştır. 14 Mart 1915’de Bahçe, 13 Ağustos 1917’de Selimiye, 19 Nisan 1919’da Iğın, 31 Aralık 1919’da Arapsun, 31 Temmuz 1922’de Mucur, 9 Kasım 1922’de Bor Kazaları Kaymakamlıkları’nda görev yapmıştır. 23 Mart 1925’de Sivas Vali Vekilliğine atanmıştır (Çankaya, 1968-1969: 1382).

17 Temmuz 1926’da Petrol İnhisarı (Tekeli) Müfettişliğine; 13 Temmuz 1927’de Şeker - Petrol İnhisarı 1. Sınıf Müfettişliğine; 27 Nisan 1929’da Merzifon, 22 Şubat 1931’de Bayburt, 3 Eylül 1936’da Çarşamba Kazaları Kaymakamlıklarına; 11 Haziran 1937’de 3., 15 Mart 1941’de 2. , 13 Temmuz 1943’de 1. Sınıf Mülkiye Müfettişliklerine; 11 Eylül 1951’de Mülkiye Başmüfettişliğine atanmıştır.

Son görevinden sonra, 27 Mayıs 1953’de emekliye ayrılmıştır. Emekli olduktan sonra ikamet ederken İstanbul’da 15 Temmuz 1967 Cumartesi günü vefat etmiştir. Evli olup iki kız evladı bulunan Özener’in Fransızca ve Rumca bildiği sicilinde yazılmıştır (Çankaya, 1968-1969: 1382).

2.6.3. Süleyman Sami (KEPENEK) (12.07.1928- 24.04.1935)

Süleyman Sami (Kepenek), Çanakkale eski belediye başkanlarından Biga'lı Ali Bey Zade Mehmet Rasim Bey ile Çanakkale tüccarından Hacı Mustafa Organcı'nın kızı Hatice Hanım'ın oğlu olan Süleyman Sami (Kepenek), 1881 yılında Çanakkale'de dünyaya gelmiştir.

Çanakkale'de ilk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra, 1903 yılında Mekteb-i Mülkiye'nin yüksek kısmından (Siyasal Bilgiler Fakültesi) mezun olmuştur. Fransızca ve Rumca öğrenmiştir.

Süleyman Sami Bey'in fiziksel özellikleri bakımından; uzunlu boylu, beyaz tenli, bıyıkları kesik, yakışıklı ve gayet temiz giyinen avcılık ve biniciliğine ilgi duyan birisi şeklinde tarif edilmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 601).

Süleyman Sami Bey, 2 Ekim 1903 tarihinde Kosova Vilayeti, Maiyet memurluğuna tayin olunmuştur. Bu görevinden sonra sırasıyla Kolaşın Kaymakamlığı (31.05.1905-18.8.1907) Tergaviş (18.8.1907-25.12.1908) İştıp, Volçetirin (21.3.1912-20.6.1912) Kaymakamlıklarında bulunmuştur. En son Kaymakamlığı'nı 1913 yılında Uzunköprü'de yapmıştır (Aldan, 1995: 173).

Süleyman Sami Bey, bu görevlerde göstermiş olduğu Başarıları göz önünde bulundurularak, 16 Temmuz 1914 tarihinde 4000 kuruş maaşla Lazistan (Rize) mutasarrıflığına atanmıştır. Bu görevinin sonrasında Gümüşhane, Tekirdağ ve Çorum mutasarrıflıkları yapmıştır. 17 Şubat 1919 tarihinde Mülkiye Müfettişliği'ne alınmış, bu sırada aynı zamanda Kastamonu Vali vekilliği yapmıştır. Daha sonra 800 kuruş maaşla Bitlis Valiliğine atanmıştır. Bitlis'ten sonra da Elazığ Valiliği'ne nakledilmiş bu görevini 20 Nisan 1923 tarihine kadar sürdürmüştür.

Bu arada bir süre açıkta kalmış olan Süleyman Sami Bey, Çanakkale'de babasından kalma çiftliğin işleriyle uğraşırken 1923 yılında Çanakkale Belediye Başkanlığı'na seçilmiştir. Çanakkale Belediye Başkanlığı görevini yürüttüğü sırada 13 Mayıs 1924'te Kars Valiliğine tayin edilmiştir.

Kars'ta çok kısa süre görev yapan Süleyman Sami Bey, 2 Kasım 1924'te (15000) kuruş maaşla İstanbul Valiliği'ne alınmıştır. İstanbul Valiliği'nde üç yıl, iki ay, yedi gün görev yapmıştır. 23 Aralık 1927 tarihinde ikinci kez Kars Valiliği'ne atanmışsa da bu göreve gitmemiş ve istifa etmiştir. Altı ay açıkta kalmıştır. Anılarından edinilen bilgi doğrultusunda bu süre içerisinde halı ticaretiyle uğraşmıştır. Ve sonunda (15000) kuruş maaşla Sivas Valisi olmuştur.

Süleyman Sami Bey, Sivas'ta 1928 yılı ortalarından 24 Nisan 1935 tarihine kadar uzun sayılabilecek bir süre (7 yıl) Vali olarak görev yapmıştır. Süleyman Sami Bey, Sivas Valiliği'nden sonra 1935-1945 yılları arasında on yıl dokuz ay Ankara'da Belediyeler Bankası'nda çalışmıştır. Süleyman Sami Bey bir bankacı değildir. Belediyeler Bankası o dönemde İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 602).

Süleyman Sami (Kepenek) Bey 32 yılı aşan idari hizmeti süresince farklı birçok görev üstlenmiş, başarılı ve değerli hizmetleri onu yıllar sonra da hatırlanacak bir kişi haline getirmiştir (Aldan, 1995: 176).

Süleyman Sami Kepenek, Sivas'taki Valiliği sırasında yapmış olduğu hizmetler ve eserleriyle Halil Rıfat Paşa, Reşit Akif Paşa, Mehmet Reşit Paşa ve Muammer Bey gibi ünlü Sivas Valileri'nin arasında seçkin bir yer edinmiştir. (Aldan, 1995: 177).

Süleyman Sami Bey Sivas Valiliği'nde ilk iş olarak asayiş konusunu ele almıştır. Bölgede ortaya çıkan eşkıyanın yok edilmesi ve yapılan hayvan hırsızlıklarının önlenmesi gibi emniyet ve düzen sağlayan hizmetleri başarılı bir şekilde geçtiği ve eşkıyanın kovalanıp uzaklaştırılması faaliyetine

bizzat katılmış, hayvan sırtında günlerce yorucu faaliyetlerde bulunduğuna dikkat çekilmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 606).

Süleyman Sami Bey, daha sonra ilçeleri, bucakları ve köyleri telefon ağına bağlamıştır. İlçe yollarını yaz-kış işler duruma getirmek için çaba sarf etmiş, yol yapımı için gerekli olan araç ve gereçlerin sağlanması için çalışmıştır. Geniş bir arazi sahip olan Sivas İli'nde sadece iki silindir bulurken, İngiltere'den getirtmiş olduğu silindirlerle bu sayı ona çıkmıştır (Aldan, 1995: 177).

Cumhuriyet Dönemi Valileri arasında, hatıralarını not alıp hatıra defteri tutmuş olan Vali Süleyman Sami Kepenek olmuştur (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 608).

Süleyman Sami Bey'in konusu edilen hatıralarından Sivas ile ilgili olan kısımlardan bazıları şu şekildedir:

“Sivas’a gider gitmez en evvel karşılaştığım asayişî temin meselesi oldu. Vilayetin ahvali umumîyesine, köylerine varıncaya kadar devir ve teftiş ederek muttali olduktan sonra tedabiri inzibatiye’den olmak üzere en evvel bütün kazaları telefonla vilayet merkezine bağlamak ve peyderpey nahiyeleri ve bazı mühim köyleri de kaza merkezlerine telefon şebekesiyle raptetmek ilk işim oldu. Çok gayyur(gayretli) cesur ve müteşebbis bir zat olan vilayet merkez jandarma bölük kumandanı Yüzbaşı Lütfü Bey’in, bana bu hususta çok yardımı olmuştur.”

“Sivas’ta, kaza yollarını yaptırmak, tamir ettirmek, kış mevsiminde fazla kış ve kar olduğu için yollar kapanarak, yolcuların yollarda barınacak yer bulamamaları yüzünden tehlikeye duçar oldukları ve soğuktan dondukları olurdu. Bunları önlemek için, bilhassa Sivas- Kangal yolunda ve Yıldızeli Kazası’nın Köroğlu çeşmesi yakınında birer cankurtaran binası yaptırılmıştır.”

“Sivas Şehri dâhilinde İstasyon Caddesi’nin Açılması mühim bir hadise olmuştur. O sıra vilayet başmühendis vekili olan genç mühendis kendisine vaki olan ... nın ? teşvik teşcii ile şimdiki yolun açılması fikrinde idim. Çünkü istasyondan- bir hattı müstakim- doğru hükümet konağına gider. Yol her gören tarafından da takdir edileceği gibi Sivas’a gelen giden yabancılar için dahi en iyi intiba veren ve diğer eski yola nazaran daha kısa ve en güzel bir yol ve bulvar olacaktı. Nitekim böyle oldu. Genç mühendis, o sıra Nafia Vekili olan Recep Bey’e vaki şikâyeti üzerine, bidayette Recep Bey’inde tenkitine duçar olmuştum. Fakat çok haklı ve kuvvetli müdafaamdan sonra ve Sivas demiryolunun küşat resmi münasebetiyle Sivas’a gelen nafia vekili Recep Bey’in, bu yolu görünce sarf ettiğim gayretin çok yerinde ve şayanı takdir olduğunu görerek memnun olmuştur. “

“Sivas elektriği zamanımda yapılmıştır. Belediye ve özel idarenin birlikte kurdukları bir birlik sayesinde yapılmıştır. Bu tesisatın en iyi olan ciheti de elektrik istihsal kuvvetinin, şehre iki kilometre mesafede Paşa fabrikası namıyla yâd olunan mahaldeki değirmen suyunun, şutundan istifade edilmesi olmuştur.”

Süleyman Sami Kepenek, Sivas’taki Valiliği sırasında en önemli olay olarak; Demiryolu’nun Sivas’a ulaşmasını ve bu ulaşımın 30 Ağustos 1930 günü Sivas’ta yapılan bir törenle kutlanmasını kaydederek anılarına şöyle devam etmiştir:

“O sırada Başvekil (Başbakan) olan İsmet İnönü’nün huzurunda, vekiller, mebuslar ve civar Vilayet halkı ile Sivas Vilayet Halkı ve bu eseri vücuda getiren mühendislerin iştirakiyle, küşat resmi (açılış töreni) yapılmıştır.”²⁵ (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 613).

²⁵ Demiryolu yapım politikası, İnönü hükümetlerinin uygulamaya çalıştığı ve başarı ile uyguladığı en faydalı politikalardan biri olmuştur. Sivas Demiryolu kısımlarını, 15-20 kilometrelik bölümler şeklinde ilk kez Türk iş adamları üzerlerine almışlar

“Yapılan program muvaffakiyetle, çok güzel tatbik olundu. Evvela Başvekil İsmet İnönü tarafından bir nutuk söylenerek demiryolunun ehemmiyeti tebarüz edilmiştir. Bunu Belediye Reisi ve Doktor Necdet Bey’in nutukları etti. Daha sonra Başvekil İsmet İnönü kordelayı keserek demiryolu umuma açılmıştır. Akşam Belediye tarafından askeri mahfelde (askeri gazino, orduevi) 300 kişilik büyük bir ziyafet verildi.” Vali Kepenek, Bugünün Sivas için tarihi bir gün olduğunu belirtmiş ve bu demiryolu açıldıktan sonra, “ Sivas inkişafa yüz tutmuştur, ” diye hatırasına son vermiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 614).

Süleyman Sami Bey, mesleğindeki ününü İstanbul Valiliği’nden sonra yedi yıl görev yapmış olduğu Sivas Valiliği ve Valiliği sırasında yapmış olduğu değerli hizmetlerden almıştır. Süleyman Sami Bey, Sivas’ta başarılı birçok çalışmalara imza atmıştır. Bırakmış olduğu silinmez izler ve hatıralardan dolayı, şehre getirmiş olduğu içme suyu tesis ve akımını kazandırmış olması ve Sivas’ta kurmuş olduğu iyi ilişkiler ve anı olarak “KEPENEK” soyadını almıştır (Aldan, 1995: 173).

Sivas, Süleyman Sami Kepenek Bey zamanında, İl Özel İdaresi’nin ve Belediye’nin kurmuş oldukları bir “birlik” sayesinde elektriğe kavuşmuştur. Bunun için, Halil Rıfat Paşa’nın Valiliği döneminde, şehrin 2 kilometre uzağında kurulan un değirmeninin su düzeyinden yararlanılmıştır. Bu konu hakkında Dönemin Sivas Belediye Başkanı Hikmet Bey’in de değerli yardımları olmuştur (Aldan, 1995: 178).

Süleyman Sami Kepenek, Sivas’taki Valiliği sırasında diğer hizmetler ise şunlardır; Vali Süleyman Kepenek Sivas’ta halıcılık konusuna el atmıştır. Halıcılık Birinci Dünya Savaşı’ndan önce çok rağbet gören ve gelişmiş bir sanat durumunda iken Şark halı Kumpanyası’nın işlerini tasfiye ederek Sivas’tan ayrılmasının ardından bu verimli el ve ev sanatı, Sivashlı birkaç girişimcinin eline kalmış, eski önemini kaybetmiştir. Vali Kepenek, halıcılığı yeniden canlandırmak amacıyla, Vali Reşit Akif Paşa’nın yaptırmış olduğu Sanatlar Evi’nde bir halı atölyesi açtırmıştır. Şark halı Kumpanyası’ndan kalan halı tezgâhlarından, modellerden ve Hatice Hanım adındaki bir halı ustasından faydalanılmıştır. Böylece kimsesiz, fakir ev kadınları için yeni bir çalışma alanına ve Sivas halısı a günden güne artan bir üne kavuşmuştur.

Bir meteoroloji istasyonunun kurulması ve Selçuklu Parkı’nın da yeniden düzenlenerek hizmete açılması Süleyman Sami Kepenek’in Sivas’taki Valiliği dönemine rastlamıştır (Aldan, 1995: 179).

Süleyman Sami Bey’e 28 Mart 1935 tarihinde İçişleri Bakanlığı Belediyeler Bankası Genel Müdürlüğü teklif edilmiş ve bu teklifi kabul eden²⁶ Süleyman Sami Kepenek Sivas Valiliği’nden 24 Nisan 1935 tarihinde ayrılmıştır. (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 602).

29 Haziran 1945’de İller Bankası İdare Meclisi Üyeliğine seçilmiştir. Temmuz 1949’da bu görevden ayrılmıştır. İstanbul’da 6 Aralık 1955 Salı günü vefat etmiştir Topkapı Mezarlığındaki Aile Mezarlığı’na defnedilmiştir. (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 605).

Hakkındaki kişisel bilgiler ise şu şekildedir;

1904’de, Yanya ileri gelenlerinden İbrahim Efendi kızı ve 24 Mayıs 1968’de vefat eden Müzeyyen (Kepenek) Hanım’la evlenmiştir. Fahrünnisâ (Ögelman) adında bir kızı ve Fuat (Kepenek)

ve teknik işlerin tamamını Türk mühendisler yapmışlardır. Süleyman Sami Bey bu sebeple eseri vücuda getiren Türk mühendislerin iştirakini hatıralarında önemle kaydetmiştir.

²⁶ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 53-26-4 Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı, Belge Tarihi, 10.04.1935 00.00.0000, Dosya Ek: 130-58.

ile Müftî (Kepenek) adlarında iki oğlu vardır. Fransızca ve Rumca bildiğinin sicillinde yazılı olduğu belirtilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 984).

2.6.4. Akif İYİDOĞAN (20.06.1935-29.09.1935) (1.Kez) (12.12.1939-02.04.1942) (2.Kez)

Kurmay Albaylıktan emekli olmuş Behzât Bey'in oğlu olan Ali Âkif İyidoğan, 1895 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İstanbul Erkek Lisesi'nde eğitim görmüştür. Temmuz 1914'de Mülkiye'den (Siyasal Bilgiler Fakültesi) "pekiyi" derece ile mezun olmuştur.

Eylül 1914'te Dâhiliye Nezareti Mahalli İdareler Şubesi 3.sınıf kâtipliğe tayin olmuş ve devlet hizmetine girmiştir. Daha sonra 1918 Nisan ayında Şube Hesap İşleri 2. Mümeyyizliği'ne; 1919 Mart ayında Müdür yardımcılığına yükselmiştir. 1923 Şubat ayında TBMM Hükümeti İktisat Vekâleti Teşkilatı'na geçmiş Samsun Mıntika Ticaret Müdürlüğü'ne nakledilmiştir. 1924 Ocak ayında yeniden Dâhiliye Vekâleti'ne geri dönmüştür. Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü, Azınlık İşleri Şube Müdürlüğü'ne, Mayıs 1924'te aynı Vekâlet Mahalli İdareler Müdürlüğü Belediyeler Şubesi Müdürlüğü'ne, 1926 yılı Kasım ayında Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'ne getirilmiştir. Bu görevi yürütürken 1927 yılında Paris'te toplanmış olan 3. İdarî İlimler Kongresi'ne katılmıştır. 1927 yılı Ağustos ayında ek bir görevle Ankara Belediye Başkanlığı görevine getirilmiştir. 1927 Ekim ayında, Zonguldak Valiliği'ne, Eylül 1930'da Dâhiliye Vekâleti Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü görevini üstlenmiştir. Sonrasında sırasıyla 1932 yılı Ağustos ayında 3.sınıf Vali olarak Gaziantep, Haziran 1935'te 3.sınıf Sivas Valiliği'ne, atanmıştır.²⁷ 1935 yılı Eylül ayında 2. Sınıf Vali olarak Kars'a, daha sonra 1939 yılı Aralık ayında 2. kez Sivas'a atanmıştır (Çankaya, 1968-1969: 1615).

Akif İyidoğan, iki kez Sivas Valiliği yapmıştır. Akif İyidoğan'ın ilk Sivas Valiliği, Gaziantep Valisi iken Sivas Valiliği'ne tayini İçişleri Bakanlığı 20.06.1935 tarih ve 5367 sayılı tezkiresi ile yapılan teklif üzerine hükümet organı tarafından 20.06.1935' onanmıştır.²⁸ Akif İyidoğan'ın ilk dönem Sivas Valiliği kısa sürmüştür. Vali İyidoğan'ın ilk dönem Sivas Valiliği devam ederken açıkta bulunan Kars Valiliği'ne ataması; İçişleri Bakanlığı'nın 25.9.1935 tarih ve 7940 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine hükümet organı tarafından 26.9.1935 tarihinde kararlaştırılmıştır.²⁹

Sivas Valiliği'ne Akif İyidoğan ikinci kez atanması 1939 yılı Aralık ayında olmuştur. Akif İyidoğan istasyonda kurum müdürleri, memurlar ve halk tarafından karşılanmış, Vali İyidoğan vazifesine başlamıştır. Genç kuvvetli bir idare adamı olarak tanınmış olan Vali İyidoğan, dürüst çalışmalarla memleket imar ve kültür hareketlerini hızlı bir gelişime kavuşturmakla Sivas'ta iyi bir yer edinmiştir. Vali'nin Sivas'a tekrar tayin edilmesi Sivas halkını memnun etmiştir.³⁰

Akif İyidoğan'ın yapmış olduğu Sivas Valiliği'nin ilk dönemine denk gelen önemli olaylardan biri de 19 Kasım 1930 tarihinde Atatürk ve beraberindeki kalabalık bir heyetin Kayseri'den trenle önce Gemerek İstasyonu'na, daha sonra 20 Kasım Perşembe günü saat 14.00 Sivas'a gelmiş olmalarıdır. Atatürk, Sivas'ta parlak bir törenle karşılanmış daha sonra yanında bulunan İçişleri Bakanı Şükrü Kaya

²⁷ Akif İyidoğan'ın Gaziantep Valisi iken ilk kez Sivas Valiliği'ne atanmasına dair belge ekler bölümünde yer alacaktır.

²⁸ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 56-52-20, Kurum:30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı, Belge Tarihi, 20.06.1935-00 00 0000, Dosya Ek: 71-398.

²⁹ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 58-74-17, Kurum:30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı, Belge Tarihi, 26.09.1935-00 00 0000, Dosya Ek: 71-402.

³⁰ 29 Aralık 1939 Tarihli, Son Posta Gazetesi s.5.

ve milletvekili Recep Peker ile birlikte Sivas Valiliği'ne geçmiştir. Sivas Valisi Akif İyidoğan'ın da katılımıyla Sivas'ın sorunları üzerine bir çalışma yapılmıştır. Atatürk, Kolordu ve Belediye'yi, ziyaret ettikten sonra, Kız Öğretmen Okulu'nu ve Sivas Lisesi'ni ziyaret etmiştir. Liseyi gezerken tekrar Kongre Salonu'na uğramıştır. Masalardan birinin yanlış yere konulduğunu düzelterek “ Bu masanın yeri şurası idi diyerek, ” yerine kaldırmıştır. Sonra

- Bir münakaşada başkana ihtiyaç duyulduğunu söylemiş, Kürsüye çıktım” diyerek Sivas Kongresi'nden hatıralarını anlatmıştır. Delegelerin yerlerini göstermiştir. Bu sırada Müze defteri getirilmiş, 19 Eylül 1928 yılında geldiğinde yazmış olduğu cümlelerin altına:

“Bugün aynı duygular, kuvvetle devam ediyor, ” cümlesini yazarak defteri imzalamıştır. Geceyi Vali Konağı'nda geçiren ve burada çeşitli heyetleri kabul etmiş olan Atatürk, 21 Kasım 1930 günü saat 10.15'te Tokat'a hareket etmiştir.³¹

Vali Akif İyidoğan'ın İkinci hizmet dönemi 2. Dünya Savaşı dönemine denk gelmiştir. Dönemin olumsuz şartlarına karşın, Vali Akif İyidoğan, Sivas'a dair her konuya gereken önemi göstermiş, özellikle eğitim alanında İlkokul ve İlköğretim Okulu Yaptırma Seferberliği'ni aksatmadan devam ettirmiştir. İlde yer alan 27 Öğretmenli ve 35 Eğitimli 62 İlkokul binasının tekrar inşa edilmesinde ve birçok okulun yapım ve onarımlarında göstermiş olduğu gayretler ve başarılar sayesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Takdirname ile ödüllendirilmiştir (Aldan, 1990: 491).

Akif İyidoğan Dönemi'nde Sivas'ta havacılığa önem verilmiştir. O dönemde Sivas uçak meydanına üç yeni uçak getirilmiştir. Gelen yeni uçaklara törenle ad verilmiştir. Tören Sanatlar evi bandosun çaldığı İstiklal Marşı ile başlamıştır. Törende ilk sözü belediye adına Belediye Başkanı, Hüseyin Veli Gürleyük almıştır. Vali Akif İyidoğan selamet ve zafer dileğiyle yeni savaş uçağının kordelasını kesmiştir. Diğer uçakların kordelalarını General Abdi Zile ile Sivas kadın milletvekillerinden Sabiha Gökay kesmiştir. Bunu takip eden süreçte uçaklar halkın alkışlarıyla havalanmıştır. Şehir üzerinde uçuşlar yapılmıştır. Gecesinde meydanda eğlenceler düzenlenmiş, konuklar içinde lise de şölen yapılmıştır. Uçakların subaylarına Sivas halısı hediye edilmiştir.³²

Akif İyidoğan Sivas Valiliği'nden sonra, Nisan 1942 yılında 1.sınıf Vali olarak Manisa'ya atanmıştır. Akif İyidoğan'ın Manisa' atanması ile Trabzon Valisi Naci Kıcıman'da Sivas Valiliği'ne atanmıştır.³³ Akif İyidoğan Manisa Valiliği'nden sonra 1942 Mayıs ayında Adana Valiliği'ne atanmıştır.

1946 Temmuz ayında 8. Dönem Kars Milletvekiliği'ne seçilmiş ve TBMM'ye girmiştir. Bu sırada İçişleri Encümeni Başkanlığı'nda bulunmuştur. 1950 Mayıs ayında milletvekiliği son bulmuştur. Milletvekili olduğu dönemde 1947 yılında kendi isteği ile 1. Sınıf Vali maaşı üzerinden emekli olmuştur.

1953 yılında yeni kurulmuş olan Denizcilik Bankası Denetçiliği'ne getirilmiştir. Aynı zamanda İstanbul İl Genel Meclisi Üyeliği'ne aynı yıl İstanbul İl Daimi Encümen Üyeliği'ne de seçilmiştir. 27 Mayıs 1960'da Denetçilik ve Daimi Encümen Üyeliği sona ermiştir. Ekim 1961 seçimlerinde Adalet Partisi'nden Zonguldak senato üyesi olarak Cumhuriyet Senatosu'na girmiştir. 1961 Kasım ayında 1.

³¹ Atatürk Sivas'ta, Atatürk'ün Doğumu'nun Yüzüncü Yılı, Kutlama Komitesi Tarafından Oluşturulan Kitapçık, s.98-99.

³² 3 Ekim 1935 Tarihli Tan Gazetesi, s.4.

³³ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 98-28-1 Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı, Belge Tarihi, 02.04.1942-00 00 0000, Dosya Ek: -

Koalisyon Kabinesine Başbakan Yardımcılığı'na atanmıştır. 1962'de Kabine'nin istifası ile görevi sona ermiştir (Çankaya, 1968-1969: 1616).

Kişisel hayatına dair şu bilgiler; 1923 yılında evlenmiş, bir kızı olmuştur. Fransızca dilini güçlü bir şekilde bildiği, okuduğunu anlayacak kadar Almanca, Arapça ve Farsça dilini bildiği belirtilen Vali, 16.12.1974 tarihi'nde vefat etmiştir. (Aldan, 1990: 486).

2.6.5. Nazmi TOKER (29.08.1936-30.03.1939)

Şevket Bey ile Ayşe Hanım'ın çocukları olan Nazmi Toker, 1875' de İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini nerede ve nasıl yaptığını dair herhangi bilgiye ulaşılmamıştır. 1895 yılında Harp Okulu'nu teğmen olarak tamamlamıştır. Ast teğmen rütbesi ile Üçüncü ordu emrine verilmiştir. 1903 yılında Yüzbaşı, 1906 yılında Binbaşı olmuş bu arada İkinci ordu kumandan yaverliği görevini üstlenmiştir.

İkinci Meşrutiyet sonrası, 1909'da jandarma sınıfına verilmiştir. Ankara Jandarma Alayı Merkez Tabur Kumandanlığı yapmıştır. Bir dönem Ankara Jandarma Alayı'nın Yozgat Taburu Kumandanlığı'na verilmiştir. Savaş Dönemi'nde 60. Alay Komutanı olarak 1. Dünya Savaşı'na katılmıştır. 1916 yılında yarbay olmuştur. Ateşkes döneminde tekrar jandarmaya iade edilmiştir. Aynı yıl içerisinde Sivas İli Jandarma Müfettişliği'ne nakl olunmuştur. Mustafa Kemal Paşa ile Sivas Kongresi esnasında tanışmış Mustafa Kemal'in dikkatini çektiği ve güvenini kazandığı tahmin olunmuştur. Böyle olmalıdır ki Jandarma Albayı Nazmi Bey, Sivas'ta Jandarma Müfettişliği görevini yaparken 19 Ocak 1922'de Dersim (Tunceli) Mutasarrıflığı'na tayin edilmiştir. Bu şekilde Nazmi Bey'in meslek hayatındaki idari görevi başlamıştır. Ancak o yıl mutasarrıflık kaldırılmıştır.

Bu nedenle Nazmi Bey'in görevi birkaç ay sürmüştür. Daha sonra Ankara Jandarma Alay Kumandanlığı'na getirilmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 569).

Ertesi yıl 28 Eylül 1923 tarihinde Adana İli Jandarma Müfettişliği'ne verilmiş, sonra İstanbul Jandarma Müfettişliği'ne alınmıştır. 1926 yılında Diyarbakır Bölgesi Jandarma Müfettişi iken Vali Vekâleti'nde çalıştırılmıştır. Ve sonra 18 Ağustos 1927 tarihinde Malatya Valiliği'ne atanmıştır. Jandarma Müfettişi Nazmi Bey'in 1930 yılı ortalarına kadar devam etmiş olan Malatya Valiliği sessiz ve sakin bir şekilde geçmiştir.

Nazmi Bey, 24 Temmuz 1930 tarihinde Gaziantep Valiliği'ne atanmıştır. Malatya Valiliği ile Gaziantep Valiliği arasında ve 1930 yılı ilk döneminde altı ay kadar Jandarma Genel Kumandanlığı görevi yaptığı kayıtlara geçmiştir. Nazmi Bey'in Gaziantep Valiliği de iz bırakmamıştır.

Nazmi Bey, 25 Ağustos 1932 tarihinden sonra artık Kayseri Valisi olmuştur. Nazmi Toker'in iz bıraktığı Valiliği Kayseri Vilayeti'ne denk gelmiştir. Tam dört yıl süren Kayseri Valiliği'nin ardından 29 Ağustos 1936 tarihinde Sivas Valiliği'ne tayin olmuştur (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 572).

Nazmi Toker'in Sivas Valiliği Dönemi'nde Mustafa Kemal Atatürk Sivas'a 13 Kasım 1937 tarihinde son ziyaretini yapmıştır. Atatürk o gün Sivas'a Başbakan Celal Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Bayındırlık Bakanı Ali Çetinkaya, Pilot Sabiha Gökçen ve dönemin milletvekillerinden Ali Kılıç, Recep Peker, Salih Bozok ve Cevat Abbas Gürar beraberinde gelmiştir. Ayrıca yanlarında Doktor Ömer İrdelp, Genel Sekreter Hasan Rıza Soyak, Başyaver Celal Üner ve Muhafız Komutanı İsmail Hakkı Tekçe diğer konuklar yer almıştır. Gazi Mustafa Kemal ve diğer konuklar, Sivas Valisi

Nazmi Toker Başkanlığı'ndaki heyet tarafından karşılanmıştır. Atatürk, Sivas'a 13 Kasım 1937 günü saat 09.40 gelmiş, Sivas Garı'na iner inmez doğruca Halkevi'ne gitmiş, oradan sonra da Sivas Lisesi'ne geçmiştir. Lisede derslere girmiş olan Atatürk, bir süre Kongre Salonu'na geçmiş ve burada anılarını tazelemiştir. ‘ ‘ Burada Bir Millet'in Kurtuluşu'nu Hazırlayan Kararlar Verildi, ’ ’ diyerek Kongre günlerine ait bazı çalışmalarını anlatmıştır. Daha sonra Sivas'ta o dönem yapımı devam eden Cer Atölyesi inşaatını gezmiştir. Daha sonra saat 11.10'da Sivas'tan ayrılırken bir daha uğrayamayacağı Sivas Halkı'yla vedalaşmıştır ³⁴

Toker'in Sivas Valiliği çok uzun sürmemiş, 1939 yılı Mart ayında yapılan seçimlerde Kayseri Nazmi Toker Kayseri İli'nden Milletvekili seçilmiştir.

Nazmi Toker, ciddi, otoriter niteliklerinin yanı sıra, duyarlı bir kalbe ve iyilik ve yardımsever ruha sahip bir kişidir. Bunun en son ve açık belgesi ise 2.7.1947 tarihli vasiyet belgesi olmuştur (Aldan, 1990: 288).

Öğrenildiğine göre; Nazmi Toker eşinin ölümünden sonra tekrar evlenmemiş, bütün sevgisini milletine ve memleketine hasretmiştir. Valilik ve Milletvekillikleri yaparken, gençlerin ellerinden tutmak suretiyle babalık özlemini gidermiştir.

1958 yılında, irade ve iyilik kaynağı olan Vali Nazmi Toker, Ankara asri mezarlığında sonsuz uykusuna dalmıştır (Aldan, 1990: 289).

2.6.6. Muhtar AKMAN (21.06.1939-24.11.1939)

Doktor Binbaşı Kadri Bey'in oğlu olan Ahmet Muhtar Akman, 1881'de babasının memurluğu görevinden dolayı bulunduğu Medine'de dünyaya gelmiştir. Soğukçeşme Askeri ortaokulunu, İstanbul lisesinde öğrenimini bitirmiştir. 1903'de temmuz ayında Mülkiye'nin yüksek kısmından mezun olmuştur.

Eylül 1903'de Dâhiliye Nezareti Mektub-i Kalemi Hulefâlığı'na tayin edilerek Devlet hizmetine girmiştir. Nisan 1904'de ek görev olarak Dar'ül-Hayr-e'l Ali Medresesi Hendese Muallimliğini de üstlenmiştir. Temmuz 1910'da yükselerek Emniyet-i Umumiyye Tahrirat Müdürlüğüne getirilmiştir. 1912 yılı Eylül ayında, Zonguldak, 1913 yılı Kasım ayında Akhisar Kazaları Kaymakamlıklarına 1915 Mart ayında 3. Sınıf Mülkiye Müfettişliğine; Haziran 1917'de Emniyet-i Umumiyye 6 Ekim 1917'de aynı yer Asayiş Şubesi Müdürlükleri'ne atanmıştır. Milli Hükümetin Ankara'da kurulması üzerine Haziran 1920'de Ankara'ya kaçmıştır. Temmuz 2. Sınıf Mülkiye Müfettişliği'ne tayin edilmiştir.

1920 Aralık ayında Dâhiliye Vekâleti Memurin (Özlük İşleri) Müdürlüğüne; Kasım 1921'de Niğde, Aralık 1922'de Mersin, Aralık 1923'de Giresun Sancakları Mutasarrıflıklarına atanmıştır. Ekim 1924'de Giresun'un Vilayet haline çevrilmesi üzerine Dâhiliye Vekâleti Başmüfettişliği'ne nakledilmiştir.

1936 yılı Temmuz ayında Nüfus İşleri Umum Müdürlüğüne; 1939 yılı Nisan ayında Sivas Valiliği'ne atanmıştır (Çankaya, 1968-1969: 995).

Umum Müdürlüğü'nde bulunduğu yıllarda memleket işleri ile çok yakından ilgilenmiş olan ve nüfusun kalkınmasında büyük işler başaran yeni Vali Muhtar Akman, Tüm Komutanı, Belediye ve Halkevi Reisleri, kurum müdürleri ve büyük bir halk kitlesi tarafından karşılanmıştır.

³⁴ Atatürk Sivas'ta, Atatürk'ün Doğumu'nun Yüzüncü Yılı, Kutlama Komitesi Tarafından Oluşturulan Kitapçık, s.99-100.

Sivas Valiliği vazifesine başlayan Vali Muhtar Akman: “Bu yıl bütün çalışmalarımızı imar işine hasredeceğiz” şeklinde Son Posta gazetesine beyanat vermiştir. Beyanata şöyle devam eden Vali Akman; “Bugünkü Sivas Umumi Harp’ta tanıdığım Sivas’tan çok farklıdır. Profesör Vagnere yaptırılan memleket planını Belediye, esas itihaz ederek (gerekeni yapmak) faaliyete geçecektir. Bu işin para işi olduğunu dile getiren Vali Akman, bu işte Belediye’ye kullanılmak üzere bir mütedavil sermaye bulmaya çalışacağını buna imkân olmazsa bir inşaat şirketi ile anlaşmak ya da bir kooperatif teşkil edeceği hususunun tetkik edileceğini, Sivas’ın o dönemde büyük imar hareketine kavuşmuş olacağını”, belirtmiştir.

Bundan başka büyük ve modern bir Halkevi inşası ve anıt işlerinin olduğunu bunlar içinde Parti genel merkezinin yardımları ile bunların tahakkuk edileceğini (gerçekleştirileceğini) ifade etmiştir.

Büyük bir irfan merkezi olmaya namzet Sivas’ta başlanan ilk mektebin bu yıl ikmalleri ile ihtiyacının bir kısmına cevap verileceğine, okuma hevesinin yıldan yıla büyük inkişaf gösterdiğini söylemiştir. Lise talebe mevcudunun 600 ve ortaokul mevcudunun 800 olduğunu dile getirmiştir. Öğretmen Okulu’nda 50 gencin mezun olacağını açıklamıştır. Ayrıca hafta içerisinde Sivas-Gürün, Sivas-Erzincan, Sivas-Samsun ve Suşehri-Zara yollarının arızalı kısımlarının düzeltilmesi için ihale yapıldığını, yollar üzerine menfez ve köprü yapılacağını belirterek beyanatına son vermiştir.³⁵

Vali Akman’ın Sivas Valiliği altı ay kadar kısa sürmüştür. 1939 Aralık ayında Giresun, Eylül 1943’de Mardin Valilikleri’ne getirilmiştir. Mardin Valiliğinden 3 Temmuz 1944 tarihinde yaş haddinden emekliye ayrılmıştır. Evli olan Vali Akman basılmış tek bir eseri vardır:

Amelî İktisat Dersleri (tercüme) İstanbul, Mahmutbey Mat; 1324 (1908); 136 sf. 8. (Çankaya, 1968-1969: 996).

2.6.7. Naci KICIMAN (05.05.1942-03.08.1944)

Kadırlardan ve Şeyh’ül İslâmlık Meclis-i Tedkîaatı Şer’iyye Üyeliği’nden (tarikatları denetleyen ve tekkelerin idarî işleriyle uğraşan bir kurum) Emekli Ermenekli Ömer Kâşif Efendi ile Hatice Kübra Hanım’ın oğlu olan Mehmet Naci Kıcıman, 1894 yılında Ermenek’te dünyaya gelmiştir. Ortaokulu Ermenek Rüştîyesi’nde, liseyi Şam İdadisi’nde tamamlamıştır.

1915 Ağustos ayında askere alınmıştır. 1. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar, ilk olarak Çanakkale Cephesi’nde; Hicaz İsyanı’nın başlamış olması sebebiyle de Medine Muhafızlığı Şifre Subaylığı’nda, Kuvve-i Seferiyye İstihbarat Subaylığı’nda ve aynı Muhafızlık Kurmay Heyeti 2. Şube Müdürlüğü Vekilliği’nde görevlendirilmiştir. 1920 yılının Nisan ayında terhis olmuştur, altı yıla yakın bir süre askerlik yapmıştır.

20 Mart 1921 tarihinde Şûray-ı Devlet Mülkiye ve Nâfia Daireleri 1. Sınıf Üye Mülazımlığı’na tayin edilmiş ve sivil hizmete başlamıştır. Burada görev yaparken, İstanbul Hukuk Mektebi’nde fark derslerini vermiş sertifika ve avukatlık ruhsatı almıştır. İstanbul Hükümeti’nin ortadan kaldırılmasının ardından kısa bir süre İstanbul’da avukatlık yapmıştır.

Mehmet Naci Kıcıman, daha sonra idarî mesleğine geri dönmüştür. 1923 yılının Aralık ayında Zara’ya, 1924 yılında Gebze’ye, 1926 Nisan ayında Adapazarı’na ve 1926 Aralık ayında Gönen Kazaları’nın Kaymakamlıklarına getirilmiştir. 1928 yılı Eylül ayında Dâhiliye Vekâleti (İçişleri

³⁵ 29 Haziran 1939 Tarihli Son Posta Gazetesi s. 10.

Bakanlığı) Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü Yardımcılığı'na; 1932 yılının Mart ayında aynı yerde Genel Müdürlüğe; 1936 yılının Eylül ayında Genel Müfettişlik Baş müşavirliği görevlerine getirilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 1654).

Mahallî İdarelerde görev yaptığı sıralarda Viyana'da toplanmış olan 5. İdarî İlimler Konferansı'na; Paris'te toplanan Belediyecilik, Brüksel ve Lüksemburg'da toplanmış olan Köy Yaşayışını Güzelleştirme Kongreleri'ne Hükümetin delegeşi olarak katılım sağlamıştır.

1937 yılı Temmuz ayında Sinop Valiliği'ne yükseltilmiştir. 30 Ekim 1937 tarihinde Dâhiliye Vekâleti'ne (İçişleri Bakanlığı) bağlı Basın Genel Müdürlüğü'ne nakledilmiştir. Daha sonra sırasıyla; 17 Temmuz 1939 yılında Bolu, 1940 yılı Ekim ayında Trabzon, 1942 Temmuz ayında Sivas Valiliği'ne getirilmiştir.

Sivas Vilayeti, kaza ve köylerinde büyük imar ve kültür çalışmalarını inkişafa kavuşturan değerli ve çalışkan Vali Kıcıman'ın maaşı Dâhiliye Vekâletince 150 liraya çıkartılmak suretiyle 1. Sınıf Valiliğe terfi ettirilmiştir. Şimdiye kadar bulunduğu vazifeleri üstün bir başarı ile idare eden Vali'nin bu terfi muhitin her tarafında derin ilgi ve memnuniyetle karşılanmıştır.³⁶

Görevinde terfi eden başarılı Vali Kıcıman, Sivas'ta iki yıl görev yaptıktan sonra Isparta'ya atanmıştır.³⁷

1944 yılında Isparta ve son olarak 1945 yılı Mayıs ayında Siirt Valiliği görevini yerine getirmiştir. Siirt Valiliği'nin ardından 1947 yılı Temmuz ayında emekliliğe ayrılmıştır.

Mehmet Naci Kıcıman hakkında kişisel bilgi olarak şunlar bilinmektedir; Otuz bir yaşında evlenmiştir. İki tane erkek evladı olan Naci Kıcıman'ın biri evladı da Siyasal Bilgiler Fakültesi 1960 mezunlarındandır. Fransızca ve Arapça bildiği ve ayrıca Mülkiyeliler Birliği kurucularından olup, daimi üyelerdendir.

Kaleme almış olduğu eserleri ise şunlardır:

Vilâyet Hususî İdareleri (1933), İdeal Basımevi, Ankara.

Belediye Kanunu ve Esasları (1933), Hamit Bey Matbaası, İstanbul.

Milletlerarası Köy Kongreleri ve Kararları (1945), Isparta Basımevi, Isparta.

Belediyelerin Ekonomik Çalışmaları (1945), Isparta Basımevi, Isparta.

Londra Şehircilik Kongresi ve Türkiye Mahallî İdareleri (1946), Isparta Basımevi, Isparta.

Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı? - Medine Müdafası (1976), Sebil Yayınları, İstanbul.

(Çankaya, 1968-1969: 1655).

2.6.8. Necmettin ERGİN (02.09.1944-09.11.1946)

Vali Naci Kıcıman'ın Isparta'ya atanmasıyla Elâzığ Valisi Necmettin Ergin de Sivas Valiliği'ne atanmıştır. 1905 Arhavi doğumlu olan Vali Necmettin Ergin, Çankaya 261 ve Kilis kaymakamlığı görevlerinde bulunmuştur. Daha Siirt Vali vekili iken 13 Kasım 1943 tarihinde Elazığ'a Vali vekili olarak atanmıştır. 1 Şubat 1944 tarihinde ise Elazığ Valiliği'ne asli olarak atanması yapılmıştır.

1 Eylül 1944 tarihinde Elazığ'daki görevinden ayrılmış olan Vali Necmettin Ergin, Sivas Valiliği'ne atanmıştır. İki yıl süren Sivas Valiliği'nin sonrasında 1946-1947 yılları arasında Konya,

³⁶ 15 Eylül 1943 Tarihli Son Posta Gazetesi, s. 6.

³⁷ 12 Ağustos 1944 Tarihli Resmi Gazete'de Yayınlanan Kararname, İnternet erişimi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/5781.pdf>

1948-1950 yılları arasında Trabzon valilikleri görevlerinde bulunmuştur. Necmettin Ergin İller Bankası İdare Meclisi üyeliği görevini yaparken emekli olmuştur.³⁸

Vali Necmettin Ergin'in Ernst Reuter ile birlikte kaleme aldıkları "Belediye Maliyesi" adlı bir kitabı vardır.

2.6.9. Feyyaz BOSUT (04.12.1946-24.07.1947)

1888'de Adana'da dünyaya gelmiştir. Abdülfeyyaz Bosut, Hukuk Fakültesi'nden pekiyi derece ile mezun olmuştur.³⁹ Babası mahkeme azalarından Mehmet Hidayet Bey'dir.⁴⁰

Valilik mesleğine 8 Şubat 1936 yılında Giresun'da başlayan Feyyaz Bosut, daha sonra sırasıyla; 18 Temmuz 1942 tarihinde Tekirdağ Valiliği, 26 Temmuz 1944 tarihinde Urfa Valiliği, 28 Temmuz 1945 yılında Elazığ Valiliği yapmıştır. 4 Aralık 1946 yılında Sivas Valiliği'ne atanmıştır.⁴¹

Feyyaz Bosut'un Sivas Valiliği Dönemi'nde Sivas'ta görev yapan memurların kurmak üzere bulundukları Memurlar Kooperatifi üçüncü kez Vali Başkanlığı'nda toplanmış ve kooperatif üyeleri hazırlıklarını tamamlamıştır. Kooperatifin çalışacağı yerinde hazır olmasından dolayı, kooperatif faaliyet göstermeye başlayacaktır.

Feyyaz Bosut'un Sivas Valiliği Dönemi'nde ayrıca Sivas'ta öğretmenlerin kendi adlarıyla kurmuş oldukları derneğin merkezi ve toplantı salonu özel bir törenle açılmıştır. Açılış törenine Vali Feyyaz Bosut olmak üzere Belediye, partililer, Halkevi başkanı katılmıştır. Seçkin davetlilerin katıldığı tören de dernek adına yapılan bir konuşmanın ardından Vali Bosut, Sivas Öğretmen Derneği'nin uğurlu ve başarılı olmasını dilemiş ve cemiyetin kendinden önce kurulan kültür oluşumları adına da yararlı olacağını ümit ettiğini söylemiştir. Cemiyetin iki yüze yakın üyesinin katıldığı bu tören samimi bir ortam içerisinde sona ermiştir.⁴²

Sekiz ay kadar Sivas Valiliği yapan Feyyaz Bosut, 6 Eylül 1947 tarihinde Burdur Valiliği'ne atanmıştır.

2.6.10. Rebiî KARATEKİN (09.09.1947-12.06.1950)

Mustafa Suphi Bey'in oğlu olan Rebiî Karatekin, 3 Mayıs 1906 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Galatasaray Lisesi'ni bitiren Rebiî Karatekin, Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur.

1930 yılında Manisa Maiyet Memurluğu'na atanmış olan Rebiî Karatekin'in idare görevi bu şekilde başlamıştır. Kütahya ve İçel İlleri'nde Nüfus Müdürü olarak hizmet vermiştir. 1933 yılı Haziran ayında Karaisalı Kaymakamlığı'na atanmıştır. Bu görevinden sonra Menemen, Gölcük, Şile, Fatih ve Tarsus Kaymakamlıkları yapmıştır. Tarsus Kaymakamlığı görevinden sonra İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatı'nda, Mahallî İdareler Şube Müdürlüğü'nde ve Daire Başkanlığı'nda görev almıştır.

Gerçekleştirmiş olduğu başarılı hizmetlerinden dolayı 1945 Temmuz ayında, Burdur Valiliği görevine yükseltilmiştir. Burdur Valiliği görevi sonrasında Sivas Valiliği'ne atanmıştır. (Aldan, 1995: 293)

³⁸ Şahin Yedek, **Elazığ'da İdari Ve Siyasi Hayat (1923-1950)**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, s.51, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

³⁹ Ali Galip Baltaoğlu, **Atatürk Dönemi Valileri**, Doktora Tezi s.67, Konya 1992.

⁴⁰ Ali Galip Baltaoğlu, **Atatürk Dönemi Valileri**, Doktora Tezi s.85, Konya 1992..

⁴¹ Ali Galip Baltaoğlu, **Atatürk Dönemi Valileri**, Doktora Tezi s.155-156, Konya 1992.

⁴² 3 Mart 1947 Tarihli Ulus Gazetesi, Sayfa 3.

Emekli Vali Mehmet Aldan, İz Bırakan Mülki İdare Amirleri Kitabı'nda Rebii Karatekin'in Sivas ile ilgili hatıralarına ve Sivas'ta yapmış olduklarına şu şekilde yer vermiştir;

Emekli Milli Eğitim Müdürü Mustafa Turnalı 1948 yılında Sivas'a tayin edilmiştir. Kendi adına en verimli ve en olumlu hizmeti Rebî Karatekin zamanında vermiş olduğunu belirtmiş, ondan çok şey öğrendiğini, ona şükran borçlu olduğunu dile getirmiştir. Kendisinden aldığı ilk dersin planlı çalışma olduğunu ifade etmiş, Sivas'ta göreve başlayalı bir ay olmamasına karşın, bütün kurum müdürlerini makamına çağıran Vali, Vilayet için yapılan çalışmaların verimli ve düzenli yürütülmesi için, 3 yıllık bir çalışma programı hazırlattırıştır. Kurum müdürleri tarafından gece-gündüz çalışarak, hazırlanmış olan plan Vali'ye sunulmuştur. Yapılan başka bir toplantıda 3 Yıllık çalışma programı onaylanmış ve başarıyla uygulanmıştır (Aldan, 1995: 295).

O dönemde: Sivas'ta 400 tane Köy Okulu, İl ve İlçe merkezlerinde 15 adet 10 derslikli okul, Koyulhisar, Suşehri, Zara, Kangal ve Şarkışla ilçelerinde birer tane ortaokul inşa ettirilmiştir. Her ilçeye birer tane kütüphane açılmıştır. Sivas Müzesi hizmete açılmıştır. Ayrıca Zara İlçesi'nde her ihtiyaca cevap verebilecek bir kütüphane inşa ettirilmiştir.

Emekli Milli Eğitim Müdürü Mustafa Turnalı, Rebii Karatekin'in mevzuatı çok iyi bildiğini, kuvvetli bir hafızaya sahip olduğunu, imzasına sunulan yazılarda eksikler olunca hemen fark edip uyardığını, zaman-zaman merkezde ve ilçelerde kurum amirleri ile görüş alışverişinde bulunduğunu, toplantılar yaptıklarını onları bilgilendirdiğini belirtmiştir.

O dönem Sivas'ı okula benzetmiş olan Mustafa Turnalı, kurum amirlerini öğrenci Vali'yi de okul öğretmeni olarak değerlendirmiştir (Aldan, 1995: 296).

Hatıralarına yer verilmiş olan Eski bir yönetici Feridun Sipahioğlu, Sayın Rebii Karatekin'in Fatih Kaymakamı olduğu 1942 yılında tanıştıklarını, daha sonra kendisinin Sivas'a atandığı (Hafik Kaymakamı olarak) dönemde hoş bir sürprizle karşılaştığı ifade etmiştir. O dönemde Sivas Valisi Rebî Karatekin birlikte çalışmış ve onun maiyetinde memurluk yapmıştır. Hafik'te boş oturmak ve yararlı bir iş yapamamanın üzüntüsünü yaşayan Kaymakam Sipahioğlu, Vali Bey'den çalışma olanağı geniş olan bir Kaza'ya nakil edilme ricasında bulunmuş, bu durumu uygun gören Vali, Suşehri Kaymakamlığı'na kendisinin naklini sağlamıştır. Böylelikle Vali ile beraber köy okullarının yapımı, yol, su ve elektrik şebeke inşaatlarının yapımı kontrolünde beraber hizmetler vermişler, bu şekilde ilişkilerinin yoğunluk kazandığını dile getirilmiştir (Aldan, 1995: 300).

Hükümetin o dönemde (1946-1950) Köy Okulları Seferberliği başlattığını, Sivas Valisi Rebî Karatekin'in bu dönemde yapılan çalışmaların yorulmaz takipçisi olduğunu, çok kere jeeple hatta bazen at sırtında köy- köy dolaşıp okul yapılarını denetlediğini, Muhtarları, Bucak Müdürlerini, Kaymakamları ve özellikle köylüleri şevklendirip, yüreklendirerek çalıştırmıştır. Yapılan her yeni okul için ne kadar mutlu olduğunu da ayrıca belirtmiştir. Köy ve kasabalarda genç kız ve kadınlar için Biçki- Dikiş kursları açılmasında büyük katkı sağladığı anlatmıştır (Aldan, 1995: 301).

Rebî Karatekin Sivas'ta İl'in tarımsal kalkınması hayvan sayılarının ve hayvansal ürünlerin arttırılması maksadıyla ve hayvanların bakımını sağlamak üzere Boğa Yetiştirme İstasyonu açtırmış bu hizmetinden dolayı Bakanlar Kurulu tarafından ödüllendirilmiştir (Aldan, 1995: 303).

Sivas İli'nin sorunları ile yakın alakası, özveri ile çalışması Belediye etkinliklerine sağlamış olduğu katkılardan dolayı kendisine Sivas Belediye Meclisi tarafından 13 Nisan 1950 tarihli kararla Sivas Fahrî Hemşehriliği'' verilmiştir.

Sivas Valiliği'nden Ordu Valiliği'ne atanmış olan Rebiî Karatekin, daha sonra Hatay Valiliği'nde bulunmuştur. Bu görevlerinden sonra İller Bankası İdare Meclisi Üyeliği'ne nakledilmiş ve orada görevini sürdürmüştür. Bu görevinden sonra Kastamonu Valiliği'ne daha sonra da Tekirdağ ve Konya Valilikleri yapmıştır.

4 Kasım 1964 tarihinde emekliliğe ayrılmış olan Vali, İstanbul Ataköy'de hayatını sürdürürken 31 Ekim 1983'te vefat etmiştir (Aldan, 1995: 293).

2.6.11. Takyeddin GÜRKÖK (20.07.1950-06.02.1952)

Emekli memurlardan Ali Rıza Efendi ile Hafize Hanım'ın oğlu olan Takyeddin Gürkök, 1904 yılında İskenderun'da dünyaya gelmiştir. Sivas Lisesi'ni "pekiyi" dereceyle birincilikle bitirmiştir. 1930 yılının Temmuz ayında Mülkiye'den mezun olmuştur.

Ağustos ayında Dâhiliye Vekâleti (İçişleri Bakanlığı) Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü stajyer memurluğuna tayin edilmiş ve devlet hizmetine girmiştir. Bu görevi sırasında şefliğe terfi etmiştir.

1934 yılı Nisan ayında Çiçekdağı Kaymakamlığına atanmıştır. 1934 yılı Kasım ayında 2. Kez Dâhiliye Vekâleti Mahalli İdariler Şefliği'ne; 1937 yılında Ankara Belediyesi İmtiyazlı Şirketler Komiserliği'ne 1939 yılında aynı Belediye Yazı İşleri Müdürlüğü'ne, 1948 yılında Belediye Başkan Yardımcılığı'na nakledilmiştir.

14 Mayıs 1950 yılında yapılmış olan seçimlerden sonra, 1950 Haziran ayında Sivas Valiliği'ne yükseltilmiştir.

7 Aralık 1950 Tarihi'de Yeni İstanbul Gazetesi'nde yayınlanan habere göre Vali Gürkök Başkanlığı'nda Sivas İl Genel Meclisi'nde Bölgenin Kalkınması için bir program yapılmıştır. Yapılan toplantıda Vali, uzun konuşma irade ederek, Özel İdareler Kanunu'nun o günün şartlarına uygun olmadığını belirtmiş, 1951 bütçesinin durumu üzerinde geniş açıklama verdikten sonra Sivas'ın haiz olduğu öneme layık bir kalkınma hamlesi yapabilmesi için düşünülen tedbirleri anlatmıştır. Vali Gürkök, 1950 yılında yapılan ve 1951 yılında yapılacak olan işlerin genel bir bilançosunu hazırlattıktan sonra ilk yeni çalışma programının şu esaslara göre düzenleneceğini söylemiştir:

İlçe, Bucak ve Köylerin sulama şebekeleri ve içme suyu tesisleri,
Bucak ve köy yollarının inşası,
Zirai üretimin çoğaltılması,
Bazı mıntıklar da ziraatın tatbiki,
Geniş bir ağaçlandırma planının tanzimi ve tahakkuku,
İlde mevcut yer altı zenginliklerinin işletilmesi ve özellikle maden kömürü ocaklarının tevzii ve ıslahı,

İl içinde çeşitli küçük sanayinin tesis ve inkişafı,

Hayvancılığın geliştirilmesi,

Belediyelerin ve bucakların mali gücünü artıracak mahalli tedbirlerin alınması.

Vali bu esaslar etrafında da açıklamalar da bulunmuş ve bundan sonra Meclis olağan mesaisine başlamıştır.⁴³

⁴³ 7 Aralık 1950 Tarihli Yeni İstanbul Gazetesi, s.4.

Sivas için bu yönde çalışma programı hazırlayan ve mesailer yapan Vali Gürkök, 2 yıl kadar süren Sivas Valiliği'nden sonra 1952 Nisan ayında İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Müşavirliği'ne, 1953 yılı Ekim ayında Niğde Valiliği'ne ve son olarak 1956 yılı Ocak ayında İstanbul Vilayeti Mali ve İktisadi Müşavirliği'ne nakledilmiştir. Gürkök, bu görevi yaparken 1962 yılında emekli olmuştur.

Kişisel bilgilerine dair şunlar bilinmektedir; Kendisi evli olup, çocuk sahibi değildir, Fransızca ve İngilizce bildiği yazılı olup, Türkiye Turizm Derneği üyesidir (Çankaya, 1968-1969: 1930).

Kaleme almış olduğu basılmış eserleri ise şunlardır;

1580 Sayılı Belediye Kanunu ve İlgili Danıştay Kararları (1938), Çankaya Matbaası, Ankara.

Fransa'da 1918-1930 Mahallî İdarelerde Malî ve İdarî Reformlar (1939), Çankaya Matbaası, Ankara.

2.6.12. Necati İLTER (28.07.1952-10.03.1954)

Nazif Bey ile annesi Emire Hanım'ın oğlu bilinen tam adıyla Süleyman Necati İlder, 1900 yılında Drama'da dünyaya gelmiştir. Harp Okulu'ndan mezun olmuştur. Kurmay Albaylık, Tahran, Varşova, Sofya ve Berlin Ataşemiliterlikleri görevlerinde bulunmuştur.

24.08.1950– 18.01.1952 tarihleri arasında Ankara ve daha sonra Sivas Valilikleri yapmıştır.⁴⁴

Necati İlder Merkez Valisi iken, açıkta bulunan Sivas Valiliği'ne İçişleri Bakanlığı'nın 1.7.1952 tarihli ve 511/7543-16233 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 3.7.1952 tarihinde atanmıştır.⁴⁵

Vali Necati İlder Sivas Valiliği'nin sonrasında TBMM 11.Dönem Sivas Milletvekilliği yapmıştır. Bekâr olan Necati İlder 6 Aralık 1960 tarihinde vefat etmiştir.⁴⁶

2.6.13. İ. Sabri ÇAĞLAYANGİL (16.03.1954-02.12.1954)

1908 yılında İstanbul'da doğmuştur. Mehmet Sabri Bey ile Belkis Hanım'ın oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Fransız Saint Joseph As-somption Koleji ve İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamlamıştır. 1931'de İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur.⁴⁷

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdür Yardımcılığı görevinden sonra sırasıyla Yozgat, Antalya, Çanakkale, Sivas ve Bursa Valisi olarak görevlendirilmiştir.⁴⁸

15 Eylül 1953 tarihinde Antalya Valiliği'nden Çanakkale Valiliği görevine getirilen Çağlayangil'in Çanakkale Valiliği, fazla uzun sürmemiştir. Sebebi ise; dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in, yaklaşmış olan 1954 seçimlerinde Sivas'ta Demokrat Parti'nin lehine seçimi kazandırmak üzere Sabri Çağlayangil'i Sivas'a vali olarak atamış olmasıdır. "Türkiye'de demokrasi nereden nereye varmıştır? " Sorusuna bu durum, tipik bir örnek teşkil etmiştir.

Menderes demokrasiyi kurtarmak için yola çıkmış, Çağlayangil'e "Sivas'ta ihanete uğradıklarını, bana orada seçimleri al" diyecek noktaya gelmiştir. Ara seçimi de Şemsettin Sirer CHP

⁴⁴ Bilgiler, XI. Yasama Dönemi, Milletvekillerinin Özgeçmişleri'nin Bulunduğu, TBMM Albümü'nden https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1-4.pdf alınmıştır.

⁴⁵ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 129-50-4, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı, Belge Tarihi, 03.07.1952-00 00 0000, Dosya Ek: 29-77.

⁴⁶ Necati İlder, https://tr.wikipedia.org/wiki/Necati_%C4%B0lter#cite_note-1

⁴⁷ Cumhuriyet Senatosu Başkanları'nın Özgeçmişleri, TBMM Albümü, s.1696, https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1-4.pdf alınmıştır.

⁴⁸ Dışişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanları Listesi, Özgeçmişi, https://www.mfa.gov.tr/sayin-ihsansabircaglayangil_in-ozgecmisi.tr.mfa

listesinden kazanmıştır. Bu durumdan dolayı Menderes DP'nin Sivas'ta seçimleri kaybedeceğinden endişe duymuştur. Durumun düzelmesi konusunda Çağlayangil'e güvenmiştir.

Çanakkale Valisi İhsan Sabri Çağlayangil almakta olduğu maaş ve kadrosuyla açık bulunan Sivas Valiliği'ne naklen tayini; Dâhiliye Vekâleti'nin 9.3.1954 tarihli ve 511/2398 sayılı yazısı üzerine, 5442 sayılı kanunun 6ncı maddesine tevfikân, İcra Vekillerince 11.3.1954 kararlaştırılmıştır.⁴⁹

Çağlayangil, Sivas'a gitmeden önce Menderes'le yaptığı görüşmede Menderes'e "Sivas'a gitmeden seçimi kazanıp kazanamayacağımı söyleyemeyeceğini belirtmiştir. Ancak göreve başladıktan on beş gün sonra söyleyebilirim", demiştir. Bunun üzerine Menderes, "Bunu nasıl yapacaksın?" diye sormuştur. Böylece bu olaya çok önem verdiği belli olmuştur. Sivas'ta Çağlayangil'in ilginç anıları arasında Sivas'ta ilk kez kamuoyu yoklamasının kendisi tarafından yapılacağı örneği de yer almıştır.

Çağlayangil, Sivas'ta Menderes'in talimatları doğrultusunda Atatürk gibi karşılanmıştır. Sivas'ta başta eski Vali olmak üzere İl Sağlık ve Milli Eğitim Müdürleri CHP'den aday olmak için istifa etmişlerdir. Çağlayangil, Sivas'a atandığında kendisi ile beraber emniyetten beş sivil memuru da Sivas'a getirmiştir. Getirmiş olduğu memurlara köylerde amme cüzü, koku, tespih sattırarak buralarda bir çeşit kamuoyu yoklaması yaptırmış ve bu şekilde Sivas'ta CHP ve DP oylarının eşit durumda olduğunun farkına varmıştır. Bir süre sonra Menderes'e telefon ederek, "Burada seçimi alırım" tekmilini vermiştir. Daha sonra eski Vali'nin memurların yerine Çağlayangil, kendi getirmiş olduğu memurlarını yerleştirmiş ve devletin gücünü DP lehine kullanmıştır. Bu arada Menderes ile araları açılmış, Çağlayangil'i istifa etmeye sevk eden bir olay yaşanmıştır. Çağlayangil valilikten istifa etmek istemiştir. Bu istifanın sebebi şu şekildedir; 1954 seçimlerinde Demokrat Parti Çağlayangil'i Çanakkale'den milletvekili adayı gösterecek iken, Menderes'in bir akrabasının yoklamada liste dışı kalmasının nedeni olarak Çağlayangil görülmüş ve kendisinin de listeden çıkarılmış olmasıdır. Ancak istifasını sunduğu Menderes Çağlayangil'e Sivas'ta seçimi kazandırma sözünü verdiğini, hatasını seçimlerden sonra telafi edeceğini söyleyerek, Çağlayangil'i istifasından vazgeçirmiştir.

Seçim propagandaları başlamıştır ve Türkiye seçim atmosferine girmiştir. Seçimin öncesinde dönemin CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, seçim gezileri sırasında Sivas'a gelirken yolda heyelan olmasından dolayı geliş yolu kapanmıştır. Kapanmış olan yolu kısa sürede açtırarak Vali Çağlayangil, İnönü'nün Sivas'a gelip miting yapmasını sağlamıştır. İnönü gece şehre gelmiştir. Daha sonra Çağlayangil'e telefon ederek, "Devletin mevcudiyetini gösterdiniz, teşekkür ederim, " diyerek "Ertesi sabah eve ziyarete gelmek istediğini" söylemiştir. Çağlayangil'de kendilerine, "Sabah saat 09.00'da Vilayet'e gideceğim, izin verirsiniz sizinle orada görüşelim, " demiştir. İsmet Paşa'nın amacı, "Vali bizden" imajını vermek olacak ki, hükümet binasında Çağlayangil'i ziyarete gitmemiştir. İnönü'nün Sivas'a gelip miting yapmasını sağlayan Vali Çağlayangil, burada önemli siyaset örneği sergilemiştir. Çağlayangil'in yolları açtırmaması durumunda İsmet İnönü yaşanan bu mağduriyeti siyasileştirip bu durum CHP'nin oylarına dönüşmüş olacaktır.

Bu olaya, Demokrat Parti il yöneticileri ve milletvekilleri çok kızmıştır ve Vali Çağlayangil'i Menderes'e şikâyet etmişlerdir. Yapılan şikâyet sonrası Menderes Çağlayangil'i Ankara'ya çağırmıştır. Çağlayangil ile Menderes arasında geçen görüşme de Çağlayangil, Menderes'e "Size burada seçimi

⁴⁹ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 135-21-5 Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-) Belge Tarihi: 11.03.1954 00.00.0000, Dosya Ek: 29-107

alacağım dedim. Eğer bana inanıyorsanız beni bırakın, gereğini yapayım. Ama siz yönetip yönlendirecekseniz, benim sorumluluğum kalkar, ” demiştir. Menderes’te, Çağlayangil’e “Peki git, ben bir şey söylemeyeceğim, ” demiştir. Bunun sonrasında Çağlayangil; “Söylemeyin. Size şikâyet etsinler ama bu şikâyeti bana iletmeyin, ” serzenişinde bulunmuştur. Menderes’te Çağlayangil’e Peki git, seçimi al. Bir daha da sana hiç telefon etmem, ama kaybedersen seni sorumlu tutarım” ifadesini kullanmıştır.

Seçimler yapılmış, Çağlayangil’in göstermiş olduğu çabalarla Sivas’ta on bir bin oy farkı ile DP seçimleri kazanmıştır. İnönü’nün Sivas’a gelişinde buğday fiyatlarını çok bulduğunu söylemesi taktik bir hataya sebep olmuştur. Eğer Valilik, İnönü’nün Sivas’a gelişine yardımcı olmasaydı, bu hata yapılmayacak ve İnönü Sivas’a sokulmadı şeklinde bir mağduriyet hanesi doğacak, bu belki de oya dönüşecekti. Çağlayangil, o olayda bu hatanın yapılacağını bilmiyor olduğunu belirtmiştir. Amacının devletini korumak ve kollamak olduğunu ifade etmiştir. O yolların açtıramayacağını, gece olduğunu, yolların açılması için gayret göstermeyebilirdim de demiştir, fakat Cumhurbaşkanlığı yapmış bir lidere görevi gereği, bu kolaylığı sağladığını söylemiştir.

Seçimler bittikten sonra Vali Çağlayangil, istifasını vermiştir. Menderes kendisini çağırması ve PTT Genel Müdürlüğü görevini vermiştir. Çağlayangil bu görevi reddetmiştir. Menderes kendisine “hayır” denilmesini kabul etmemiştir. Aradan kısa bir süre geçmiş ve Celal Bayar, Çağlayangil’i çağırması, “Seni Bursa Valiliği’ne münasip gördük. Oraya lütfen gidiniz” demiştir. Çağlayangil Sayın Cumhurbaşkanını kıramayacağını belirterek bu görevi kabul etmiştir.⁵⁰

Sivas Valisi İhsan Sabri Çağlayangil’in Bursa Valiliği’ne ataması; İçişleri Bakanlığı’nın 28.10.1954 tarihli ve 12173 sayılı yazısı üzerine, 5442 sayılı kanunun 6ncı maddesine tevfikan, İcra Vekilleri Heyetince 28.10.1954 tarihince kararlaştırılmıştır.⁵¹

Vali Çağlayangil Sivas Valiliği sonrasında, Bursa Valiliği yapmıştır. Bursa Valiliği’nden sonra 8 Haziran 1960’da emekliye ayrılmıştır.⁵²

15 Ekim 1961’de yapılan I. (XII) Dönem genel seçimde Adalet Partisi adayı olarak Cumhuriyet Senatosu Adalet Partisi Grup Başkanlığı ve Genel Kurul Üyeliğine seçilmiştir. 4. Koalisyon Hükümetinde Çalışma Bakanı olarak görev almıştır. 1965 yılında Demirel Kabinesinde Dışişleri Bakanı olmuştur. Yine 1975 ve 1977 yılları arasında Dışişleri Bakanı olarak görev yapmıştır.

6 Kasım 1979 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına seçilmiştir. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’ün 6 Mart 1980’de görevden ayrılması üzerine Cumhurbaşkanı Vekili olmuştur. Cumhuriyet Senatosu Bursa ili üyeliği, Başkanlığı ve Cumhurbaşkanı vekillik görevi Türk Silahlı Kuvvetleri’nin yönetime el koyduğu 12.09.1980 tarihinde sona ermiştir.

1983 yılında Büyük Türkiye Partisi’nin kurucu üyesi olmuştur. Parti kapatılınca bir süre Zincirbozan’da gözaltında tutulmuş, 30.09.1983 de serbest bırakılmıştır. Daha sonra Doğru Yol

⁵⁰ ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri, Anılarım, Yılmaz Yayınları, Yeni Eklerle Genişletilmiş 3.Baskı İstanbul, 1990, s. 36-39.

⁵¹ D.A.B.C.A., Yer Bilgisi, 137-89-16, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-) Belge Tarihi, 28.10.1954 00.00.0000, Dosya Ek: 29-130.

⁵² Cumhuriyet Senatosu Başkanları’nın Özgeçmişleri, TBMM Albümü, s.1696, https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1-4.pdf alınmıştır.

Partisi'ne katılmıştır. 1990'da aktif politikadan ayrılmış ve 30.12.1993'te vefat etmiştir. Evli olan Çağlayangil'in bir kızı vardır. Bildiği yabancı diller; Fransızca, İngilizce ve Rusça'dır.⁵³

İhsan Sabri Çağlayangil'in; Arşiv İlmi, Polis Psikolojisi ve Anılarım adlı üç eseri vardır.

2.6.14. Rıfat BİNGÖL (30.06.1955-28.11.1955)

Hamdi Bey ile Sabire Hanım'ın oğlu Ahmet Rıfat Bingöl, 1901'de Erzurum'da doğmuştur. Yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamlamıştır.

Yükseköğreniminin ardından, Adana Maiyet Memurluğu, Konya Nüfus Memuru, Kadirli, Çıldır ve Marmaris Kaymakamları, Dâhiliye Vekâleti Mahalli İdareler Şube Müdürü, Mülkiye Müfettişliği yapmıştır.

Ahmet Rıfat Bingöl, Kars, Mardin, Urfa, Kırklareli, Sivas ve Bitlis Valisi olarak görevlerde bulunmuştur. Vali Rıfat Bingöl'ün Sivas Valiliği oldukça kısa sürmüştür.

27 Ekim 1957 (11. Dönem) tarihinde yapılan genel seçimlerde Demokrat Parti (DP) Bitlis Milletvekili seçilmiştir. Bu şekilde siyasete atılmıştır. Evli olan Rıfat Bingöl, üç çocuk babasıdır. 9 Mart 1974 tarihinde vefat etmiştir.⁵⁴

2.6.15. Kadri EROĞAN (20.01.1956-23.09.1957)

Kaynaklarda adı Kadir Eroğan olarak geçen Kadri Eroğan, Halim Bey ve Emine Hanım'ın oğlu olan 1911 yılında, Nevşehir'in Hacıbektaş İlçesi'nde dünyaya gelmiştir. Yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra Polis Enstitüsü Yüksek İhtisas Kursundan mezun olmuştur

Eğitimi tamamlandıktan sonra Maliye Memuru, Nahiye Müdürü, Emniyet Genel Müdürlüğü Komiserlik ve Baş komiserlik Kaymakamlık, Vali Yardımcılığı görevlerini üstlenmiştir. Uşak, Sivas, Urfa ve Gümüşhane illerinde valilikler yapmıştır.

Sivas Valisi Kadri Eroğan, Sivas'ta eğitim alanındaki çalışmalara gereken önemi göstermiştir. Sivas Valiliği Dönemi'nde Vilayet ve ilçe merkezlerinde tahsil çağındaki çocukları okula kavuşturmak, ilkokulların daimi masraflarını karşılamak ve yıllık programa göre köy okulları inşaatını zamanında ve eksiksiz bir şekilde bitirilmesi konusunda göstermiş olduğu büyük ilgisi ve başarısından dolayı takdirname ile taltif edilmiş; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödüllendirilmiştir.⁵⁵

Adalet Partisi Kurucu Üyelerinden olan Kadir Eroğan, AP'den 1961 genel seçimlerinde 12. Dönem (15.10.1961 – 10.10.1965) Urfa Milletvekili seçilerek TBMM'de yasama çalışmalarına katılmıştır. 17 Nisan 1997'de hayatını kaybetmiştir. Az miktarda İngilizce ve Fransızca bilen Kadri Eroğan, Evli, 2 çocuk babasıdır.⁵⁶

⁵³ Dışişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanları Listesi, Özgeçmişi, https://www.mfa.gov.tr/sayin-ih-san-sabri-caglayangil_in-ozgecmisi.tr.mfa

⁵⁴ Bilgiler, XI. Yasama Dönemi milletvekillerinin özgeçmişlerinin bulunduğu, TBMM albümünden https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1-4.pdf

Alınmıştır, Erişim Tarihi: 27.03.2022.

⁵⁵ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 145-100-1, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi: 14.12.1956-00.00.0000, Dosya Ek: 29-3.

⁵⁶ Bilgiler, I.(XII)Yasama Dönemi /1961–1965 Milletvekilleri'nin özgeçmişleri'nin bulunduğu, TBMM https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/Cilt2.pdf Alınmıştır, Erişim Tarihi: 27.03.2022.

2.6.16. Fahrettin AKKUTLU (09.11.1957-14.08.1958)

Emekli Deniz Yüzbaşlarından merhum Sezâi Akkutlu ile merhume Pakize Hanım'ın oğlu olan Fahrettin Akkutlu, 1912 yılında Çanakkale'de dünyaya gelmiştir. 1934 yılında Bursa Lisesi'ni tamamlamıştır. Siyasal Bilgiler Okulu'ndan mezuniyetinin hemen ardından, 1937 yılı Ağustos ayında Emniyet Genel Müdürlüğü 1.Sınıf Muamelat memur adaylığına tayin edilerek, devlet hizmetine girmiştir. Bu görev ile meşgulken askerlik hizmetini yapması için 1937 yılı Ekim ayında askere alınmıştır.

30 Ekim 1938 tarihinde yedek teğmen rütbesi terhis olmuş ve eski görevine tekrar dönmüştür. 1938 yılı Aralık ayında nakledildikten sonra stajını tamamlamış, bir süre Çorlu Kaymakam vekilliği yaptıktan sonra kaymakamlığa terfi etmiştir.

Çorlu Kaymakamlığı'nın ardından 1941 yılında Serik, 1942 yılında Elmalı, 1943 yılında Beytüşşebâb, 1945 yılında Vezirköprü, 1947 yılında Gönen, 1951 yılında Bergama ve 1952 yılında Kadıköy kaymakamlıkları yapmıştır. Kadıköy Kaymakamlığı yaptığı sırada valiliğe yükseltilmiştir. 1953 Nisan ayında vekâleten atanmış olduğu Kütahya Valiliği'ne, 1954 Mayıs ayında asli görevle atanmıştır. Sonrasında 1955 yılında Diyarbakır, 1957 yılında Sivas, 1958 yılında Çanakkale Valilikleri'ne atanmıştır. 1960 Haziran ayında Mülkiye Baş Müfettişliği'ne; daha sonra 1961 yılında Erzurum, 1963 yılında Bursa Valiliği'ne getirilmiştir. 1965 yılı Ocak ayında Merkez Valiliği'ne alınmıştır. 1966 yılı Şubat ayında Trabzon daha sonra Balıkesir Valiliklerine getirilmiştir.

Vali hakkında edinilen bilgiler ise şu şekildedir; Hiç evlenmemiştir, biraz Fransızca bildiğini belirtmiştir. Ayrıca Elmalı ve Keles İlçeleri'nden Fahrî Hemşehri payesi almıştır. Akkutlu'nun voleybol ve futbola karşı büyük ilgisinin olduğunu bildirmiştir (Çankaya, 1968-1969: 2239, 2240).

2.6.17. Şâkir CANALP (27.08.1958-09.05.1960)

Hidayet Bey ile Hatice Hanım'ın oğlu olan Şakir Canalp, 1910 yılında Beypazarı'nda dünyaya gelmiştir. 1930 yılında Ankara Erkek Lisesi'nden mezun olmuştur. Mülkiyeden mezuniyetini takip eden süreç içerisinde 30 Temmuz 1933'te Sincanlı (Afyon) Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin edilmiş böylelikle devlet hizmetine ve idare mesleğine başlamıştır. Burada stajını tamamladıktan sonra, yedek subay olarak askere alınmış, askerlik görevini tamamladıktan sonra da 2 Aralık 1936'da kaymakamlığa terfi etmiştir.

14 Aralık 1936'da Yenişehir (Bursa), 2 Ekim 1939'da Erciş (Van) , 2 Kasım 1941'de Hizan (Bitlis), 2 Eylül 1947 Gördes (Manisa) da kaymakamlık yapmıştır. 19 Temmuz 1944'de İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğü'ne; 18 Ağustos 1945'te 3. Sınıf, 11 Ağustos 1949'da 2. Sınıf Mülkiye Müfettişliklerine atanmıştır. Mülkiye Müfettişliği görevini yaparken 26 Eylül 1950 tarihinde vekâleten, 27 Eylül 1951'de asli görev ile Mersin Valiliği'ne yükseltilmiştir.

Şakir Canalp daha sonra sırasıyla; 26 Mayıs 1955'te Kırklareli, 10 Aralık 1956'da Uşak, 27 Ağustos 1958'de Sivas Valilikleri'nde bulunmuştur. Sivas Valiliği'nden 9 Haziran 1960 tarihinde ayrılmıştır. 3 yıla yakın bir süre açıkta kalmış olan Vali, daha sonra 29 Nisan 1963 yılında Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü Yardımcılığı'na 8 Ağustos 1967'de Merkez Valiliği'ne alınmıştır. Şakir Canalp, Siyasal Bilgiler Fakültesi 1961 mezunlarından Güler Canalp ile evli iki erkek çocuğu babasıdır. Hakkında tamlayıcı bilgilere ulaşılamamıştır (Çankaya, 1968-1969: 2065).

Vali Şakir Canalp'ın Sivas Valiliği hakkında bilgiler sınırlı olsa da kendisi Sivas Valiliği görevini sürdürdüğü dönemde; Köy okullarıyla ilkokulların inşaatının tamamlanması ve öğretime katılması mevzuunda göstermiş olduğu başarılı hizmetten dolayı Maarif Vekâleti tarafından takdirname ile taltif edilmiştir.⁵⁷

2.6.18. Memduh PAYZIN (14.06.1960-18.09.1962)

Kudüs Müstakil Mutasarrıflığı Tahrirat Kâtiplerinden Cafer ve Sadiye Hanımdan olan Memduh Necip Payzın, 1901 yılında Üsküp'te dünyaya gelmiştir. Adana Sultanisi'ni ''pekiyi'' derece ile bitirerek lise öğrenimi tamamlamıştır. 20 Temmuz 1926 yılında Kütahya Vilayeti Maiyet Memurluğu'nda stajını tamamlamış ve 11 Ağustos 1927 yılında kaymakamlığa yükselmiştir.

13 Ağustos 1927 yılında, Emet, 9 Eylül 1931'de, Cizre, 4 Mart 1933'de Kulp, 14 Ağustos 1934'de Hekimhan, 8 Ocak 1935'de vekâleten, 1 Nisan 1935'de aslî olarak Darende Kaymakamlıkları yapmıştır. Ardından 13 Eylül 1938'de İskilip, 23 Aralık 1939 yılında Datça ve 24 Nisan 1941 yılında Köyceğiz Kazalarında kaymakamlıklarda bulunmuştur.

25 Ağustos 1941'de İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü 2. Şube Müdürlüğü'ne; 17 Şubat 1943'te aynı yer Vekâlet İktisat İşleri Müdür Yardımcılığı Vekilliği'ne, 31 Temmuz 1943 tarihinde aynı Vekâlet Vilayetler İdaresi Genel Müdürlüğü 2. Şube Müdürlüğü'ne; 1 Kasım 1943'de ve aynı yer Genel Müdür yardımcılığına getirtilmiştir. 22 Aralık 1943 tarihinde (80 lira) maaşla vekâleten Ereğli (Zonguldak) Kazası Kaymakamlığı yapmıştır.

30 Temmuz 1946 tarihinde aslî görevle Ağrı Valiliği'ne; 25 Temmuz 1949'da aynı Valilik kadrosuyla Merkez'de Mülkiye Müfettişliği'ne; 28 Haziran 1950'de (100 lira) aslî maaşla Trabzon, 30 Ağustos 1951'de Muş Valiliği'ne ve 13 Şubat 1952'de Özlük İşleri Genel Müdürlüğü'ne getirilmiş ve yükseltilmiştir. Özlük İşleri Genel Müdürlüğü görevini yürütürken, 19 Haziran 1954 tarihinde 5434 Sayılı Kanunun 6122 Sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 39/B maddesi gereğince emekliye sevk olunmuştur. 6 yıl boyunca emekli kalmasının ardından 27 Mayıs 1960 Darbesi üzerine 14 Haziran 1960 tarihinde 2000 lira maaşla Sivas Valiliği'ne atanmıştır.

Memduh Necip Payzın hakkında edinilen kişisel bilgiler şu şekildedir; 7 Temmuz 1926 tarihinde Mülkiye'den mezun olduktan sonra bir hafta sonra evlenmiştir. Bir kız çocuğu babasıdır, gençlik döneminde karakalem resim çalışmalarında bulunmuştur (Çankaya, 1968-1969: 1844).

Memduh Payzın'ın Sivas Valiliği 2 yıl sürmüştür. Vali Payzın, valilik görevinin yanı sıra; aynı zamanda Belediye Başkanlığı görevi de üstlenmiştir.⁵⁸

Vali Memduh Payzın Sivas Valisi iken, emekliye ırcal; İçişleri Bakanlığı'nın 21.8.1962 tarihli ve 511-9309/17744 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulu'nca 12.9.1962 tarihinde kararlaştırılmıştır.⁵⁹

⁵⁷ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 153-38-14, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-) , Belge Tarihi: 17.07.1959-00.00.0000, Dosya Ek: 29-3.

⁵⁸ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, s.313.

⁵⁹ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 166-41-26, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi: 12.09.1962-00.00.0000, Dosya Ek: 29.

2.6.19. Mehmet VARİNLİ (31.10.1962-17.06.1964)

Kayseri tüccarlarından, Kayserili Tevfik Bey ile Sıdika Hanım'ın oğlu olan Mehmet Varinli, 1915 yılında Kayseri'de dünyaya gelmiştir. 1934 yılında Kayseri Lisesi'nden "pekiyi" derece ile mezun olmuştur. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden 1938 yılında mezun olduktan sonra 29 Temmuz 1938 tarihinde (25 lira) aslî maaşla Başvekâlet Kararlar Dairesi stajyer memurluğa tayin edilmiş ve devlet hizmetine girmiştir. Görevi devam ederken 30 Ekim 1938'de askere alınmıştır.

30 Ekim 1939'da yedek subay olarak yaptığı askerliğini tamamladıktan sonra, Çankırı Vilayeti Maiyet Memurluğu'na tayin olunmuş ve idare mesleğine başlamıştır. 28 Ağustos 1940'da merkezi Erzurum'da bulunan 3. Genel Müfettişlik, 22 Kasım 1940'da Trabzon Maiyet Memurluğu'na nakledilmiştir. 8 Ağustos 1941 tarihinde Of Kaymakam Vekilliğine; Dağbaşı (Sürmene) Nahiye Müdürlüğü'ne, 14 Nisan 1942'de Maçka Kaymakam Vekilliği'ne getirilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 2277).

25 Mayıs 1942'de 1. Dönem Kaymakamlık kursuna katılmıştır. Adı geçen kursu başarıyla tamamladıktan sonra kur'a ile 26 Aralık 1942'de Karapınar Kaymakamlığı'na atanmıştır. Daha sonra sırasıyla; 30 Ekim 1944'de Tuzluca, 30 Kasım 1946'da Turhal, 30 Ekim 1949'da Kilis Kaymakamlıkları yapmıştır. 25 Ağustos 1950'de Mülkiye Müfettişliği'ne nakl olunmuştur.

Mülkiye Müfettişliği'nde göstermiş olduğu başarılı çalışmalar, yeterlilikler kendisinin tanınması ve sevilmesine başlangıç oluşturmıştır. Bu başarılı çalışmaları sayesinde Valiliğe yükseltilmiş ve 31 Temmuz 1954 tarihinde ilk olarak Isparta Valiliği'ne tayin edilmiştir, (Çankaya, 1968-1969: 2278).

Vali Varinli, ilk valiliği olan Isparta'da iki yıl görev yaptıktan sonra, 25 Haziran 1956 tarihinde Amasya Valiliği'ne gönderilmiştir. 26 Kasım 1958'de Amasya Valiliği'ne ek olarak Amasya Belediye Başkanlığı görevini de yapmıştır. 27 Mayıs 1960 darbesi sabahında Mehmet Varinli Amasya Valisi'dir. Milli Birlik Komitesi, 8.06.1960 günlü kararname ile 67 il valisi değiştirilmiş, Varinli ise yeri değişen, 13 vali arasında yer bulmuştur. 13 Haziran 1960 tarihinde Çorum Valiliği'ne gönderilmiştir. (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 557).

Çorum Valiliği'nde 3 ay kadar kalan Vali, 28 Eylül 1960'da 82 Sayılı Kanun uyarınca Danıştay Üyeliği'ne seçilmiştir. İki yıl kadar Danıştay'da çalıştıktan sonra 30 Ekim 1962'de yeniden idari mesleğine dönmüş Sivas Valiliği'ne atanmıştır. (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 558).

Vali Varinli'nin Sivas Valiliği görevini yaptığı yıllardaki çalışmaları ve hatıraları 50 Ünlü Vali Kitabı'nda (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 558) şu şekilde ele alınmıştır;

Vali Varinli, Sivas'ta büyük işlere girişmiştir ve büyük işleri başarmıştır. Sivas, Vali Muammer Bey'den sonra elli yıl içerisinde öyle bozulmuş, yığılmış ve kümeleşmiştir ki herhangi bir küçük imar için atılacak ilk adımda bu kümelerin yıkılması ve dağıtılması gerekli görülmüştür. Vali Varinli, bu cesaretlî adımı atmış ve yıkım gerçekleştirilmiştir.

Tüm bunlar yaşanırken bir gün, Sivashlı bir kadın vilayet makamına gelerek, (evi yıkılmış olacak ki) söylenmiş, sızlanmış ve şikâyetle bulunmuş Vali'nin yüzüne beddua dahi etmiştir: " Beni yıkıyorsun, çocuklarımı aç bırakıyorsun, Allah'ta seni yıkacak ve senin çocuklarında aç kalacaktır, " demiştir. Vali bu durum karşısında kızmamış, sinirlenmemiş, bağırıp çağırmamış ve kadını kovmamıştır. Durumu olgunlukla karşılayan Vali Varinli kadına şunları söylemiştir: "Yıkım gereklidir, bunda seninde faydan olacaktır. Bekle göreceksin, kalan kısmın artan değeri senin ve çocuklarının bugünden daha rahat geçinmenize yetecektir. Bana o zaman beddua edemeyeceksin ve

Tanrı bunu bildiği için senin, bugünkü haksız yakarışlarını, Tanrı da, başkaları da duyup dinlemeyecektir, ” demiştir.

Vali Varinli, 17 Haziran 1964 tarihine kadar Sivas'ta Vali ve Belediye Başkanı olarak görev yapmıştır, Sivas için çalışmış ve büyük imar faaliyetleri göstermiştir. Bu denli büyük işlerin yerine getirilmesi ve icra edilmesinden kaynaklanmış olan menfaatlerin çatışmasından dolayı Vali hakkında şikâyetler ortaya çıkmıştır. Diğer çoğu illerde olduğu gibi Sivas halkı da daha sonra memnuniyetle anacakları valilerini şikâyet etmişlerdir. O sırada Çorumlular da illerine Vali Varinli'nin tayinini istemişlerdir. Bakanlık Vali'yi tutmak Sivas'ta devam eden işlerin yarıda kalmasını önlemek istese Varinli, 2 Temmuz 1964'te Çorum'a 2. Kez tayin edilmiştir (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 558).

Vali, Sivas'tan ayrılırken ise şunlar yaşanmıştır: Yukarıda hikâyesi geçen kadında valiyi uğurlamaya gelmiştir. İki yıl önce evinin yıkılması nedeniyle yapmış olduğu çıkış ve bedduadan dolayı özür dilemiş ve hayır dualarda bulunmuştur (Orhun, Kasaroğlu, Belek, Atakul, 1969: 558).

Vali Mehmet Varinli, Sivas Valiliği döneminde, Sivas'ta her konuya gereken ilgi ve hassasiyeti göstermiş, Milli Eğitim, imar ve sağlık konularına öncelik tanımıştır. Vali Muammer Bey'den sonra, şehirde görülen düzensiz yapılaşmanın önüne geçmiş, enerjik bir atılımı gerekli kılmış, bu atılımı yapma yürekliliğini gösteren bir Vali olmuştur. (Aldan, 1990: 552).

Mehmet Aldan “İz Bırakan Mülkî İdare Âmirleri” kitabında, Vali Mehmet Varinli'nin Sivas'ta gerçekleştirmiş olduğu hizmetler ve eserler hakkında Zara eski Kaymakamı Ö. Yalçın Dokuzoğuz'dan sağlanmış olan anılara yer verilmiştir.

1963 yılının Temmuz ayında Sivas Zara Kaymakamlığı'na atanan Yalçın Özoğuz, Bazı işlerini hallettikten sonra 25 Temmuz 1963 tarihinde Sivas'a giderek makamında çalışmakta olan Vali Varinli'yi ziyaret etmiş, kendisini tanıtmıştır. O sırada incelemekte olduğu dosyayı kapayan Vali, kendisine “ Oturun Kaymakam Bey”, dedi ve ekledi: “ Tayininiz çalkalı epey zaman oldu. Gelmekte niçin geciktiniz? Zara'da bir mahalle, karayolu çalışması nedeniyle kamulaştırılmış, evler yıkılmış bulunuyor. Aynı zamanda Belediye Başkanı olarak bu meseleyi sizin halletmeniz gerekiyor. İlçe Kaymakamsız kaldığı için köy okullarının inşaatı yavaşlamıştır. Bütün bu işlerin hızla bitirilmesi gerekiyor.

Şunu da bilhassa hatırlatırım ki ben idareci olarak politikadan hiç hoşlanmam, partizan idareden nefret ederim. Politikacılara bağlanan idarecinin memlekete hizmet vermeyeceğine ve idarenin itibarının sarsılacağına inanırım. Bu sebeple politikacılardan, özellikle onların etkilerinden uzak kalmanızı tavsiye ederim. Size başarılar dilerim. Yeni göreviniz hayırlı ve uğurlu olsun.”

Vali Varinli'nin bu sözleri üzerine Zara Kaymakamı Dokuzoğuz, hem üzülmüş hem de sevinmiştir. Üzülmüştür, çünkü Sivas parlamenterlerinden bazılarının, mesaisinden yararlanılması amacıyla İçişleri Bakanlığı'ndan istenilmiş olmasını, onların partisine bağlı olduğu izlenimi vermiş, Vali Varinli'de aynı izlenimi edinmiştir. Sevinmiştir, çünkü Varinli, Bir Kaymakamın iktidar partisine dahi yakın olmamasını ve tarafsızlığını titizlikle korumasını istemiştir. İlk intibai aralarında bu şekilde olmuştur.

Birkaç gün sonra Vali Varinli Zara'ya gitmiştir. Sözü edinilen yerleri birlikte gezmişlerdir. Şehirdeki bu yerlerin imarı ve mesken ihtiyacının süratle gerekliliğine işaret eden Vali, okul inşaatı devam eden yakın köyleri de dolaşmış ve Kaymakam Dokuzoğuz'a arabada şunları söylemiştir;

“Kaymakam Bey, idarecinin her fırsatta, çalışmaları bizzat takip etmek üzere köylere gitmesi ve halkın ihtiyaçlarını, hizmetlerin akışını yakından izlemesi gerekir. Ancak bu denetlemeleri önceden haber vermeden yapmalıdır ki, yararlı ve etkili olabilsin...

Dikkat edilecek bir hususta, bu gezilerde halka külfet ve zahmet yüklememek olmalıdır. Yanınıza biraz kumanya alırsanız, yemek zamanlarını yolda geçirirseniz, hem kimseye yük olmaz, hem de zamandan tasarruf etmiş olursunuz. Ben böyle yapıyorum...

Halka sıcak, samimi bir ilgi ve şefkat gösterin, hizmetleri halkın ayağına götürmek için gayretlerinizi esirgemeyin. Halkımızın en çok muhtaç olduğu şey bilgidir. Bu sebeple Milli Eğitim çalışmalarına en büyük önemi verin. Ancak, çalışmalarınızda, gösteriş ve şatafata değer vermeyin. Büyük hizmetleri ve eserleri bile derin bir sessizlik içerisinde gerçekleştirin. Gösteriş için yapılan çalışmalar zamanla halkın, idare ile manevî ilişkilerini keser, bütünleşmesini engeller...” (Aldan, 1990: 552-553).

Vali Varinli bu sözleriyle, beraber görev yapmış olduğu meslektaşları ve mesai arkadaşlarına idari anlamda nasihatlerde bulunmuş ve onlara örnek olmuştur.

Vali Mehmet Varinli'nin kişiliği hakkında şunlara yer vermiştir; Varinli; ciddi, alçak gönüllü, gösterişten uzak; sorunların üzerine giden, doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen sağlam bir kişiliğe sahiptir.

Yetenekli, bilgili, kararlı, takipçi, son derece çalışkan ve başarılı bir yöneticilik yapmıştır. Engin memleket sevgisi ve halka hizmet duygusu bütün davranışlarına egemen olmuştur. Görevinde tarafsızdır; onun için ülke yararı her şeyin üzerinde olmuştur. Bütün bu nitelikleriyle her görevde ve her çevrede sevgi, saygı ve güven duygusu uyandırmıştır; hafızalarda ve gönüllerde derin bir iz bırakmayı başarmıştır. (Aldan, 1990: 556-557).

Sivas Valiliği'nden sonra Vali Varinli Çorum Valiliği görevini yaparken, altı hafta sürecek olan araştırma gezilerinde bulunmak üzere Amerika'ya gönderilmiştir. Ardından karşılaştırmalı incelemelere devam etmek için bakanlıkça onanmış Almanya, Fransa ve İtalya ziyaretlerinde bulunmuştur. Varinli, geri döndükten sonra, tekrar 2. Defa 29 Nisan 1965'te Danıştay Üyeliği'ne seçilmiştir. Danıştay Üyeliği devam ederken 23 Mart 1968 Cumartesi günü geçirdiği kalp krizi sonucunda Ankara'da vefat etmiştir. 25 Mart 1968'de düzenlenmiş olan hazin bir törenle Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 2278).

Vali Varinli'nin hakkındaki kişisel bilgiler ise şu şekildedir: 25 yaşında evlenmiştir, bir erkek, üç kız çocuğu olmuştur. Ayrıca Vali Varinli'nin biraz Almanca bildiği ve kendisine Sivas Valisi iken Zara Kazası tarafından “Fahri Hemşehrilik” tevcih edilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 2278).

Mehmet Varinli, Sivas Valiliği yapmış olduğu sırada, Osmanlı'nın Son Dönem Sivas Valileri'nden Halil Rıfat Paşa'nın hakkında 40 sayfalık bir kitap kaleme almıştır.

Sivas Eski Valisi Halil Rıfat Paşa (1964), Doğu Matbaası.

2.6.20. Zahit KIRAĞLI (09.07.1964-31.01.1966)

Emekli Amiral olan Zahit Kırışlı 02.09.1960-25.06.1964 tarihleri arasında Balıkesir Valiliği ve 01.10.1960- 17.11.1963 tarihleri arasında Belediye Başkanlığı, 09.07.1964-31.01.1966 yılları arasında Sivas Valiliği yapmıştır. Zahit Kırışlı'nın öncesinde Sivas Valisi Mehmet Varinli'dir Onun kısa süre sonra tayinin çıkması üzerine, yerine Zahit Kırışlı adında emekli bir Tümamiral Sivas Valisi olmuştur.

Zahit Kıralı Sivas Valisi iken, Gürün Kaymakamı olan Galip Demirel yıllar sonra hatıralarını Türkiye İdareciler Dergisi'nde paylaşmıştır. Zahit Kıralı ile ilgili şu hatırasına yer vermiştir:

‘‘Vali Zahit Kıralı’nın Sivas’a tayininden bir süre geçtikten bir telefon geldi ve Vali Bey’in hafta sonu Gürün’e geleceğini öğrendik ve bir grup vatandaşla davul zurna eşliğinde kurban keserek kendisini karşıladık. Coşkulu karşılama Vali’nin çok hoşuna gitti. O gün kendisini Gürün’de misafir ettik. Ertesi sabah da Gökpınar’a gittik. Vali Paşa Gökpınar’ı çok beğendi. Denizci olduğu için o mavi suyu görünce dayanamadı ve yzdu. İkramlarda bulunduk, ilçeden ayrılırken ‘‘Ben size Köy Kalkındırma Fonundan 100 bin TL para göndereceğim buranın yolunu, gerekli düzenlemeleri yapacaksınız. Ancak buranın bağlı olduğu Yelken Köyü de aynı miktarda yardım yapacak’’ dedi. Yelken Köyü halkı fakirdi. O kadar parayı nereden bulsunlar. Ben peki, tamam dedim. Vilayet erknıyla da aramız iyi. Bayındırlık Müdürüne durumu anlattım. Dedi ki: ‘‘ Kaymakam Bey ben iki tane kamyon bir de greyder gönderirim. Bina için taşı Darende’den getirirsin, diğer malzemeler için alt yapıyı da buralardan temin edersiniz hallolur gider. Hemen işe başladık. Yol açıldı, araçlar rahatlıkla gidip gelmeye başladı. şimdiki binanın projesini yaptırdık ve inşaata başlandı.

O zamanlar gln etrafında oturulacak yer yoktu. Teraslama yapmak gerekiyordu, kompresörlerle şimdiki terasları oluşturduk. Ağaçlandırmalar yaptık. Ve hiç unutmuyorum, Gürün’den ayrılmadan kısa bir süre önce elimizdeki 100 bin TL ile hem binayı bitirdik, hem gl düzenledik hem de yol tamamlanmış oldu. O civarda elektrik yoktu bir jeneratör olarak binaya elektrik verdik, ayrıca su deposuyla otele kullanma suyu da kazandırdık.

Civar köylerden şehirlerden vatandaşlar, bilhassa hafta sonları akın-akın gle gelerek piknik yapmaya başladı. Artık Gökpınar’ın şanı dilden dile anlatılıyor. Bu süreçte benim tayinim ıktı, Gürün’den ayrılacağım. Ama Vali Beyle görüştük, Gökpınar’ın açılışını yapmadan gitmeyeceğim. Bu arada Vali Zahit Kıralı gitti, yerine Vali Vefik Kitapigil geldi, açılışa o katıldı. Vali Bey yapılan çalışmayı görünce çok hoşuna gitti. Ben ayrılmadan bir hafta önce, açılışı yaptık. Öyle muhteşem bir açılış yaptık ki, trene zamanın Turizm Bakanlığı Müsteşarı dahi katıldı.’’⁶⁰

Bakanlar Kurulunca hazırlanan bir kararname ile 7- 8 ilin valisi hariç diğer illerin valileri değişmiştir. Bunlardan bir kısmı Merkez Valiliğine atanmıştır. Valiler arasındaki nakil ve tayinlerle ilgili kararname, birkaç gün için de Cumhurbaşkanlığı’na sevk edilerek onaylanacaktır. Merkez Valiliğine alınanlar 5439 sayılı kanuna göre kadro olsun olmasın, almakta oldukları maaş ile Merkez Valiliği Teftiş kurulu yeliği görevinde istihdam edileceklerdir. 5439 sayılı kanuna göre Sivas Valisi Zahit Kıralı’da Merkez Valiliğine alınmıştır. Zahit Kıralı Sivas’ta 1 yıl 4 ay 24 gün valilik yapmıştır.⁶¹

2.6.21. Vefik KİTAPÇIGİL (04.02.1966-19.02.1968)

Dar-l Huffaz ğretmeni ve Lalapaşa Camii Hatibi Hacı Hafız Hamit Efendi ile Sadiye Hanım’ın oğulları olan Vefik Kitapigil, 1918 yılında Erzurum’da dünyaya gelmiştir. 1936’da zel Yüce lk Lisesi’ni ‘‘pekiyi’’ derece ile tamamlamıştır. Siyasal Bilgiler Okulu’ndan mezun olduktan hemen sonra tayin olunduğu Samsun Maiyet Memurluğu’nda; Bafra, arşamba, Terme, Ayancık

⁶⁰ Galip DEMİREL, ‘‘ Mülki İdare Amiri Olmak Güzeldir, ’’ İdareci Anıları, Türk İdare Dergisi, s. 443-444.

⁶¹ Cumhuriyet, 12 Ocak 1966, Sayfa 1

Kaymakam Vekillikleri'nde stajını bitirmiştir. Daha sonra Yedek Subay rütbesi ile askerlik görevini ve Kaymakamlık kursunu tamamlamış ve Kaymakamlığa yükselmiştir.

Vefik Kitapçığıl daha sonra sırasıyla; Hadim, Karaman, Çiçekdağı, Pasinler, Ardahan, Üsküdar Kaymakamlıkları yapmıştır. 1954 yılında İstanbul Vali Yardımcılığı'na 1956 yılında Elazığ Valiliği'ne, 1959'da Denizli Valiliği'ne, 1960 Haziran'ında Merkez Valiliği'ne, Aralık 1961'de Niğde, 1963'de Burdur, 4 Şubat 1966 tarihi'nde ise Sivas Valiliği'ne atanmıştır (Çankaya, 1968-1969: 2405).

Vefik Kitapçığıl'ın Sivas Valiliği sırasında yapmış olduğu en önemli faaliyet dönemi içerisinde oluşturulmuş olan İl yıllıklarıdır. İl Yıllıklarının oluşturulması dönemin İçişleri Bakanlığı tarafından "Milli Tarih Şuurunun oluşturulması ve nesillerin yaratıcı güçlere sahip kılınabilmeleri için zaruridir" şeklinde ifade edilmiş, bu temel görüşle, Büyük Türkiye'yi bütün varlıkları ile birlikte tanıtmak amacıyla 67 İl kapsamında "İl Yıllıkları'nın" neşredilmesi telakki edilmiştir." Osmanlı İmparatorluğu Yönetimi Dönemi'nde neşredilmiş olan "Vilayet Salnameleri"ve birçok Batılı Devletlerin idarelerine ait benzeri kaynaklar bu konuda örnek teşkil etmiş ve rehber olmuştur.

İl Yıllıklarının önemli bir ihtiyacı karşılayacağına inanılmış, yıllıkların zaman içerisinde inceleme, eleştirmeye tâbi tutularak tam bir gelişime kavuşması temenni edilmiş ve bu gelişmenin "Devlet Yıllığı" haline getirilmesi değişikliği de samimi bir istek olarak dönemin İçişleri Bakanı Faruk Sükan tarafından yıllıkların ön yazısında ifade edilmiştir.

1967 tarihli Sivas İl Yıllığı'nın oluşturulma gerekçesini dönemin Sivas Valisi Vefik Kitapçığıl açıklamaya kendinden örnek vermiş ve şunları dile getirmiştir; " İki yıl evvel Sivas'ta vazifeye başladığım gün beldenin her şeyi meçhulümdü. İl'in bünyesini bütün varlıklarını süratle öğrenmek istiyordum. En basit ve hemen bilinmesi lazım gelen köy adedi üzerinde durdum. Her daire ve müesseseden ayrı bir rakam geldi. 2-3 Ayda bütün daire ve müesseseleri sıhhatli ve tek bir rakam üzerinde birleştirmek mümkün oldu. Diğer bir sahada bilgi edinmek istedim. İl'in İdari Tarihçesi, yani İl, İlçe ve Bucakların hangi tarihlerde teşekkül ettikleri, ayrılma ve birleşmelerinin hangi senelerde vukua geldiğini ilgililerden sordum. 1-2 yer hakkında bilgi mevcuttu. Fakat hepsi hakkında etraflı malûmat kimse yoktu. Okulların, Sağlık müesseselerinin, iktisadi müesseselerin ve halk teşekküllerinin kuruluşları, faaliyetleri, seneler itibarıyla mevcutları, kapasiteleri, ilerleme veya gerileme seneleri belli değildi, tespit edilmiş değildi. Kimler hangi yıllarda bu İl'de Valilik yapmıştı, ne gibi eserler bırakmışlardı? Elde kat'i ve tatmin edici bir malûmat mevcut değildi. Zirai ve sınaî sahada da durum aynıydı. Hangi senelerde ileri gidilmiş, hangi senelerde geri kalınmıştı? Sebepleri nelerdi? Bu konularda da mevcut bir etüt yoktu. Sivas'ta toplum hareketleri, teşekkül ediş özellikleri, yerleşmeler, örf ve adetler, şehirleşmeler, köyden şehre göç sebepleri, çoğalmalar, duraklamalar, azalmalar nasıl bir seyir takip etmiştir? Bunların derin incelemelerine de tesadüf edemedim. Diğer sahalarda da görülen bu idi. Bugünün idarecisi, bugünün diğer vazifeleri Sivas'ı nereden ve nasıl tanıyacaklar? Ona hizmet etme yol, çare ve şekillerini nasıl öğreneceklerdi? Bunun dışında memleket münevverleri yurdun önemli köşelerinden biri olan Sivas'ı hangi kaynaklardan tetkik edeceklerdi? Bugünün insanı bir beldenin içinde bulunduğu hali geç de olsa tanıma, öğrenme imkânlarını bulabilecektir. Fakat o beldenin geçmiş yıllarını ve o yıllarda saklı hazinelerini elde bir rehber olmazsa gizli bulundukları yerlerden arayıp çıkaramayacaktır. Türkiye çapında bu noksanı giderme çalışmalarını yapmanın bir

zaruret olduğu artık anlaşılmıştır.”⁶² Açıklaması yapılmış olan bu nedenlerden dolayı 1967 Tarihli Sivas İl Yıllığı hazırlanmıştır. İl yıllıklarının oluşturulmasında dönemin Sivas Valisi Vefik Kitapçığıl ve diğer görevli kişiler ciddi bir zaman ve emek harcamıştır.

Vali Vefik Kitapçığıl, Sivas Valiliği döneminde eğitim, kültürel ve spor faaliyetlerine gereken önemi vermiştir. Vefik Kitapçığıl’in hassasiyetle üzerinde durduğu bir konuda Sivas’ta halıcılık faaliyetleri olmuştur. O dönemde Sivas’ta önemli bir geçim kaynağı ve ekonomik bir faaliyet olan halıcılık onun sayesinde verimli çalışmalarla devam etmiştir. Sivas çevre ve köylerde de halıcılığın geliştirilmesi amacıyla Halk Eğitimi Başkanlığı aracılığı ile köy kızlarına Halıcılık Okulunda İl Özel İdaresi’nin desteği ile eğitimler verilmiştir.

Altmışlı yılların ikinci yarısı ile birlikte Türk futbolunda yaşanan gelişmelerin etkisiyle Anadolu’nun hemen her yerinde profesyonel şehir takımları kurulmuş ve Türkiye liglerinde futbol maçları yapılmıştır. İşte böyle bir ortamda Sivas’ta da bir futbol takımı kurmanın hayalleri gerçeğe dönüştürülmek üzere harekete geçilmiştir.

Nusret Akça, Hüseyin Yıldırım, Hüseyin Pala, Nurettin Tarıkahya, Yalçın Özden gibi isimler ilk olarak o günün Belediye Başkanı Ahmet Durakoğlu’na ve dönemin Sivas Valisi Vefik Kitapçığıl’e giderek durumu anlatmıştır. Vali olaya çok sıcak yaklaşmış ve kurulacak olan kulübün yalnızca sportif açıdan değerlendirilmemesi gerektiğini dile getirerek bu oluşumu şehrin kültürel, ekonomik ve sosyal hayatına da büyük bir hareketlilik getireceğini belirtmiştir. Valinin dile getirdiği son derece olumlu sözlerini duyan kurul üyeleri sevinmiştir. 1967 Mart ayında Sivas’ta bulunan üç takımın birleşmesi ile Sivasspor takımı kurulmuştur.⁶³

Vali Vefik Kitapçığıl, Sivas’tan sonra 24 Aralık 1967’de Muş, 4 Ekim 1968’de Tekirdağ Valiliklerine getirilmiştir.

Vali Vefik Kitapçığıl’in hayatına dair kişisel bilgiler ise şu şekildedir; 1948 yılında staj için Fransa’ya gönderilmiştir. Paris Hukuk Fakültesi’nde denklik sınavı vermiş ve Paris L’Institut d’Urbanisme’’ kurslarını tamamlamıştır. 1956 yılında Köy İncelemeleri için Almanya’ya gitmiştir. 29 Temmuz 1943 tarihinde Neriman Gözübüyük Hanım ile evlenmiştir, çocuksuzdur. Mesleği dışında resim ve müzik ile meşgul olmuştur. İyi derecede Fransızca, okuyup anlayacak derece İngilizce bildiğini belirtmiştir. Görev yaptığı Harput, Çardak, Altunhisar ve Altunyayla İlçeleri tarafından kendisine Fahri hemşehrilik unvanı verilmiştir. Niğde halkı tarafından Şükran Madalyası ile ödüllendirilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 2404).

Kendisinin kaleme aldığı eserler ise şunlardır;

Erzurum ve Civarı (1941), Resimliay Matbaası, İstanbul.

İbrahim Ethem Aykut; Hayatı ve Hatıraları, (1942), Vilayet Matbaası, Samsun.

Tarihî Su Tesisleri: Bentler, Kemerler (1946), Yeni Kitap Basımevi, Konya.

Erzurum’u Anarken (1948), Ulus Basımevi, Ankara.

⁶² 1967 Sivas İl Yıllığı’nda yer alan Sivas Valisi Vefik Kitapçığıl’in Yıllık için kaleme aldığı Önsöz’den alınmıştır.

⁶³ Sivasspor Resmi İnternet Sitesi’nden <https://www.sivasspor.org.tr/tarihce/> alınmıştır.

2.6.22. Mustafa YÖRÜKOĞLU (04.02.1968-14.09.1970)

Mustafa Bey ile Havva Hanım'ın oğlu olan Mustafa Yörükoğlu 1922' de Beyşehir'in Damlapınar Köyü'nde dünyaya gelmiştir.1940 Haziran'ında o dönem ki ismiyle 2. Erkek şimdiki ismiyle ise Namık Kemal Lisesi'ni "pekiyi" derece ile tamamlamıştır.

Siyasal Bilgiler Okulu'ndan mezuniyetini hemen ardından Germencik Bucağı Müdürlüğü'ne tayin edilmiş böylelikle devlet hizmetine ve idare mesleğine başlamıştır. Bu arada bir süre Söke Kaymakam Vekilliği de yapmıştır. 3 Kasım 1945 tarihin de askere alınmıştır. 1 Nisan 1947 tarihinde yedek süvari teğmen rütbesi ile terhis olmuştur. 30 Nisan 1947'de Adana Maiyet Memurluğu'nda; Karaisalı Kaymakam Vekilliği'nde; 1 Ocak 1948'de nakil edildiği Aydın Maiyet Memurluğu'nda ve yeni ilçe olan Germencik Kaymakam Vekilliği'nde stajını bitirmiştir.21 Aralık 1948'de katılmış olduğu 12. Dönem Kaymakamlık Kursu'nu tamamlamıştır. Kaymakamlığa terfi etmiştir (Çankaya, 1968-1969: 2715).

1 Haziran1949'da Avanos, 1951 Ocak ayında Mihallıçcık, 1952 Ağustos ayında Tercan, 1954 Nisan ayında Ardahan, 1955 Aralık ayında Kırkağaç, Şubat 1956'da Söke, 1960 Temmuz ayında Salihli, Aralık 1960'da Şişli Kaymakamlıkları yapmıştır.

8 Ekim 1962'de Hakkâri, 20 Haziran 1964'de Kütahya, 27 Şubat 1966'da Erzincan, 24 Aralık 1967'de de nakledilip görevde yükseltilmiştir. (Çankaya, 1968-1969: 2716).

4 Şubat 1968 tarihinde Sivas Valiliği'ne atanmıştır. Vali Mustafa Yörükoğlu'nun Sivas Valiliği 2, 5 yıl kadar sürmüştür. Vali Mustafa Yörükoğlu daha sonra Gaziantep ve Manisa Valilikleri ile İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığı yapmıştır. 28 Şubat 1982 tarihinde emekli olmuştur. 29 Ekim 2000 tarihinde İzmir'de hayatını kaybetmiştir.⁶⁴

2.6.23. Sabri SÖZER (17.09.1970-02.07.1971)

Teğmen Hüseyin ve Ayşe Hanım'ın oğlu olan, Sabri Sözer, 1907 yılında İstanbul 'da dünyaya gelmiştir. 1929'da İstanbul Erkek Lisesi'ni "İyi" derece ile tamamlamıştır. Siyasal Bilgiler Okulu'ndan mezun olduktan sonra, 1 Eylül 1932'de Bakacak (Balıkesir) Nahiye Müdürlüğü'ne tayin edilmiş, devlet hizmetine ve idare görevine başlamıştır. Bir süre Balıkesir Maiyet Memurluğu'nda ve Osmanköy (Balıkesir) Nahiye Müdürlüğü'nde görev yaptıktan sonra Kaymakamlığa terfi etmiştir.

23 Haziran 1935 tarihinde Şiran, 10 Ekim 1936'da Şemdinli, 21 Temmuz 1939'da Balya, 27 Temmuz 1941'de Beşiktaş, 25 Nisan 1945'de Beyoğlu Kazaları Kaymakamlıkları'nda görev yapmıştır. 22 Şubat 1946'da Gaziantep, 19 Temmuz 1949'da Afyon, 29 Ağustos 1950'de Tekirdağ ve 6 Eylül 1951'de Zonguldak Vali Yardımcılıkları yapmıştır.

21 Şubat 1952'de Emniyet Genel Müdür Muavinliğine, 12 Nisan 1961'de İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavinliğine; 6 Haziran 1964'de 24 Mayıs 1967'de Zonguldak, 4 Ekim 1968'de Malatya Valiliklerine yükseltilmiştir. 1970 - 1971 yılları arasında Sivas Valiliği yapmıştır.

Sabri Sözer 30 yaşında iken evlenmiştir İç İşleri Tetkik Kurulu Başkan Vekilliği yapmıştır. Birçok mesleki makale ve kitabı vardır. TİD'in (Türkiye İdareciler Derneği) kurucuları arasında yer alır ve derneğin daimi üyesidir (Çankaya, 1968-1969: 2035).

⁶⁴ Mustafa Yörükoğlu, https://www.turkcewiki.org/wiki/Mustafa_Y%C3%B6r%C3%BCk%C3%BCk%C4%9Flu

2.6.24. Celal Kaya CAN (15.07.1971-20.07.1975)

Mekteb-i Fünûn-i Mülkiye mezunlarından Kaymakam Ali Râsih Bey'in torunu, İdadî Mezun emekli kaymakamlardan merhum Ragıp CAN ile ilkokul mezunu Cemile Hanım'ın oğlu olan Celal Kaya Can, 1929 yılında, Adapazarı'na bağlı Boyalık Köyü'nde dünyaya gelmiştir. 1941 yılında Sapanca ilkokulunu, 1943 yılında İzmit Ortaokulundan, 1946 yılında ise Pertevniyal Lisesi'nden "pekiyi" derece ile mezun olmuştur.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni tamamlamasının hemen sonrasında 1950 Temmuz'unda tayin olduğu Ankara, 1951 yılında nakil olduğu İstanbul Maiyet memurluklarında, Kısıklı Bucak Müdürlüğü'nde; Çatalca ve Susurluk Kaymakam Vekillikleri'nde stajını süresini tamamlamış ve Kaymakamlık kursunu bitirmiştir. 1953 yılı Ocak ayında Karlıova Kaymakamlığı'na atanmıştır. 1954 yılının Kasım ayında askere alınmıştır. 1956 Nisan ayında askerlikten terhis olan Celal Kaya Can, Mayıs ayında Hazro, Ekim ayında Kızılcahamam, 1957 yılı Ekim ayında Düzce ve 1959 yılı Mayıs ayında Kırıkkale Kaymakamlıkları'na atanmıştır.

1960 yılı Temmuz ayında Ankara Vali Yardımcısı'na; 1964 yılı Temmuz ayında Bilecik Vali Vekilliği'ne 1964 yılı Aralık ayında Hakkâri, 24 Mayıs 1967'de Trabzon, 4Ekim 1968'de Mardin Valilikleri'ne atanmıştır. Bu görevlere devam ederken, Ankara Hukuk Fakültesi'nde fark sınavlarını vermiş ve sertifika almıştır (Çankaya, 1968-1969: 3218).

Celal Kaya Can, 15 Temmuz 1971 tarihi'nde Sivas Valisi olarak atanmıştır. Celal Kaya Can'ın Sivas Valiliği Dönemi'nde Sivas'ta eğitim ve ekonomik alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ayrıca Celal Kaya Can'ın Sivas Valiliği yapmış olduğu dönem, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu'nun 50. Yıl dönümüne denk gelmiştir.

Celal Kaya Can'ın Sivas Valiliği Dönemi'nde yaşanan en önemli gelişme, eğitim alanında olmuş, Cumhuriyet Üniversitesi o dönemde açılmıştır. Cumhuriyet'in temellerinin atılmış olduğu Cumhuriyet Kenti olan Sivas'ta o güne kadar bir üniversite açılması için fırsat bulunamamıştır. Ancak bu tarihi kentin, Cumhuriyet'in Kuruluşu'ndaki önemi ve üstlenmiş olduğu görevler daha sonra göz önüne alınmıştır. Cumhuriyet Üniversitesi, 30.03.1973 tarihli ve 1701 sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşunun 50.Yıldönümünün Kutlanması Hakkında Kanun'un 5.maddesi 1.fıkrasının b bendindeki; "50.yıl münasebetiyle Sivas'ta ilk fakültesi 29Ekim 1973'te öğretime başlamak üzere, Cumhuriyet Üniversitesi adıyla bir üniversite kurulur. Hükmü ile 24.01.1974 tarihli ve 1788 sayılı Cumhuriyet Üniversitesi Kanunu'yla kurulmuştur."⁶⁵

Ayrıca Sivas'ta o dönem Cumhuriyet'in Kuruluşu'nun 50.yılı olması açısından Yurt Geneli'nde Okuma ve Yazma Seferberliği olmuş, Valilik teşvik ve destekleriyle Sivas İl Merkezi'nde bulunan tüm İlkokullarda, köy ve kasaba okullarında ve Halk Eğitim Merkezleri'nde okuma ve yazma kursları açılmıştır.⁶⁶

Celal Kaya Can'ın Valiliği Dönemi'nde ekonomi alanında da Sivas açısından önemli gelişmeler yaşanmıştır. Sivas Halkı'nın görüş ve düşünceleri değerlendirilmesi ve bu görüş ve düşünceler doğrultusunda halka açık anonim bir şirketin tesis edilmesi, Sivas'ın ve Türkiye'nin ekonomisine katkı sağlayacak istihdam gücü olan bir yatırım yapılması ve iş alanlarının açılması Valilik, Sivas Belediyesi

⁶⁵ Cumhuriyet'in 50.Yılında Sivas 1973 Yılı, s. 138, Önder Matbaa, Ankara.

⁶⁶ A.g.e, s. 206.

ve Esnaf Odaları'nın önemle üzerinde durduğu bir konu olmuştur. Sivas İplik ve Dokuma Anonim Şirketi kurulması için uygulama alanına geçilmiştir. O dönemde Türkiye'de 500.000 ton pamuk üretilmiş ve üretilen pamuğun 200.000 tonu mevcut kuruluşlarda işlenmiş ve iplik haline getirilmiş, kalan iplik yarı fiyatına ihraç edilmiştir. Bu gerçekler dikkate alınarak ilgili Bakanlık yetkilileri, Devlet Plânlama Teşkilatı ve Uygulama Dairesi, orta ve Uzun vadeli kredi veren bankalar ve yetkilileri ve Sümerbank Genel Müdürlüğü ile yapılan mülâkatlar sonucunda Sivas'ta 29.520 İğlik bir Pamuk İpliği Fabrikası kurulması uygun görülmüştür. Hazırlanmış olan fizibilite raporu dönemin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na sunulmuş, Bakanlık tarafından 15.04. 1972 gün ve 345 Sayılı teşvik belgesi verilmiştir. Bu teşvik belgesi ile 40.000.000 Türk Lirası ile halka yönelmiş bir Anonim Şirket kurulmuştur. Şirketin ilk sahipleri hiçbir imtiyaz sahibi olmadan Sivas Özel İdare, Belediye ve Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf Kefalet Kooperatifi ve Piksat Anonim Şirketi olmuştur. Sivas Valisi Celal Kaya Can, Belediye Başkanı Rahmi Günay ve diğer yetkililerle idare meclisi oluşturulmuş ve bu kişiler fahri olarak işe başlamıştır. Şirketin Yönetim Kurulu Başkanlığı'na Özel İdare temsilcisi Vali Celal Kaya Can seçilmiştir. Fabrika için alınmış olan üzerinde 27 Kasım 1972 günü Ticaret Bakanı Naim TALU tarafından temel atılmış ve fabrika 1974 yılı baharında faaliyete geçmiştir.⁶⁷

1973 yılında Vali Celal Kaya Can Dönemi'nde Köy İşleri Bakanlığı tarafından Sivas'ta El Sanatları Eğitim Merkezi açılmıştır. 1963'te kurulmuş olan İl Özel İdare Halıcılık Okulu'nun bir kesiminde açılan bu yeni okulda 8 ay süreyle ilde bulunan kız öğrencilere ve köylerden gelen kız öğrencilere halıcılık, trikotaj ve battaniyecilik eğitimi verilmiştir. Sivas Halı'sının orijinal modelleri çıkartılarak, bu modeller öğrencilere öğretilmiştir. Bu şekilde Sivas'ta Halıcılık faaliyetleri ilmi önem kazanmıştır.⁶⁸

Celal Kaya Can'ın Sivas Valiliği Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu'nun 50.yılına denk gelmesi sebebiyle, 1973 yılı Cumhuriyet'in 50. Yılına özel olarak bir Sivas İl yıllığı hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan yıllığın hazırlanma komitesinde Sayın Sivas Valisi Can, bizzat yer almıştır.

Vali Celal Kaya Can, İl yıllığının Önsöz'ünde geçen 50 yıl içerisinde Sivas'ın kazanımlarına yönelik olarak; Sivas için geride bırakılan 50 yılda meydana getirilen eserlerin Türk Devleti ve Türk Milleti için yüz akı teşkil edeceğini belirtmiştir. Sivas'ın 50 yılda büyükçe bir kasabadan hayli mamur bir şehre intikal ettiğini, tamamen ziraî yapı da olan İl'in bünyesinin sanayiye yönelmiş olduğunu, Cumhuriyet öncesinde İl'de bulunan tek lisenin yerine 9 lisenin bulunduğunu, Sivas'ın artık, Üniversiteli kültür merkezi olduğunu açıklamıştır. Atatürk İnkılâpları'nın şehre her noktada hareket vermiş olduğunu ve Anadolu Yaylası'nda güçlü Sivas'ın doğduğunu açıklamıştır.

Genel olarak Büyük Atatürk'ün "Temelini Sivas'ta attık" diye buyurduğu şanlı Cumhuriyet'in 50.yılında onun banisinin huzuruna daha layık bir Sivas'la çıkıldığını belirtmiştir. Vasil olunan neticenin en büyük payının Atatürk'e ait olduğunu ifade eden Vali Kayacan, 50 yıllık Cumhuriyet'in gururunu yaşadıklarını, noksanlıklarında yarım kalan asırda telafi olunacağını söylemiştir.

Cumhuriyet'in 50. Yılında kurulan üniversite ile kültür aşaması tamamlanıp bir kültür merkezi haline gelen Sivas'ın önümüzdeki yarım asırda ekonomik yapısının tamamen sınaî bir kimlik kazanmasının en büyük gaye olacağına ayrıca 4. Demir Çelik Sanayinin Sivas'ta kurulacağına inandıklarını dile getirmiştir.

⁶⁷ A.g.e, s. 281- 282.

⁶⁸ A.g.e, s. 287.

Sivas Halkının mutlu günlere layık olduğunu söyleyen Vali Celal Kaya Can, gelecek yıllıklarda daha mutlu bir Sivas takdim edileceği inancıyla sözlerine son vermiştir.

Sivas, Valiliği dört yıl süren Vali Celal Kaya Can döneminde, oldukça verimli ve değerli kazanımların olduğu bir idari yönetim dönemi yaşamıştır. Bunun en önemli sebebi ise Cumhuriyet'in 50. Yıldönümünde kente yapılan yatırımlar olmuştur. Vali Celal Kaya Can, Sivas'ta başarılı bir vali görüntüsü çizmiştir.

Vali Celal Kaya Can, Daha 1975-1978 yılları arası Bolu, 1978-1979 yılları arası Kayseri, 1979 yılında Denizli ve 1979-1980 yılları arası Kocaeli Valilikleri yapmıştır. Merkez valisi olarak görev yaparken 28 Şubat 1982 tarihinde kendi isteği ile emekli olmuştur.⁶⁹

2.6.25. Ali Rıza YARADANAKUL (20.07.1975-15.02.1978)

Emekli Kurmay Albaylardan merhum Âdem Vasfi Yaradanakul ile Necmiye Hanım'ın oğlu olan Ali Rıza Yaradanakul, 1925 yılında Ankara'da dünyaya gelmiştir. 1942 yılında Kabataş Erkek Lisesi'nden "iyi" derece ile mezun olmuştur.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan hemen sonra 1946yılı Temmuz ayında tayin edildiği İstanbul, 1947 Şubat ayında nakledildiği Edirne Maiyet Memurlukları'nda İpsala ve Uzunköprü Kaymakam Vekillikleri'nde; Sille (Konya) Bucak Müdürlükleri'nde görevlendirilip, staj süresini tamamladıktan sonra ve 13. Dönem Kaymakamlık kursunu bitirdikten sonra 1949 yılı Ekim ayında Lâdik Kaymakamlığı'na atanmıştır. 1951 yılı Mayıs ayında askere alınmış ve Nisan 1952'de yedek teğmen olarak askerlik görevini tamamlamıştır. 1952 yılı Mayıs ayında Çubuk, 1954 yılı Ocak ayında Beypazarı Kaymakamlıkları'na, 1959 yılı Eylül ayında Ankara Belediyesi Başkan Yardımcılığı görevine getirilmiştir. 1960 yılı Temmuz Ayında Belediye Başkan Yardımcılığı'ndan ayrılmıştır (Çankaya, 1968-1969: 2897).

1960 yılı Eylül ayında Kırıkhan, 1962 yılı Mayıs ayında Tercan, 1964 yılı Aralık ayında Siverek, 1965 yılı Ağustos ayında İskenderun Kaymakamlıklarına nakil olmuştur. İskenderun Kaymakamlığı görevini sürdürürken Valiliğe yükseltilmiştir. 1966 yılı Ocak ayında Diyarbakır Valiliği'ne atanmıştır.

Vali Ali Rıza Yaradanakul, 1970-1971 yılları arasında Ankara, 1971-1975 yılları arasında Çanakkale, 1975-1978 yılları arasında Sivas ve 1979-1981 yılları arasında Trabzon valiliği yapmıştır.⁷⁰

2.6.26. Fikret KOÇAK (03.04.1978-07.12.1979)

Rüştiye mezunlarından ve Kars Özel İdare Müdürleri'nden olup, 1956 yılında vefat eden Mustafa Pertev Koçak ile İlkokul mezunu Nimet Hanım'ın oğlu olan Fikret Koçak 1925 yılında Yusufeli'nde dünyaya gelmiştir. 1945 yılında Kars Lisesi'nden "İyi" derece ile mezun olmuştur.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olmasının ardından 27 Temmuz 1950 yılında tayin olduğu Kars Maiyet Memurluğu'nda stajını tamamlayıp, 29 Aralık 1952'de Azdavay Kaymakamlığı'na atanmıştır. 18 Mayıs 1954 yılında askere alınmış 31 Ekim 1955'te yedek teğmen rütbesi ile askerliğini tamamlamıştır. 29 Kasım 1955'te Manavgat Kaymakamlığı'na; 6 Ağustos 1956'da Kars Hukuk İşleri Müdürlüğü'ne, 3 Mart 1958'de Tortum, 27 Temmuz 1960'da Oltu, 2 Mayıs 1961'de Ayancık, 9 Ağustos 1964'te Ereğli (Konya) Kaymakamlıklarına atanmıştır. 14 Şubat 1966'da Manisa Vali

⁶⁹ Celal Kaya Can, https://tr.wikipedia.org/wiki/Celal_Kayacan

⁷⁰ Ali Rıza Yaradankul, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_R%C4%B1za_Yaradanakul

Yardımcılığı'na atanmıştır. "Amme İdaresi ve Milli Kalkınma" konusunda düzenlenmiş olan seminere katılmak üzere 1967 yılında Federal Almanya'ya gönderilmiştir. Evli olup bir oğlu, bir kızı vardır (Mart 1967). Mülkiyeliler Birliği üyesidir. (Çankaya, 1968-1969: 3207).

Fikret Koçak, İskenderun Kaymakamlığı 1972-1977 yapmıştır. Fikret Koçak, Sivas Valisi M. Zekai Gümüüşdiş'in kendi isteği üzerine Merkez emrinde görevlendirilmesi üzerine Kocaeli Vali Yardımcılığı yaparken Sivas Valiliği'ne atanmıştır.⁷¹ Fikret Koçak 03.04.1978 ve 07.12.1979 tarihlerinde iki yıla yakın bir süre Sivas Valiliği'nde bulunmuştur.

2.6.27. Şükrü ÖZHAN (07.12.1979-03.11.1980)

Osman Özhan ile Neriman Hanım'ın oğlu olan, Şükrü Özhan, 1928 yılında Ordu'da dünyaya gelmiştir. İlk ve orta eğitimini Ordu'da tamamladıktan sonra, Trabzon Lisesi'nden "İyi" derece ile mezun olmuştur. Siyasal Bilimler Fakültesi'nden mezun olduktan hemen sonra 1952 yılı Kasım ayında askere alınmıştır. 1954 yılı Nisan ayında askerlik görevini yedek teğmen olarak tamamladıktan sonra Mayıs 1954 tarihinde Trabzon Maiyet Memurluğuna atanarak devlet kadrosuna girmiştir. Maçka Kaymakam vekilliğinin ardından Yomra Bucak Müdürlüğü'nde görevlendirilmiştir. Staj süresini ve kaymakamlık kursunu tamamlamasının ardından 30 Ekim 1956 tarihinde Kelkit Kaymakamı olarak atanmıştır.

Daha sonra sırasıyla; Haziran 1960 tarihinde Kars ili Selim İlçesi, 15 Aralık 1961 tarihinde Akyazı Kaymakamı olarak ataması yapılmıştır. 1963 yılında Çivril Kaymakamı olarak görevlendirilmiştir. 1965 yılı Temmuz ayında Yenişehir (Bursa) Kaymakamı, 31 Mart 1970 tarihinde Gelibolu Kaymakamı olarak atanmıştır (Çankaya, 1968-1969: 3417).

Şükrü Özhan, Gelibolu Kaymakamı olarak görev yaptıktan sonra çeşitli yerlerde vali yardımcısı olarak görevlerde bulunmuştur. 7 Aralık 1979 tarihinde Sivas Valisi olarak atanmıştır.

Vali Şükrü Özhan, Sivas Valiliği yaptığı dönem de ayrıca, Belediye Başkan Vekilliği görevini de yürütmüştür. Bütün yurttaki olduğu gibi 12 Eylül Harekâtı ile Sivas Belediye Başkanı Süleyman Çanka'da görevinden alınmış, Sivas Valisi Şükrü Özhan, vekâleten bu görevi üstlenmiştir. Belediye hizmetlerinin durmadan yürütmesi için, çaba sarf ettiğini, amacının halka sunulan hizmetlerin aksamadan ve zamanında yürütülmesi olduğunu belirtmiş olan Vali Şükrü Özhan'ın konu ile ilgili açıklaması şu şekildedir;

"Belediye kendi belde halkının hizmetlerini aksatmadan ve zamanında yürütmelidir, işte bu prensibi ilke edinerek, belediyemizdeki bütün hizmetleri ve çalışmaları durdurmadan yürütüyoruz. Bu çalışmalarımızda bize yardımcı olan belediye çalışanları ve Sivas halkına şükran borçluyuz, " diyen Şükrü Özhan, "Eldeki bütün imkânlar kullanılarak en iyi ve en güzel hizmetlerin yapılması için çalışıyoruz", demiştir.⁷²

Şükrü Özhan, Sivas Valisi iken 3 Kasım 1980 tarihinde emekliye ayrılarak İstanbul'a yerleşmiştir.

⁷¹ D.A.B.C.A, Yer Bilgisi, 372-127-19, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi: 15.05.1978-00.00.0000, Dosya Ek: 124-24.

⁷² Gemerek Postası, 14 Ekim 1980.

2.6.28. Bekir ÖZTÜRK (05.11.1980-13.03.1981)

Hüseyin Öztürk ile Hayriye Hanım'ın oğlu olan Bekir Öztürk, 1931 yılında Karamürsel'de dünyaya gelmiştir. 1949'da İzmit Lisesi'ni "Pekiye" derece ile tamamlamıştır. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezuniyetinin hemen sonrasında tayin edildiği Kocaeli Maiyet Memurluğu'nda; Kozluk, Gerger Kaymakam Vekillikleri'nde bir süre görevlendirilmiş, 1954 yılı Kasım ayında, askere alınmış, 1956 yılı Nisan ayında yedek topçu teğmen rütbesi ile askerliğini tamamlamıştır.

1956 yılı Mayıs ayında yeniden Kocaeli Maiyet Memurluğu'nda; Kaynarca Bucak Müdürlüğü'nde staj süresini ve Kaymakamlık Kursu'nu tamamladıktan sonra, 1957 yılında Malazgirt'e, 1960 yılı Ocak ayında Tercan, Haziran 1960'da Ceyhan, 1961-1962 genel öğrenim döneminde TODAİE'ye devam etmiştir. 1962 Ocak Ayında Soma Kaymakamlıkları yapmıştır. 1963 yılında Mülkiye Müfettişliği'ne atanmıştır. Bu arada Mahallî İdareler konusunda incelemelerde bulunmak amacıyla bir süre Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunmuştur Çankaya, 1968-1969: 3474).

18 Temmuz 1963-2 Nisan 1965 tarihleri arasında 3. sınıf, 2 Nisan 1965-28 Temmuz 1970 tarihleri arasında 2. sınıf, 28 Temmuz 1970-29 Şubat 1972 tarihleri arasında 1. sınıf mülkiye müfettişliğine atanmıştır. 29 Şubat 1972-30 Aralık 1977 tarihleri arasında Mülkiye Müşavir Müfettişi, 30 Aralık 1977-16 Şubat 1978 tarihleri arasında Mülkiye Baş Müşaviri olarak görev yapmıştır.

19 Şubat 1978 ve 9 Ağustos 1978 tarihleri arasında Van Valiliği, 14 Ağustos 1978-9 Aralık 1979 tarihleri arasında Edirne Valiliği, 9 Aralık 1979-1 Kasım 1980 tarihleri arasında Merkez Valiliği, 5 Kasım 1980-13 Mart 1981 tarihleri arasında Sivas Valiliği görevlerinde bulunmuştur. 13 Mart 1981 tarihinde kendi isteğiyle emekliye ayrılmıştır.

Vali Bekir Öztürk, yaptığı başarılı çalışmalardan dolayı, Mazgirt Kaymakamı iken 2 Aralık 1957 ve 10 Haziran 1958 tarihlerinde Tunceli Valiliği tarafından ödüllendirilmiştir. Ceyhan Kaymakamı iken 25 Ocak 1961 ve 6 Kasım 1961 tarihlerinde Adana Valiliğince, 2. Sınıf Mülkiye Müfettişi iken 20 Nisan 1970 tarihinde İçişleri Bakanlığı Makamınca ve Sivas Valisi iken ise 23 Mart 1981 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı'na takdirname ile ödüllendirilmiştir.⁷³

2.6.29. Şükrü ER (24.06.1981- 25.07.1983)

Nüfus kâtipliğinden emekli, ortaokul mezunu Mehmet Er ile ilkokul mezunu Güzide Hanım'ın oğlu olan Şükrü Er, 11 Nisan 1938'de Kandıra'da dünyaya gelmiştir. 1956'da İzmit Lisesi Fen bölümünü "iyi" derece ile bitirmiştir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan hemen sonra tayin edildiği Kocaeli Maiyet Memurluğu'nda; Değirmendere (İzmit) Bucağı Müdürlüğü'nde; Sarıkaya Kaymakam Vekilliğinde görevlendirilmiş staj süresini doldurduktan ve Kaymakamlık Kursunu bitirdikten sonra: Ocak 1964'de Şuhut, 22.12.1967'de de Baykan Kaymakamlıkları'na atanmıştır.

1969 Mart ayında askere alınmış, Eylül 1970' de yedek teğmen rütbesiyle terhis olmuştur. 30 Eylül 1970'de Özalp Kaymakamlığı'na getirilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 4180).

Özalp Kaymakamlığı'ndan sonra 1972 yılı Ağustos ayında Aydın-Germencik Kaymakamlığı'na, 1976 yılı Ağustos ayında Ordu-Fatsa Kaymakamlığı'na atanmıştır. Fatsa Kaymakamlığından sonra

⁷³ Anılar - Türk İdare Dergisi, İnternet erişimi: <http://www.tid.gov.tr> > bekirozturkani461

23.02.1978 tarihinde Ankara Vali Yardımcılığı'na getirilmiştir. Bu görevi sürdürür iken 24.06.1981'de Sivas Valiliğine atanmıştır.⁷⁴

Şükrü Er'in Sivas Valiliği Dönemi'ne denk gelen en önemli olay, Atatürk'ün Doğumu'nun Yüzüncü yıl dönümü dolayısıyla "Atatürk Sivas'ta" adlı kitapçığın bastırılmış olmasıdır. Kitapçığın Sunuş bölümünde dönemin Sivas Valisi Şükrü Er'in şu ifadeleri yer almıştır:

"1. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan ülkemiz, o dönemin en güçlü ve saldırgan devletlerine karşı bu mücadeleyi vermeye, 4 Eylül 1919'da Sivas'ta karar vermiştir. Sivas Kongresi'nde ulusça karanlıktan aydınlığa çıkış ve çağdaş bir devlet olma iradesi ilan edilmiştir. Sivas tarihin ender kaydettiği güç şartlar altında kazanılan zaferde Atatürk'ün "Cumhuriyet'in temelini burada attık." İfadesi ile en değerli yeri almıştır.

Büyük devlet adamı Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in geliştirilmesi ve çağdaş uygarlığı aşan düzeye vardırılması, Kurtuluş Savaşımızı ayrıntıları ile bilmek ve Atatürk İlke ve Devrimleri'ne sökülemeyen derinlikte içimize sindirmekle mümkündür. 12 Eylül 1980 karanlığına düşmemizin en önemli sebebi bu çizgiden ayrılma eğilimi olmuştur.

Onun içindir ki, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıl dönümü, O'nun ilke ve devrimlerinin tekrar anlatılması, değerlendirilmesi, yaygınlaştırılması ve köklü bir biçimde benimsetilmesini içeren bir programla kutlanmıştır.

Sivas İli 100. Yılı Kutlama komitesi bu anlamda, ancak, bir tarih yazma iddiasından uzak olarak, Kurtuluş Savaşımızın en önemli bölümlerinden birini oluşturan Sivas Kongresi'ni mümkün olduğunca yanlışsız ve eksiksiz, ayrıntıları ile bu kitapçıkta toplanmaya çalışılmıştır."⁷⁵

Şükrü Er'in Sivas Valiliği döneminde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Büyük Ata'nın doğumunun 100.yılında Okuma-Yazma Seferberliği düzenlemiştir. Bu seferberliğe Sivas Valisi Şükrü Er bizzat katılmış, ilk dersi kendisi vermiştir. Ayrıca Okuma-Yazma Seferberliği'ne katılmak her Türk'ün görevidir, " ifadesinde bulunmuştur. Sivas'ta İl olarak 750 bine yakın nüfusun içinden 120 bin yurttaşın okuma-yazma bilmediği tespit edilmiştir. Okuma-Yazma Seferberliği Kurs dönemlerine Sivas'ta 62 bin yurttaş katılarak okuma-yazma öğrenmiştir.⁷⁶

Vali Şükrü Er Dönemi'nde ünlü halk ozanı Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Şarkışla, Sivrialan köyündeki evi Kültür Bakanlığı tarafından kamulaştırılmış ve eski durumu muhafaza edilmek suretiyle müze haline dönüştürülmesine karar verilmiştir. Ev yeniden yapılması için ihale edilmiş, inşaat çalışmaları tamamlanarak, müze törenle açılmıştır.⁷⁷

Vali Şükrü Er'in Sivas Valiliği yaklaşık iki yılı aşkın bir süre devam etmiştir. Vali Şükrü Er, Sivas İli'nde görev yaptığı sürece yapmak istediği birçok çalışmanın belirli bir oranını gerçekleştirmiş, kalanı yapmaya vakit ve ortam bulamamıştır. Yayınlanmış olan Valiler Kararnamesi ile Merkez Valiliği'ne alınmıştır.⁷⁸

1994 yılı başından itibaren 6-7 ay için Vali unvanı, kadro ve maaş gibi özlük hakları İçişleri Bakanlığı'nda kalmak şartıyla Başbakanlık tarafından Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşar

⁷⁴ Gemerek Postası, 23 Temmuz 1983.

⁷⁵ Atatürk'ün Doğumunun Yüzüncü Yılı, "Atatürk Sivas'ta" Adlı Kitapçık, Kutlama Komitesi tarafından hazırlanmıştır.

⁷⁶ Gemerek Postası, 13 Temmuz 1982.

⁷⁷ Gemerek Postası, 9 Mart 1982.

⁷⁸ Gemerek Postası, 26 Temmuz 1983.

Yardımcılığı'nda görevlendirilmiştir. Vali Şükrü Er, 2003 yılı Temmuz ayında yaş haddinden emekli olmuştur.⁷⁹

2.6.30. Ertuğrul ERSOY (15.08.1983-01.02.1984)

Ertuğrul Ersoy, 1940'da Sinop'ta dünyaya gelmiştir. Sinop Lisesi'ni tamamlamış ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Avukatlık yetiştirmiş Bursa Adliyesi'nde tamamlamış olan Ersoy daha sonra sırasıyla; Bursa Maiyet Memurluğu, Keles Kaymakam Vekilliği, Karapınar, Varto ve Bigadiç kaymakamlıkları yapmıştır.

İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Personel Genel Müdürlüğü ve Müsteşar Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur. Ertuğrul Ersoy, Sivas ve Yozgat valiliklerinden sonra, Merkez Valiliği'ne atanmıştır.⁸⁰

Valiler Kararnamesi ile Sivas'a atanan Ertuğrul Ersoy'un Sivas Valiliği ilk valiliği olması açısından önem taşır.⁸¹ Ertuğrul Ersoy'un Sivas Valiliği çok uzun sürmemiştir. Sivas'ta yaklaşık altı ay görev yapan Ertuğrul Ersoy, daha sonra Yozgat Valiliği'ne atanmıştır.

Vali Ertuğrul Ersoy Yozgat Valiliği sonrasında 1998 yılında Danıştay Üyeliği'ne seçilmiştir. Danıştay Genel Sekreterliği görevini yürütürken, 2 Aralık 1999 tarihinde, dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından 'üst düzey yönetici' kontenjanından Anayasa Mahkemesi asıl üyeliğine getirilmiştir. Ertuğrul Ersoy, 65 yaş sınırı nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nden emekliye ayrılmıştır. Evli olan Ertuğrul Ersoy'un, iki çocuğu vardır.⁸²

2.6.31. Lütfi Fikret TUNCEL (13.02.1984-01.05.1990)

Ticaret erbabı olan Ahmet Tuncel ile Hacı Sadiye Hanım'ın oğlu olan, Lütfi Fikret Tuncel, 1934'de Bor'da (Niğde) dünyaya gelmiştir. 1952'de Afyon Lisesi'ni "pekiyi" dereceyle tamamlamıştır. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 22.8.1957'de tayin olduğu Niğde Maiyet Memurluğu'nda; Altınhisar (Bor-Niğde) Bucağı Müdürlüğü'nde; Bor Kaymakam Refikliği'nde; Çamardı Kaymakam Vekilliği'nde görevlendirilmiştir.

Görevi devam ederken 3 Ocak 1959'da askere alınmıştır, Haziran 1960'da yedek teğmen rütbesiyle terhis olmuştur. Ankara Maiyet Memurluğu'na atanmıştır. Pozantı, Kırıkkale Kaymakam Refik ve Vekilliğinde bulunup staj süresini tamamladıktan sonra, 34. Dönem Kaymakamlık Kursu'nu bitirmiştir.

28 Ağustos 1961'de Küre, 26 Eylül 1962'de İkizdere, 14 Şubat 1966'da Hadim Kaymakamlıklarına; 7 Mart 1968'de de 3. Sınıf Mülkiye Müfettişliği'ne atanmıştır.

5 Ekim 1957 Cumartesi günü Mehpâre (Tunç) Hanım ile evlenmiştir. 28.8.1958 doğumlu Dilârâ adında 1 kızı ile 8.12.1965 doğumlu S. Hakan adında 1 oğlu olmuştur. Orta derecede Fransızca ve İngilizce bilen Lütfi Fikret Tuncel'e Pozantı ve İkizdere İlçeleri Belediye Meclisleri kararı ile kendisine her iki İlçenin de "Fahrî Hemşehriliği" unvanı tevcih edilmiştir (Çankaya, 1968-1969: 3803).

⁷⁹ Vali Şükrü Er hakkında yer alan bilgi, <https://ahsenokyar.com/?p=144229> internet adresinden alınmış ve doğrulanmıştır.

⁸⁰ Hürriyet Gazetesi, 4 Ocak 2005.

⁸¹ Gemerek Postası, 26 Temmuz 1983.

⁸² Radikal Gazetesi, 5 Ocak 2005.

Lütfi Fikret Tuncel 1975 yılına kadar İçişleri Bakanlığı'nın çeşitli birimlerinde görev yapmıştır. Adana, Tokat, Konya, valiliklerinde bulunmuştur. Konya valiliği sırasında aynı zamanda belediye başkanlığı görevini de yürütmüştür.⁸³

Vali Lütfi Fikret Tuncel 13 Şubat 1984 yılında Sivas Valiliği'ne atanmıştır.⁸⁴

Lütfi Fikret Tuncel'in Sivas Valiliği Dönemi'nde Sivas İli'nin sosyal, kültürel, ekonomi ve turizmine katkı sağlamak, fertlerin kabiliyetlerine uygun bir şekilde eğitilmeleri, meslek sahibi olmalarına öncülük etmek amacıyla, ayrıca Sivaslıların kolektif çalışmaları ve aralarındaki yardım ve dayanışmayı arttırmak için 21 Ağustos 1987 tarihinde Sivas Hizmet Vakfı kurulmuştur.

Vakıf kurulmuş olduğu dönemden beri terbiye, medeniyet, ekin, sanat, sanayi, zirai, madencilik ve el sanatları alanında yapmış olduğu araştırmalar, destekleyici çalışmalarla Sivas'ın gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.⁸⁵

Vakıf kurulduğu günden günümüze kadar varlığını sürdürmektedir; eğitim, kültür-sanat, sanayi alanlarında Ankara ve İstanbul gibi büyük kentlerde yaşayan Sivaslıları bir araya getirmiş olduğu toplantılarda, Sivas için özellikle eğitim alanında önemli adımların atılmasına vesile olmaktadır.

Vali Lütfi Fikret Tuncel Sivas Valiliği görevini yürütürken “**Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa ve Tenbihnameleri**” isimli kitabı kaleme almıştır. Vali Lütfi Fikret Tuncel'in bu kitabı 1987 yılında İçişleri Bakanlığı'na yayımlanmıştır. Vali Tuncel'in çıkarmış olduğu kitabın daha sonra ise 2.ve 3. Baskısı Sivas İli Sanat, Kültür ve Araştırma Vakfı tarafından yapılmıştır. Vali Lütfi F.Tuncel 3.baskının önsözünde;

“Halil Rıfat Paşa Türk İdare Tarihi'nin unutulmaz isimlerinden, simalarından birisidir. İdare hayatındaki en büyük başarısını da Sivas Valisi olarak yapmıştır. Sivas Valisi olarak gerçekleştirdiği çok değerli kamusal ve sosyal hizmetlerin yanı sıra; çeşitli konulardaki valilik emirlerini içeren ‘Tenbihname’leri de unutulmaz hizmetleri arasında yer alır.

Sivas'ta valilik görevinde bulunup da Halil Rıfat Paşa'dan etkilenmeyen bir idareci görmedim. Benim Valiliğimden önce ilde görev yapmış bütün idareci büyüklerimiz, özellikle Mehmet Varinli ve Vefik Kitapçığıl, Halil Rıfat Paşa ile ilgili çalışmalar yapmışlardır, ” ifadelerine yer vermiştir.

Vali Lütfi Fikret Tuncel, gerek valilikleri gerekse Anayasa Mahkemesi Üyesi olarak görev yaptığı dönemlerde Halil Rıfat Paşa merhumla ilgili çalışmalarına devam etmiştir. Vali Tuncel, Halil Rıfat Paşa'nın torunu Avukat Bihterin Hotinli (Berkin) ile ilişkilerinin de devam ettiğini belirtmiştir. Vali Tuncel; ayrıca Karayolları 17. Bölge Müdürü Yaman Kök'ün yardımları ile İstanbul-Edirne otoyolundaki bir viyadüğe “Halil Rıfat Paşa Viyadüğü” isminin verildiğini Genel Müdürlük binasındaki toplantı salonunun adının da “Halil Rıfat Paşa Toplantı Salonu “ olarak değiştirilmesine vesile olmuştur.

Vali Lütfi F. Tuncel tarafından birçok dergi ve yayın organlarında Halil Rıfat Paşa ile ilgili yazılar neşredilmiştir. İçişleri Bakanlığı'nda üst düzey yöneticilere “Halil Rıfat Paşa” ile ilgili konferanslar vermiştir. Görevlendirildiği Kaymakamlık kurslarında genç idarecilere Halil Rıfat Paşa'yı anlatmış ve onu genç kuşaklara tanıtmıştır.

⁸³ https://tr.wikipedia.org/wiki/L%C3%BCtfi_Fikret_Tuncel

⁸⁴ Bu bilgiye, Gemerek Postası gazetesinin ek olarak basılan kısmından ulaşılmıştır.

⁸⁵ <https://sivashizmetvakfi.org.tr/vakfimiz/>

Vali Lütfi F. Tuncel, 1987 yılında neşredilen kitabın bir ekip çalışmasını gerektirdiğini belirterek bu konu da kendisine yardımcı olanlara teşekkür etmiştir. 1987 yılından sonra kitapla ilgili değerli izlenimler ortaya koyulduğunu sözlerine ekleyen Vali Lütfi F. Tuncel; sonuç olarak;

“Valiliği’ni yaptığı Sivas Vilayeti’nde gidilen her yolda; geçilen her köprüde gölgesinde oturulan her ağacın dibinde ve kendisinin de görev yaptığı Hükümet Konağı’nda O’nu hatırlamamak mümkün değildir”, diyerek sözlerine son vermiştir.⁸⁶

İnsanlar yaşamları süresince çeşitli görev ve hizmetlerde bulunmuşlardır. Bu görevleri esnasında mesleklerinin çeşitli aşamalarında zirveye ulaşırlar. İşte Vali Lütfi F. Tuncel de bunlardan birisidir. Türk idare tarihinde de önemli bir yeri olan Vali Tuncel, 17 yıl Merkez Valiliği görmeden aralıksız görevini sürdürmüştür. Vali Lütfi F. Tuncel’in Sivas’ta idari tarih açısından en önemli özelliği, Cumhuriyet Tarihi’nde Sivas’ta en uzun valilik yapan Süleyman Sami Kepenek’in rekorunu yakalaması olmuştur. Vali Lütfi F. Tuncel, Sivas’ta 6, 5 yıla yakın görev yapmıştır.⁸⁷

Vali Lütfi F. Tuncel Sivas Valiliği’nden sonra Tekirdağ ve Aydın illerinde valilik görevlerinde bulunmuştur. Daha sonra kendisi 2 Kasım 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi Üyeliği’ne seçilmiştir. Lütfi Fikret Tuncel, 11 Ekim 1999 tarihinde emekli olmuştur. Emekliliğinden sonra OYAK Yönetim Kurulu Üyeliği görevini de uzun süre yapmaya devam etmiştir.

Mülki Amirler çevresinde çok sevilen ve Türk İdareciler Derneği Onur Kurulu Başkanı olan Tuncel, Dernek tarafından düzenlenen kurulların da Daimi Divan Başkanlığını yapmıştır. Lütfi Tuncel 24 Ağustos 2021 tarihinde aramızdan ayrılmıştır.⁸⁸

Lütfi Fikret Tuncel’in, “ 1965-1969 Yılı İçişleri Bakanlığı’nın Çalışmaları” ve “ Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa ve Tembihnâmeleri” isimli iki eser kaleme almıştır.

2.6.32. Bekir AKSOY (04.05.1990-17.02.1992)

Bekir Aksoy, 15 Eylül 1950’de Çorum İli Mecitözü İlçesi’nde doğmuştur. Baba adı Mustafa, anne adı Saime’dir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset ve İdare Bölümü’nden mezun olmuştur.

Mezuniyetinin sonrasında Mülki İdare Amiri olarak Alaçam, Hekimhan, Kangal, Daday, Başkale, Gürün, Perşembe ilçelerinde Kaymakamlıklarda bulunmuştur. İçişleri Bakanlığı’nda; Personel Şube Müdürlüğü, Daire Başkanlığı, Genel Müdür Yardımcılığı ve Personel Genel Müdürlüğü görevleri yapmıştır. Şubat 1988’de Valiliğe yükselmiştir. Daha sonra sırasıyla; Afyonkarahisar, Sivas, Adana Valililiği yapmıştır. Ayrıca İçişleri Müsteşarı olarak da görev yapmıştır.

20. ve 21.Dönem Çorum Milletvekilliği, 54. Hükümet’te Devlet Bakanlığı yapmıştır. NATO Parlamenter Asamblesi Türk Grubu Üyeliğinde bulunmuştur. İngilizce bilen Aksoy, evli olup, 2 çocuk babasıdır.⁸⁹

⁸⁶ TENBİHNAMELER, Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa ve TENBİHNAMALARI, 3. Baskı, SİSKAV, Yayın no: 3.

⁸⁷ Hürdoğan Gazetesi, 10 Şubat 1992.

⁸⁸ <http://www.tid.web.tr/kurumlar/tid.web.tr/isd/203/yaprakdokumu.pdf>

⁸⁹ TBMM, Milletvekilleri Özgeçmişi

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.bilgi?p_donem=23&p_sici=5407

2.6.33. Ahmet KARABİLGİN (21.02.1992-09.07.1993)

TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, Tarih: 10.10.2012, Sayfa 1’de yer alan Eski Sivas Valisi Ahmet Karabilgin’in ifadelerinde yer alan bilgilere göre özgeçmişi şu şekildedir;

1941’de, Aksaray’da doğmuştur. Ankara Atatürk Lisesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezun olmuştur. Ankara Valiliği maiyet memurluğu, Ankara Çankaya, Ankara Çamlıdere, Kastamonu Çatalzeytin kaymakam vekilliklerinde bulunmuştur. Kaymakamlık kursunu bitirdikten sonra asli kaymakam olarak Ordu Kumru, Erzurum Hınıs, Sakarya Akyazı, Tokat Niksar kaymakamlıkları yapmıştır. Niksar’da bir dönem Belediye başkanlığı da yapmıştır.

İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatına atanmış, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nde Daire Başkanlığı yapmıştır. İçişleri Bakanlığı Genel Sekreterliği görevinde bulunmuştur. Başbakanlığın yasa gereği Başbakanlıkta danışman olarak görevlendirilmiştir. İdareyi Geliştirme Başkanlığı’nda, Başbakanlık Müsteşarlığı’nda danışman olarak görev yapmıştır. Yine Başbakanlık’ta Başbakan Yardımcısı, Erdal İnönü’nün kamu yönetimi ve güvenlik danışmanı görevinde bulunmuştur. 21 Şubat 1992 Şubat ayında Sivas Valisi olarak atanmıştır.⁹⁰

Ahmet Karabilgin’in Sivas Valiliği Dönemi’nde “2 Temmuz 1993 Sivas Olayları” yaşanmıştır. Yaşanan bu talihsiz olaylardan bir hafta sonra Vali Ahmet Karabilgin merkez valiliğine alınmıştır.

“Sivas Olayları” nedeniyle görevinden alınan Vali Ahmet Karabilgin, bir veda mesajı yayınlamıştır. Yayınlamış olduğu mesajla Sivaslılara “Allahaismarladık” diyen Karabilgin, yaşanan olaylardan dolayı üzüntü ve acısının sonsuz olduğunu vurgulamıştır. Sivas ‘tan ayrılmadan önce yayınlamış olduğu yazılı veda mesajında şunlara yer vermiştir;

“Sivas’a büyük ümit ve hayallerle geldim, Sivas’a Vali olarak atandığımda içimde büyük bir şevk ve heyecan vardı. Sivas yıllardır ihmal edilmiş ve yatırımlardan geri kalmış bir şehirdi. Bu kaderi değiştirmek için geceli-gündüzlü planlar yaptım. Amacım, Sivas’ın kalkınması ve işlerliğin ivme kazanmasıydı. Planlarımı 1996 yılına göre ayarlamıştım. Başlattığımız projeler bu dönemde gerçekleşecekti. Ne var ki 2 Temmuz tarihine kadar devam eden normal gidiş, birden bire değişti, ” demiştir. Yaşanılanları kendisinin ve Sivas’ın kadersizliği olarak değerlendirmiş, projelerini gerçekleştiremediğinin ve Sivas’tan bu şartlar altında gidiyor olmasının yüreğini yaktığını”, ifade etmiştir.

Sivaslılarla uyum içerisinde çalıştığını belirten Vali Karabilgin, “Bu olayların arkasında başkalarının olduğu biliyoruz. Sivaslılar asla böyle bir harekete girişmezler. Şimdi dışarıdaki kişiler Sivaslıları yanlış tanıyacaklar. Sivaslılar galeyana geldi. Tahrik unsuru vardı. Sonucun böyle olacağını benim gibi hiç kimse tahmin etmiyordu”, demiştir. Ayrıca olaylar sırasında her düzeyde ve şekilde gerekli her türlü girişimlerde bulunarak önlemler almaya çalıştığını bu bakımından vicdanının rahat olduğunu belirtmiştir.

Vali Karabilgin, son olarak; “Bütün olanlara ve gelişmelere karşın Sivas ve Sivaslılar için geleceğin umutlu ve güzel günler getireceğine inanıyorum. Bütün gücümle ve canımı bile vermeye hazır olarak görev yaptığım Sivas’tan ayrılırken, tüm Sivaslılara, birlikte çalıştığım değerli mesai arkadaşlarıma seçilmiş kurum, kuruluş ve halk temsilcilerine ve hatta Hükümet Konağı’na gelip beni

⁹⁰ TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu, Tutanak, 10.10.2012.

öldürmek isteyen kişilere de sevgilerimle ve saygılarımla ‘‘Allahaismarladık’’diyorum!’’, diyerek sözlerine nokta koymuştur.⁹¹

Bir süre Merkez Valiliği yaptıktan sonra, dönemin İçişleri Bakanı Sadettin Tantan’ın talebi üzerine İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı görevine getirilmiştir. Sadettin Tantan’ın istifasıyla beraber Ahmet Karabilgin de görevinden ayrılmıştır. 2004 yılında yaş haddini doldurmadan emekli olmuştur.⁹²

2.6.34.Aydın GÜÇLÜ(1.Kez) (09.07.1993-04.11.1997) (2.Kez) (28.05.1998-01.08.2000)

Emekli astsubaylardan Hüseyin Güçlü ile ilkokul mezunu Sabriye Güçlü Hanım’ın oğlu olan Aydın Güçlü, 16 Mayıs 1945’de Eskişehir’de dünyaya gelmiştir. 1962’de Eskişehir Lisesi Edebiyat bölümünü ‘‘pekiyi’’ derece ile tamamlamıştır.1967 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden mezun olmuştur.

Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden mezuniyetinin hemen sonrasında 30 Kasım1967’de tayin edildiği Eskişehir Maiyet Memurluğu’nda; Kaynar Bucağı Müdürlüğü’nde; Balya, Sivrihisar, Seyitgazi Kaymakam Vekillikleri’nde bulunup staj süresini tamamlamıştır. 49. Dönem Kaymakamlık Kursu’nu da bitirdikten sonra, 29 Mayıs1970 tarihinde Karaisalı Kaymakamlığı’na atanmıştır (Çankaya, 1968-1969: 4760).

Vali Aydın Güçlü 1976 yılında kazanmış olduğu bir burs ile İngiltere’de 5 ay süre ile ‘‘Mahalli İdareler ve Şehircilik’’ kursuna katılmıştır. Aydın Güçlü İngilizce bilmektedir. Ayrıca evli olup, iki çocuk babasıdır.

Muhtelif ilçeler de 21 yıl süre ile kaymakamlık görevlerinde bulunmuştur. Alanya Kaymakamı iken 07.04.1990 gün ve 90/337 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Bitlis Valiliği’ne atanan Aydın Güçlü 10.08.1991- 08.07.1993 tarihlerin de Merkez Valiliği’nde bulunduktan sonra, 09.07.1993 gün ve 93/4610 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Sivas Valiliği’ne getirilmiştir.⁹³

2 Temmuz günü meydana gelen Sivas’la birlikte tüm yurdu üzüntüye boğan Sivas Olayları’nda kusuru bulunduğu gerekçesi ile İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alınan Sivas Valisi Ahmet Karabilgin’in yerine atanan Vali Aydın Güçlü’ye görevi devrederek Sivas’tan ayrılmıştır.⁹⁴

Görevi devralan Sivas Valisi Aydın Güçlü imzası ile yayınlanmış ilk yazılı açıklamada, Valilik Basın Halkla İlişkiler Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olan bültende şu ifadeler yer almıştır; ‘‘Bilindiği gibi 2 Temmuz 1993 günü İlimiz merkezde hepimizi acıya boğan olaylar vuku bulmuştur. Olayda hayatını kaybedenlere Tanrı’dan rahmet, yaralananlara acil şifalar ve mağdur yakınlarıyla Sivaslı hemşehrilerime başsağlığı ve geçmiş olsun dileklerimi sunuyorum, ’’ demiştir.

‘‘Hükümetimiz, olaylar sonrasında Sivas Valiliği görevine beni atamış bulunmaktadır. 09.07.1993 günü başladığım görevimden, sorumluluğumun idraki içerisindeyim. Başta Sivaslılar olmak üzere yerel ve milli yazılı ve görsel basınında desteği ile mümkün olan en kısa zamanda bu

⁹¹ Hürdoğan Gazetesi, 12 Temmuz 1993.

⁹² TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, Darbe ve Muhtraları Araştırma Komisyonu, Tutanak, 10.10. 2012.

⁹³ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, s.351, Aralık 1998, Devran Matbaacılık, Ankara. (Sivas İl Özel İdaresince bastırılmıştır.)

⁹⁴ Hürdoğan Gazetesi, 10 Temmuz 1993.

güzel ilimizde huzur ve sükûnetin tam olarak sağlanacağına inanıyorum, ” diyen Vali Aydın Güçlü, bu konuda halktan ve basından destek beklemiş ve istemiştir.

Vali Aydın Güçlü, devlet olarak halkın arasında en ufak bir ayrım yapılmasının söz konusu olmayacağını, buna yeltenenlere izin verilmeyeceğini, tüm vatandaşların şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonrada birlik, beraberlik ve kardeşlik duyguları içerisinde kenetlenmelerini ve tahriklere kapılmamalarının en büyük dileği olduğu belirtmiştir. Üstlenmiş olduğu bu onurlu ve zorlu görevi yardım ve desteklerle başaracağına inanmıştır.⁹⁵

Vali Aydın Güçlü göreve başladıktan 20 gün sonra Sivaslı basın mensupları ile bir araya gelerek bazı konular üzerinde durmuş, fikir alışverişinde bulunmuştur. Valilik makamında gerçekleştirilmiş olan toplantıda basın mensupları ile sık şekilde bir araya geleceklerini söylemiştir. Resmî daire ve kuruluşların müdürlerine yönelik olarak yayınlanmış olan genelgeyi de dikkate alarak, konuşan Vali Aydın Güçlü, ‘ ‘ Bu genelge 657 sayılı Devlet Memurlarının 18. Maddesine göre yayınlanmıştır. Bilgi almak istediğiniz konularda basın-halkla ilişkiler büromuz sizlere bilgi akışını sağlayacaktır. Basın mensuplarına 1, 5 ayı geçmeyecek şekilde yine sizlerle bir araya geleceğiz ’ ’, şeklinde konuşmuştur.

Vali Aydın Güçlü ayrıca 2 Temmuz’da meydana gelen olaylarla ilgili olarak görüşlerini dile getirmiş, ‘ ‘Bu olayların tümünün Sivas’a mal etmenin yanlış olduğunu ’ ’, söylemiştir. Sivashlıların olaylardan büyük üzüntü duyduğu gördüğünü ifade eden Vali Aydın Güçlü, ‘ ‘ Bu olayların izlerini silip; mevcut huzuru devam ettirmek zorundayız, ’ ’ demiştir.

Halkın istekleri doğrultusunda hizmet vermeyi esas tuttuklarını kaydeden Vali Adın Güçlü, fırsat ve imkânlar dâhilinde ilçe ve köylere gidileceğini, vatandaşların dert ve sorunları yakından izlenilecek şeklinde konuşmuştur.⁹⁶

Vali Aydın Güçlü’nün ilk dönem Sivas Valiliği hakkında sınırlı kaynaklara ulaşılmıştır.

Vali Aydın Güçlü’nün 2. Dönem Sivas Valiliği hakkındaki bilgilere Valiliği döneminde çıkartılmış olan ‘ ‘Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas ’ ’ adlı yıllık niteliğindeki kitaptan ulaşılmıştır.

Vali Aydın Güçlü Sivas Valiliği görevini sürdürür iken aynı zamanda, İl Özel İdaresi’nin ortak olduğu Yem Fabrikası’nın Yönetim Kurulu Başkanlığı ile Sivas İli Organize Sanayi Bölgesi Başkanlığı görevlerini de yürütmüştür.⁹⁷

Aydın Güçlü’nün 2. dönem Sivas Valiliği’nin en önemli olayı, o dönemde Cumhuriyetin 75. Yıl dönümünün kutlanması olmuştur. Bu bakımdan kentin kalkınmasına büyük önem verilmiştir. Vali Aydın Güçlü önderliğinde; Valilik, Belediye, sanayiciler ve halk kenetlenmiş çevre ve doğal değerler de korunarak kalkınma ve sanayileşme başlamış, 1. Organize Sanayi Bölgesi oluşturularak parsellerin tamamı 46 yatırımcıya tahsis edilmiş, artan talepler değerlendirilerek 100 hektarlık ilave 2. Organize Sanayi Bölgesi oluşumu sağlanmıştır. Sivas Valiliği, Özel İdare kanalıyla ilçe ve köylere yönelik çok büyük yatırımlara girişmiş, yolu ve içme suyu olmayan köy neredeyse kalmamıştır. Köy yolu ve içme suyu konusunda son 3 yılda alınan mesafe önce ki 20 yıla eşittir.

Vali Aydın Güçlü Dönemi’nde, eğitim ve sağlık alanında da büyük atılımlar gerçekleştirilmiştir. ‘ ‘8 yıllık Temel Eğitime ’ ’ alt yapısı hazır sorunsuz bir il olarak başlanmıştır. Taşımalı eğitim yaygınlaştırılmış çok uzak köyler yatılı bölge okullarına taşınmıştır. 22 adet ambulans bir anda sağlık

⁹⁵ Hürdoğan Gazetesi, 12 Temmuz 1993.

⁹⁶ Hürdoğan Gazetesi, 29 Temmuz 1993.

⁹⁷ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, s.351, Aralık 1998, Devran Matbaacılık, Ankara .

hizmetlerinin emrine verilmiştir. Hızır Acil servisler devreye konulmuş, ulaşılamayan nokta kalmamıştır. Turizm ve kültür alanında da önemli gelişmeler sağlanmış yeni oteller yapılmış ve açılmıştır. Sivas Devlet Tiyatrosu 7 ayda 90 bin seyirciye ulaşmıştır. Şehircilik anlayışı değiştirilmiş, önemli alt yapı eksiklikleri giderilmiştir. Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi ile bilim ve sanat kurumlarıyla gelişmiş ve modern bir kent hüviyetini kazanmıştır.⁹⁸

Vali Aydın Güçlü Sivas'ta birinci ve ikinci dönem olmak üzere toplam 6 yıl görev yapmıştır. Vali Aydın Güçlü görevde bulunduğu sürece Sivas'ta kalıcı çalışmalara imza atmıştır. Sivas idare tarihinde iz bırakan bir vali olmuştur.

Aydın Güçlü, Sivas Valiliği'nden sonra Kütahya Valiliği'ne atanmıştır.

Vali Aydın Güçlü, 5 yılda 2'si Danıştay kararıyla olmak üzere 3 kez Kütahya Valiliği'ne atanmıştır. Sivas Valisi iken 2000 yılının Ağustos ayında Kütahya Valiliği'ne atanan Aydın Güçlü Kütahya'daki görevini 2003 yılının Şubat ayına kadar sürdürmüştür.

Güçlü, Valiler kararnamesi ile merkez valiliğine alınmıştır. Haksız ve gerekçesiz olarak merkeze alındığını ifade eden Aydın Güçlü, Danıştay'a başvurmuştur. Aydın Güçlü 2003 yılının Kasım ayında Danıştay kararı ile Kütahya Valisi olarak ikinci kez görevine başlamıştır. 35 gün Kütahya Valiliği koltuğunda oturan Aydın Güçlü bu kez Ardahan Valiliği'ne atanmıştır Aydın Güçlü tekrar Danıştay'a başvurmuştur. Danıştay, Aydın Güçlü'nün Kütahya Valiliği görevine dönmesine karar vermiştir.⁹⁹ Güçlü, 31 Ocak 2005 tarihinde Kütahya Valisi olarak 3'üncü kez görevine başlamıştır.

Vali Aydın Güçlü, 2012 yılında yaş haddinden emekliye ayrılmıştır.¹⁰⁰

2.6.35. Aslan YILDIRIM (08.11.1997-26.05.1998)

Aslan Yıldırım, 1939 yılında Elazığ'ın Palu İlçesi'nde doğmuştur. 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Avukatlık stajından sonra, 1968 yılında İçişleri Bakanlığı Kaymakamlık sınavına girerek maiyet memurluğu görevine başlamıştır.

Diyarbakır Maiyet Memuru olarak Kaymakamlık stajına başlamış, 1968 yılında Palu Kaymakam Vekilliği'ne atanmıştır. Daha sonra sırasıyla Ergani, Çermik ve Iğdır'da görev yaptıktan sonra Kaymakamlık kursunu tamamlayarak Adana Saimbeyli Kaymakamlığı'na asli olarak atanmıştır. Sonrasında Ömerli, Hanak, Eynesil, Mut, Seydişehir gibi ilçelerde Kaymakamlık yapmıştır. İstanbul Vali Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur.

Üsküdar Kaymakamlığı'nın ardından Artvin, Tunceli, Aksaray, Kahramanmaraş Valilikleri yapmıştır.¹⁰¹

Vali Aslan Yıldırım Sivas Valiliği görevine 8 Kasım 1997 tarihinde başlamıştır.

Aslan Yıldırım'ın Sivas Valiliği Dönemi'nde ecdat yadigarı olan el dokuması halıcılık sanatının yok olmaya yüz tutması il yöneticilerini harekete geçirmiştir. Sivas İli ve çevresinde el dokuma halıcılığının yaygınlaştırılması için projeler hazırlanmıştır. Bu konuda Vali Aslan Yıldırım oldukça kararlı bir tutum sergilemiştir. Dünyaca ünlü el dokuması halıcılık sanatının yok olmasını önlemek ve halı üretimi arttırmak amacıyla yeni çalışmalar başlatılmıştır. Son yıllarda bu halıyı dokuyacak eleman

⁹⁸ Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, kitabının önsözünde yer alan bilgilerden yararlanıştır.

⁹⁹ Hürriyet Gazetesi, 29 Ocak 2005.

¹⁰⁰ Aydın Güçlü, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ayd%C4%B1n_G%C3%BCl%C3%A7l%C3%BC

¹⁰¹ Aslan Yıldırım, https://tr.wikipedia.org/wiki/Aslan_Y%C4%B1ld%C4%B1r%C4%B1m

bulunmamasından dolayı yerli üretimin de yapılmadığını dile getirmiştir. Daha önceki Sivas Valileri'nin bu sanatı canlandırmak için, başlattıkları kampanyalara ve açılan halıcılık okullarına da dikkat çeken Vali Yıldırım, yeniden başlatılan projelerle bu sanatın canlanacağını, üretim devamının sağlanacağı ve insanların bu işten ekmek yiyeceklerini belirtmiştir.¹⁰²

Vali Aslan Yıldırım'ın Sivas Valiliği dönemi Cumhuriyet'in 75.yıldönümüne denk gelmiştir. Cumhuriyet'in 75. Yılı'nın önceki yıllara oranla daha geniş kapsamlı ve içerikli olarak kutlanması için katılımcı programının hazırlanması konusunda; Devlet Bakanı Cavit Kavak koordinasyonunda bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışma gereği, Sivas Valisi, Aslan Yıldırım bir açıklama yaparak; kamu kurumları ve basın arasında bir toplantı tertip edildiği bildirilmiştir. Bu çalışmanın amacının Ulus olarak Cumhuriyet'e bağlılığın ifadesi ve Cumhuriyet değerlerine sahip çıkmak, toplumda tüm kesimlerin dayanışma içerisinde yaşama bilincinin güçlendirilmesi, barış ve ortaklık anlayışı temellerinin geliştirilmesi, yurt içi ve dışında Türkiye'nin demokratik ve laik, modern niteliğinin vurgulanmasının sağlanması olduğunu belirtmiştir. Vali Yıldırım, bu amaca ulaşmak için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve basın arasında iyi bir iş birliği sağlanması vurgulanmıştır. Kuruluşların kutlamalara aktif olarak katılımlarının temin edileceği, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının Eylül ve Ekim aylarına yayılarak şenliğe dönüştürülen zengin ve coşkulu bir katılım sağlanacağı belirtilmiş, toplumsal bellekte edecek bir faaliyet gerçekleştirileceği açıklanmıştır.

Vali Aslan Yıldırım, bu çerçevede Türkiye Cumhuriyeti'nin 75.yıldönümü vesilesiyle her kurum ve kuruluşun Cumhuriyet Tarihi içerisinde kurumsal faaliyetlerini değerlendiren ve kurumsal gelişme ve ilerleme doğrultularını ortaya koyan araştırma, yayın, sergi, belgesel gibi ürünlerin halka sunulması ve bunlarla ilgili konferans ve açık oturumlar düzenlenmesi için şimdiden hazırlıklara başlanmasını istemiştir. Sivas'ta yapılacak olan kutlama plan ve programı için toplumun her kesiminin yer aldığı geniş katılımlı bir toplantı görüşülmesi ve tartışılması için kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, basın ve özel sektör temsilcilerinden oluşacak kurul toplantısı Valilik toplantı salonunda yapılmıştır.¹⁰³

Cumhuriyet'in 75. yıldönümü kutlamaları, o dönemde idari açıdan büyük önem taşımıştır. Tüm yurttaki olduğu gibi Sivas'ta da Cumhuriyet'in 75.yıldönümünün törenlerle kutlanması amacıyla oluşturulan komitelerden üst bir kurul oluşturulmuş oluşturulan kurula Vali Aslan Yıldırım başkanlık etmiştir. Toplantıda oluşturulan alt kurullar ve mali komitenin hazırladığı 25 maddelik program taslağı tartışılarak yeni fikir ve teklifler belirlenmiştir.

Vali Aslan Yıldırım, Cumhuriyet Kutlamaları için yapılacak program ve çalışmalar için, çalışmaların isimlendirilerek kısa zamanda tam anlamıyla faaliyete geçmesini istemiştir. Yapılan toplantıya üst kurul heyetinin tamamına yakını iştirak etmiştir.

Toplantıda söz almış olan dönemin Garnizon Komutanı, Cumhuriyet kutlamaları programı çerçevesinde 20 okulda onarım yapabileceklerini, bu okulların tespit edilerek kendilerine bildirilmesini ve Silahlı Kuvvetlerin imkânlar dâhilinde her türlü çalışmada katkıya hazır olduklarını belirtmiştir.¹⁰⁴

8 Kasım 1997 tarihinde Sivas Valiliği görevine başlayan Vali Aslan Yıldırım, İçişleri Bakanlığı'nın Danıştay yürütme kararını uygulamak için boş il bulamayınca Aydın Güçlü'yü eski

¹⁰² Hürdoğan Gazetesi, 8 Ocak 1998.

¹⁰³ Hürdoğan Gazetesi, 3 Şubat 1998.

¹⁰⁴ Hürdoğan Gazetesi, 18 Nisan 1998.

görev yeri olan Sivas'a yeni görevi iade etme kararı alırken, Vali Aslan Yıldırım, merkez valiliğine alınmıştır.

Altı ay kadar bir süre Sivas Valiliği yapan Aslan Yıldırım, kendisinin merkeze alınma kararının resmî gazetede yayınlanması üzerine Sivas'a veda ziyaretleri yapmıştır. "Ben hepinizin bildiği gibi Elazığlıyım, memleketime yakın olması ve aynı yörenin insanı olduğumuz için Sivas'a kısa zamanda alışmış hizmet etmeyi amaçlamıştım. Ne var ki hukukî bir durumla karşılaşan Bakanlığımız, Eski vali arkadaşın Bakanlık tarafından teklif edilen şartları kabul etmemesi nedeniyle hukuk kararını uygulamak zorunda kaldı. Böylece merkeze alındım. Devlet memuru olduğumuz için, biz görev almayız, bize görev verirler onu yaparız" diyen Vali Aslan Yıldırım, 26 Mayıs 1998 Salı günü Sivas'tan ayrılacağını belirtmiş Sivas'a "Allahaismarladık diyorum" demiştir. Vali Aslan Yıldırım, onuruna bir veda yemeği düzenlenmiş, böylelikle Vali Yıldırım Sivas'tan ayrılmıştır.¹⁰⁵

Daha Trabzon Valiliği yapmıştır. Evli olup, dört çocuk babasıdır.¹⁰⁶

2.6.36. M. Lütfullah BİLGİN (14.08.2000-08.02.2003)

Vali Mehmet Lütfullah Bilgin, 1957 yılında Hatay Yayladağı İlçesi'nde dünyaya gelmiştir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olmuştur.

Altınözü, Genç ve Nallıhan Kaymakam Vekilliği, Kiraz, Şiran, Ardahan Kaymakamlığı, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulunda Mülkiye Başmüfettişliği, 1993-1995 yılları arasında Hakkâri, 1995-1996 yılları arasında Kilis, 21.04.1996 – 09.08.2000 tarihleri arasında Elazığ, 2000-2003 yılları arasında Sivas Valiliği yapmıştır.¹⁰⁷

Vali Lütfullah Bilgin'in Sivas Valiliği döneminde 19.01.2001 tarihinde Sivas İli Sanat, Kültür ve Araştırma Vakfı kısaca (SİSKAV) kurulmuştur.¹⁰⁸ Kurulan vakfın başkanlığını da Vali Lütfullah Bilgin yürütmüştür.

Vakıf o dönemde, Sivas İli Merkez ve İlçelerinde tarihî kültürel ve sanat değeri olan eserlerin bulunup ortaya çıkarılması, kültür, tabiat ve sanat varlıklarının korunmasını sağlamak, bunların tanıtımının yapılması, sergi ve fuarların açılması, bölgenin ekonomik potansiyelinin değerlendirilmesi ile yöre halkının kalkınması için örnek çalışmaların ve yatırımların yapılması amacıyla kurulmuştur. Ayrıca tüm bunların yanı sıra spor tesisleri yapmak, yapan kuruluşlara destek sağlamak, sportif faaliyetlere ve başarı gösteren sporculara destek olunması, ödüllendirilmesi hizmetlere yer verilmiştir. Halkın kültür seviyesinin yükseltilmesi doğrultusunda kitap, broşür, gazete ve benzeri süreli ve süresiz yayınlar neşretmek gayesiyle faaliyetler sürdürmüştür. Sivas İli Sanat Kültür ve Araştırma Vakfı Sivas İli'nin kültür ve sanat hayatına katkı sağlayacak çalışmalar gerçekleştirmiştir. Vakıf bu doğrultuda;

ÂŞIK VEYSEL (Genişletilmiş 2. Baskı), HATIRALAR (Sivas Valisi Reşit Paşa'nın Hatıraları-2. Baskısı), TENBİHNAMELER, (Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa'nın Tenbihnameleri, Vali Lütfi F. Tuncel tarafından hazırlanmış 1. Baskı İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmıştır. 2. Baskı 2001, 3. Baskı, SİSKAV), SEHER YELİ (Şiir Kitabı), HAYAT ÇEMBERİ (Şiir Kitabı), SİVAS'TA

¹⁰⁵ Hürdoğan Gazetesi, 23 Mayıs 1998.

¹⁰⁶ Aslan Yıldırım, https://tr.wikipedia.org/wiki/Aslan_Y%C4%B1ld%C4%B1r%C4%B1m

¹⁰⁷ Lütfullah Bilgin, https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_L%C3%BCtfullah_Bilgin

¹⁰⁸ SİSKAV hakkındaki bilgilere "TENBİHNAMELER" kitabında yer alan metinlerden ulaşılmıştır.

BIÇAKÇILIK ve HATIRALAR VE FOTOĞRAFLARLA ATATÜRK SİVAS'TA kitaplarını yayımlamıştır.

Vali Lütfullah Bilgin'in Sivas Valiliği üç yıl sürmüştür. Kendisi daha sonra 2003-2006 yılları arasında Gaziantep Valiliği'nde bulunmuştur.

Gaziantep Valiliği sonrasında 30Aralık 2005 tarihinde Kırşehir Valiliğine atanmıştır. İçişleri Bakanlığı'nın 10 Haziran 2009 tarihli 10030 numaralı yazısı ve Bakanlar Kurulu'nun 11 Haziran 2009 tarihli kararıyla Merkez Valiliği görevine atanmıştır. Evli ve 3 çocuk babasıdır.¹⁰⁹

2.6.37. Dr. Hasan CANPOLAT (17.02.2003-12.10.2006)

Hasan Canpolat, 1963 yılında Ankara'da dünyaya gelmiştir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yüksek lisans, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Doktora yapmıştır. 2012 yılında Doçent unvanını almıştır.

Çatalzeytin, Mesudiye, Sivrice Kaymakamlıkları, Mülki Başmüfettişlik, İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı yapmıştır. Ve Sivas Valiliği yapmıştır.¹¹⁰

Hasan Canpolat'ın Sivas Valiliği dönemi Cumhuriyet'in 80. Yıldönümüne denk gelmiştir. Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı Sivas'ta, Valilik ve Sivas Hizmet Vakfı ortak çalışmalarıyla 15-17 Mayıs 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olan ‘‘ Cumhuriyet'in 80.Yılı Sivas Sempozyumu’’ ile Sivas şehri akademik çalışmalarla ele alınmıştır.

Sivas'ın tarihsel gelişimi, tarihi eserleri, eğitim, kültür-sanat edebiyat, sanat tarihi, fiziksel coğrafi şartları, depremselliği, turizm potansiyeli, istihdam yapısı ve tarım, madencilik ve sanayi yapısı yapılan bir bilgi şöleni ile değerlendirilmiştir. Beraberinde ekonomik bakımdan tanıtımının sağlanması, kültürel değerlerinin araştırılıp incelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla gerçekleştirilmiş olan Sempozyuma 70'e yakın bilim adamı katılmış ve 57 adet bildiri sunulmuştur.¹¹¹

Sempozyum sonunda Sivas'ın geçmişi, bugünü ve geleceğine yönelik hususlar tespit edilmiş ve bu kapsamda alınması gereken tedbirler Sempozyuma katılmış olan bilim adamları tarafından ortak görüş olarak sonuç bildirgesinde açıklanmıştır.¹¹²

Sempozyumun sonucunda sonuç bildirgesinde Sivas'ın o dönemine ve geleceğine yönelik şu özellikler tespitlerde bulunulmuştur;

Özel tarihinde Sivas'ın önemli bir tarihi mirasa sahip olduğu, genelde ise Sivas'ın seçkin bir kültür merkezi olduğu,

Önemli doğal güzelliklere, termal kaplıcalara, taşınmaz kültür miraslarına sahip olduğu, tarih, kültür ve sağlık alanında turizm gözdesi olmaya aday olduğu, mevcut olan maden ve sanayi kuruluşlarının Sivas'ın sanayileşmesine hız kazandıracak aşamaya gelindiği,

Sivas'ın gerek iklim şartları, gerekse ekonomik koşulların olumsuz yansımalarının sonucunda göç veren bir şehir haline gelmiş olduğu,

¹⁰⁹ Lütfullah Bilgin, https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_L%C3%BCtfullah_Bilgin

¹¹⁰ Hasan Canpolat, https://tr.wikipedia.org/wiki/Hasan_Canpolat

¹¹¹ Cumhuriyet'in 80.Yılı Sivas Sempozyumu (15-17 Mayıs 2003) Bildirileri, Sivas Hizmet Vakfı Yayınları, Yayın no: 5, 2003 Sivas.

¹¹² Cumhuriyet'in 80.Yılı Sivas Sempozyumu Sonuç Bildirgesi, s.773.

Sempozyumda ortaya çıkan durum tespitleri sonucunda Sivas'ın geleceğine ilişkin olumlu bir tutum sergilenmiş ve bu bağlamda aşağıda belirtilmiş olan, tedbirlerin alınmasına işaret edilmiştir. Alınması gereken tedbirler ise şunlar olmuştur;

Bir milleti "millet" yapan ana faktörün, o milletin şimdiki nesillere bırakmış olduğu kültürel varlıklardır. Kültür bu şekliyle, bir milletin yaşama şekli olup, dil, din, ortak tarih ve kader birliğidir. Sivas'ta kültürel anlamda var olan zenginlikler, tarihin bir sonucudur. Tarihine önemli hizmetlerde bulunmuş olan Sivas kentinde kültürel değerler korunmalı, yaşatılmalı ayrıca geliştirilmelidir.

Bu doğrultuda Sivas'ın kültür varlıkları doğal ve tarihi sit alanlarının ortaya çıkarılması, restore edilmesi korunması ve bunlara yeni fonksiyonlar kazandırılması gelecek kuşaklara daha güzel bir biçimde aktarılması sağlanmalıdır.

Sivas Valiliği ve Cumhuriyet Üniversitesi önderliğinde, Sivas kültürü ile alakalı her nevi inceleme yapılmalı, kültür değerleri ortaya çıkarılmalı yorumlanarak döküm oluşturulmalı yayınlanıp geliştirilmelidir. Bu amaç doğrultusunda ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ortak çalışmalar yapmalıdır.

Sivas turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Var olan potansiyelin geliştirilmesi için tarihi ve kültürel değerler, kaplıca turizmi ve doğal güzellikler ön plana çıkartılarak, yabancı işletmelere ve yatırımcıların bilgi ve hizmetine sunulmalı, modern tesisler kurulmalıdır.

Sivaslı yatırımcıların sermayelerini birleştirmeleri amacıyla, yönlendiren, teşvik eden ve eğitici maliyetle faydacı ve akılcı tedbirlerin alınması gereklidir.

Sempozyumda dikkat çekilen, yatırım alanlarının tanıtımı yapılarak bu alanlarda yapılacak olan yatırımlara destek aranılmalıdır, sonucuna varılmıştır.

Üniversite- Sanayi İşbirliği ve Üniversite- Toplum bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Bölge planlaması kavramına gereken önem verilmeli bu bağlamda bölgesel nitelikli projeler, özellikle de o dönemde uygulanmaya çalışılan Kelkit Havzası projesine işlerlik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Sivas Gelişim Projesi, Devlet Planlama Teşkilatı korumasında planlanmalı ve yapılacak olan çalışmalar, bu plan istikametinde amaca uygun şekilde yapılmalı ve izlenilmelidir.

Belirtilmiş olan hususların tekrar vurgulanması amacıyla sonuç bildirgesi düzenlenmiştir. Sempozyumda dikkat çekilen hususlar izlenmeli ve bu yönde Sivas'a hizmet verilmesi beklenmiştir.¹¹³

Sivas Valisi Hasan Canpolat döneminde Sivas ilinde, stratejik planlama anlayışının geliştirilmesi ve bu bağlamda kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve vatandaş memnuniyetinin artırılması, daha etkin ve kaliteli hizmet üretilmesi amacıyla "Vatandaş Odaklı Hizmet Anlayışı" yönünde Sivas Valiliği öncülüğünde bir dizi çalışmalar da yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmalar kapsamında öncelikli olarak Valilik ve kamu kuruluşlarının denetim, planlama, eşgüdüm ve eğitim kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenilmiştir. Valilik bünyesinde denetim, stratejik planlama, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi faaliyetlerinin sekretaryasını yapabilmesi amacıyla bazı özel bürolar kurulmuştur.¹¹⁴

¹¹³ Cumhuriyet'in 80.Yılı Sivas Sempozyumu Sonuç Bildirgesi s. 734'te yer alan tedbirlerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

¹¹⁴ Hasan Canpolat, "İl Düzeyinde Stratejik Planlama ve Sivas İli Uygulamalarının Değerlendirilmesi", Maliye Dergisi, Sayı, 159, s. 10

Sivas İli'nde yürütölmüş olan stratejik planlama tecrübesinin önemli bazı boyutları olmuştur. Bu boyutlardan ilki, Sivas'ın bütün potansiyelini harekete geçirebilme kapasitesi olan ve ulusal belgelerle uyumlu, İl Gelişme Planı olarak adlandırılmış olan bir stratejik plan belgesinin hazırlanmasıdır. Bu şekilde, Sivas Valiliğı il düzeyinde eksikliği olan plan otoritesi ve il düzeyinde stratejik plan noksanlığının giderilmesi amaçlamıştır.

Farklı bir boyut ise, stratejik düzeyde akıl yürütme sürecinde Valilik liderliğinde Sivas'ın bütün yöneticilerinin katılımının sağlanması yönünde olmuştur. Önemli olan ise, planlama sürecinde yer alan ilgili bütün kuruluşların kendi içlerinde planlamayı ve planın hayata geçirilebilmesi kapasitesinin kazandırılması da hedeflenilmiştir.

İl Gelişme Planının hazırlanması sürecinde ilk olarak “Neredeyiz?” sorusuna cevap verilmek üzere İlin sosyal ve ekonomik göstergelerinin yer aldığı “Sivas Genel Durum Raporu” ve çeşitli sektörlerin mevcut durumlarının ayrıntılı olarak ortaya konulduğu “Sektöre Durum Raporları” yayınlanmıştır.

Yayınlanmış olan rapor sonrasında, Sivas'ın tamamını kapsayan bir strateji dokümanı olması amacıyla hazırlanan Sivas İl Gelişme Planı taslağı, plana dayalı katkı, öneri ve eleştirileri alınması doğrultusunda, çoğaltılmış ve kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil toplum örgütlerine, siyasi parti başkanlıklarına, milletvekillerine, meslek kuruluşları örgütlerine, mahalle ve köy muhtarlarına dağıtımı yapılmıştır. Bu kapsamda, ilçeler ve belediyelerin kendi çaplarında benzer bir süreci işleterek Sivas'ın gösterimine katkı sağlamaları istenilmiştir. Bu evre sonrasında, sivil toplum örgütlerinin, özel sektör, siyasi partilerin, toplumsal grupların ve halkında katılmış olduğu “Sivas Sosyal ve Ekonomik Konseyi” adıyla oluşturulmuş olan platform bünyesinde yapılan toplantılarda “2023 Sivas Strateji Planı Ön Raporu” tartışılmaya konulmuştur.

Yürütölmüş olan tüm bu çalışmaların sonucunda “Sivas İl Gelişme Planı'nın” temel yöneliminin Sivas genelinde, ülke ortalamasının altında olan yaşam seviyesi göstergelerinde iyileştirilme sağlanması yönünde belirlenmiştir. Bu temel yönelimin hayata geçirilmesi için eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi sosyal nitelikli temel kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi, kırsal altyapının geliştirilmesi, yoksullukla etkin mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi gibi temel amaçlar saptanılmıştır.

Son evrede İl Gelişme Planı, Sivas'ın en kapsamlı yerel katılım platformu olan Sivas Sosyal ve Ekonomi Konseyinin toplantısında tartışılmış, oylama yapılarak kabul görmüş ve uygulanılmaya konulmuştur.

Sivas'ın esas önceliklerinin ilgili bütün tarafların katılımıyla belirlenmesinin ardından, Sivas Valiliğı olarak kurumlardan İl Gelişme Planı'nda belirlenen önceliklere uygun olarak ve üst düzeyde katılım sağlanarak kesime özel düzeyde stratejik planlarını yapmaları ve daha sonra stratejik planlamayla belirlenmiş olan amaçlara ulaşmak için zamana bağlanmış olan “eylem planları” hazırlanmaları istenmiştir.¹¹⁵

İl Gelişme Planı ve plana uygun olarak hazırlanmış olan eylem planlarının uygulanması deneyiminin yorumlandığında, İl Gelişme Planı'nın temel çizgisi olan eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi sosyal nitelikli temel kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi, kırsal altyapının geliştirilmesi,

¹¹⁵ Hasan Canpolat, “İl Düzeyinde Stratejik Planlama ve Sivas İli Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, Maliye Dergisi, Sayı, 159, s. 11.

yoksullukla etkili mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi gibi amaçlara ulaşılmasın da başarılı sonuçlar elde edilmiştir.¹¹⁶

Tablo 4. Ödenek tahsis edilen kurumlar¹¹⁷

ÖDENEK TAHSİS EDİLEN KURUMLAR	YILLAR					TOPLAM
	2002	2003	2004	2005	2006	
Kırsal Alt Yapı hizmetleri	2.528	8.364	7.753	12.611	15.500	46.756
Sağlık Hizmetleri	217	1.269	3.063	2.392	1.000	7.941
Tarım Hizmetleri	82	874	721	756	1.080	3.513
Eğitim Hizmetleri	1.102	2.989	2.356	4.500	5.000	15.947
Kültür ve Turizm	98	666	848	960	2.250	4.822
Gençlik ve Spor Hizmetleri	1.032	1.025	625	969	3.000	6.651
Sosyal Hizmetler	0	479	27	137	1.000	1.643
Çevre ve Orman Hizmetleri	0	0	3.115	6.799	2.100	12.014
Karayolları Hizmetleri	0	486	886	750	500	2.622
Özel İdare Hizmetleri	221	490	347	731	23.570	25.359
TOPLAM	5.280	16.642	19.741	30.605	55.000	127.268

Çizelgeye göre; İl Gelişme Planı'nda önem verilmiş konulardan biri olan kırsal altyapının iyileştirilmesi amacı doğrultusunda önemli gelişmelerin sağlanmış olunmasıdır. Diğer taraftan İl Gelişme Planı'nın en temel insan hakkı olan eğitimin ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi kapsamında hali hazırdaki sağlık tesislerinin şartları da iyileştirilmiştir. İhtiyaç duyulan yeni sağlık tesisleri yapılmış, ayrıca eğitim yoksunluğunun giderilmesi amacıyla eğitime önemli ölçüde bütçe ayrılmıştır ve bu bütçeyle okulların iyileştirilmesi, yeni okulların yapımı, yeni yurtların yapımı için harcanılmış ve bu şekilde yeni ve büyük iyileştirmeler yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmalar ve projeler devam ederken Vali Hasan Canpolat, Denizli Valiliği'ne atanmıştır.

25.09.2006 tarih ve 10968 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Denizli Valiliği görevine atanan Vali Hasan Canpolat, Sivas'a veda etmiştir. Vali Hasan Canpolat için, Hükümet Meydanı'ndaki valilik binası önünde yapılan vedalaşma töreninde ilk olarak Atılı Spor Kulübü birlikleri yerlerini almıştır. Ardından valilik önünde bekleyen yüzlerce Sivashlı Vali Canpolat'ı alkışlarla karşılamış, daha sonra Sivashlılar adına Vali Hasan Canpolat için şiir yazan Kul Mehmet isimli halk ozanının şiir okumasından sonra Vali Canpolat, veda konuşmasını yapmıştır.

Sivas'ı hiçbir zaman unutmayacağını söyleyen Vali Canpolat, şunları kaydetmiştir:

“Birazdan Sivas'tan ayrılacağız. Bu süre içerisinde gerçekten de çok güzel şeyler yaşadık, çok güzel dostluklar kazandık. Bu dostlukların devam edeceğine inanıyorum. Sivas'la gönül bağımızın baki olacağını defalarca söyledim ve yineliyorum. Bu duygu ve düşüncelerle Sivas'tan ayrılıyoruz. Arkamızda güzel dostlukların kaldığına inanıyoruz. Hepinizi Allah'a emanet ederek, Sivas'tan ayrılırken sizlere ve sizlerin nezdinde burada bulunamayan bütün Sivashlılara ve birlikte çalıştığımız

¹¹⁶ Hasan Canpolat, “İl Düzeyinde Stratejik Planlama ve Sivas İli Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, Maliye Dergisi, Sayı, 159, s.12.

¹¹⁷ ÇizelgeHasan Canpolat'ın makalesinde yer alan tablodan yararlanılarak hazırlanmıştır.

tüm kamu personeli ile bize destek veren tüm mesai arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, Allah'a ısmarladık diyorum.”¹¹⁸

Denizli Valisi olarak atanan Canpolat, 27 Nisan 2008 tarihinde de Merkez Valisi olmuştur. 2008-2012 yılları arasında İçişleri Bakanlığı müsteşar yardımcısı ve müsteşar olarak, 2012-2015 yılları arasında ASELSAN yönetim Kurulu üyeliği ve Başkanı olarak görev yapmıştır. 2017 yılında emekli olmuştur.¹¹⁹

Meslek hayatı boyunca vatandaş odaklı kamu hizmeti anlayışını benimsemiş olan Vali Hasan Canpolat, bu alanda birçok yenilik geliştirmiş ve bunları uygulamaya koymuştur. Ayrıca yerel yönetimler, kamu yönetimi, afet yönetimi, göç yönetimi, sosyal politika, stratejik yönetim, küreselleşme konularında ulusal ve uluslararası toplantılara, seminerlere ve konferanslara katılmış, makaleler yazmış, çok sayıda eserlerde editörlük, yazarlık yapmış ve üniversitelerde dersler vermiştir.

2.6.38. Veysel DALMAZ (16.10.2006-26.06.2009)

16.10.2006 ve 26.06.2009 tarihleri arasında Sivas Valiliği yapan Veysel Dalmaz, 15 Temmuz darbe girişiminin ardından 19 Temmuz 2016'da İçişleri Bakanlığı tarafından açığa alınan, sonrasında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen soruşturma kapsamında örgüt üyeliği suçlamasıyla tutuklanmıştır. Olağanüstü hâl kapsamında çıkarılan 672 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca da 1 Eylül 2016 tarihinde de meslekten ihraç edilmiştir. Dalmaz, bir süre tutuklu kaldıktan sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır. Yargılaması sürerken geçirmiş olduğu kalp krizi sonucu 3 Kasım 2017 tarihinde Ankara'da ölmüştür.¹²⁰

2.6.39. Ali KOLAT (29.06.2009-17.08.2012)

Ali Kolat, 1 Mayıs 1951 yılında Malatya İli'nin Darende İlçesi'nde dünyaya gelmiştir. Yükseköğrenimini, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde 1974 yılında tamamlamıştır.

1975-1976 yılları arasında, Kayseri Maiyet Memurluğu, 1977 yılında Sarıgöl Kaymakam Vekilliği, 1980-1982 yılları arasında, Borçka Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı, 1982-1984 yılları arasında, Eleşkirt Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı, 1984-1987 yılları arasında Nallıhan Kaymakamlığı, 1987-1988 yılları arasında Hayrabolu Kaymakamlığı yapmıştır.

1988-1991 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı, 1991-2003 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Başmüfettişliği, 2003-2008 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı ve 3 dönem Polis Sandığı Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmüştür. Ankara Sigorta A.Ş. Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği, Ankara Bireysel Emeklilik Sigortası A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanlığı'nın ardından, 5 Mayıs 2008 tarihinden itibaren Emniyet Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcılığı yapmıştır.

Bakanlar Kurulu'nun 11 Haziran 2009 tarihli ve 2009/15064 sayılı Kararnamesi ile Sivas Valisi olarak atanmıştır.¹²¹

¹¹⁸ İhlâs Haber Ajansı, 12.10.2006 Tarihli Güncel Haber, 13. 43, İnternet erişimi: <https://www.haberler.com/guncel/sivas-vali-hasan-canpolat-sivas-tan-ayrildi-haberi>

¹¹⁹ Hasan Canpolat, https://tr.wikipedia.org/wiki/Hasan_Canpolat

¹²⁰ Veysel Dalmaz, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/09/20160901M1-1-3.pdf>

¹²¹ Ali Kolat, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Kolat

Bakanlar Kurulu'nun Resmi Gazete'de yayınlanan 03.08.2012 tarihli ve 2012/28373 sayılı kararıyla Kırıkkale Valiliği'ne atanan Sivas Valisi Ali Kolat'ın Sivas Valiliği 3 yıl devam etmiştir

Sivas Valiliği görevi sürecinde, yetkileri ve imkânları dâhilinde Sivas'a, Sivaslı'lara dolayısıyla da devleti ve milleti ileriye götürecek projeler üretmeye ve bunları uygulamaya geçirmeye gayret ettiğini yapmış olduğu veda mesajında dile getirmiştir.

Vali Ali Kolat, göreve başladığı ilk günden itibaren özellikle; Sivas'ın kültür ve inanç turizmi, maden, tarım, eğitim hizmet ve insan kaynakları alanında önemli bir potansiyele sahip olduğunu tespit etmiştir. Çalışmalarının ana çerçevesinin bu yönde yürüttüğünü ifade etmiştir. Bu doğrultuda ortaya koyduğu projelerden bir kısmının tamamlandığını bir kısmı devam etmekte olduğunu ve bir kısmının da hazırlık aşamasında olduğunu belirtmiştir.

Mesai arkadaşları ile birlikte; herhangi bir ayrımcılık yapmaksızın kamu hizmetlerini en ücra birimlere kadar ulaştırmak amacıyla, mesai eğilimi gözetmeksizin özverili bir şekilde sorunların çözümü ve hizmet sunumu doğrultusunda emek harcadıkları açıklamıştır. Eğitim, sağlık, sanayi, turizm, ulaşım, kırsal ve tarımsal alt yapıda hizmet kalitesini geliştirmeye yönelik çalışmalar ve yatırımlar yaptıklarını ifade etmiştir.

Bu çerçevede Sivas için yapılanlar;

Sivas'ta eğitimin kalitesini Artırma Projesi (SEKAP) başta olmak üzere tüm okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi çalışmaları ile Anadolu ve Fen Liseleri ile üniversiteye giriş konusunda akademik ve rehber-danışmanlık eğitimi faaliyetlerine,

Tarım alanlarında yapılan dönüşümlere, çiftçinin desteklenmesi, Sivas'ta yetiştirebilecek meyve ve sebzelerle ilgili araştırmalar, patates tohumu üretimi hususunda gerek ilde gerek il dışındaki üretim merkezlerinin ziyaret edilerek ar-ge çalışmaları, kırsal alt yapı ve kalkınma alanlarındaki projeler ve faaliyetler ile modern tarıma geçiş hususundaki örnek tesis ve bilgilendirme çalışmaları,

Maden Kenti olarak da anılan Sivas'ta 2. Maden Kenti Zirvesi ve Sivas Jeolojik Miras Envanteri Bölge Toplantıları yapılarak ilimiz ve bölgemizdeki maden alanları ve bunları çıkarma, işleme ve üretme konusunda yapılan akademik çalışmalar ile tarafından yakından takip edilmiş ve çeşitli bölgelerde yürütülen arama faaliyetleri ve ar-ge çalışmaları,

Hastanelerde her gün özveriyle yürütülen hizmet kalitesi, Sivas'ta çeşitli bölgelerde oluşturulmuş olan 112 acil servisler, halkın sağlık imkânlarından daha iyi faydalanması için birebir takip ettiği aile hekimliği projesinin Sivas'ta yürütülmesi çalışmaları, Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün hızlı bir şekilde kurulması ve yapılandırılması çalışmaları ile ilçelerde sağlık alanında gerçekleştiren projeleri,

2.Organize Sanayi Bölgemizin oluşturulması, sanayicilerimizin sıkıntılarının giderilmesi hususlarında kat edilen mesafeleri,

1000 temel eserlerin devam ettirilmesi, Sivas adına aranan her bilginin bulunduğu Kültür Envanteri, kış turizminin canlandırılması amacıyla üzerinde ısrarla durduğu Yıldız Dağı Projesinde alınan mesafe olmak üzere Sivas'ın tanıtımına yönelik gerçekleştirilen diğer organizasyonlar,

Hükümetin destekleriyle yapılan yollardan, hızlı trene ve uluslararası uçuşlara kadar ulaşımında büyük mesafeler kat edilmiş ve daha da gelişmesi için yürütülen alt yapı hizmetleri,

Sosyal hizmet alanında başta sevgi evleri olmak üzere, huzurevi, çocuk yuvaları ve yurtları ile yeniden yapılanma çalışmaları,

1993 yılında meydana gelen maalesef 37 vatandaşımızın ölümüyle sonuçlanan olaylarda Madımak Otelı Hükümetin koordinesinde yapılan toplantılarda alınan kararlar çerçevesinde kamulaştırma işlemleri ve adı geçen yerin birlik ve beraberlik içerisinde Bilim ve Kültür Merkezi olarak yeniden yapılandırılması çalışmaları,

Sivas'a değer katan başta futbol olmak üzere voleybol, güreş, halter, judo, atletizm görme ve bedensel engelliler dalları, halk oyunları ve diğer dallarda bugün geline nokta oldukça iyi bir durumdadır. Sporun daha iyi şartlarda profesyonel bir anlayışla sürdürülmesi için yürütülen gençlik ve spor merkezleri çalışmaları ile diğer alanlardaki faaliyetleri hakkında değerlendirme de bulunmuştur.

Sivas'ın önümüzdeki yıllarda çok daha iyi yerlere ulaşacağına yürekten inandığını, bundan sonraki hayatında da Sivas'la olan gönül bağının devam edeceğini ve her zaman Sivas'ın hizmetin de olacağını dile getirmiştir.¹²²

Vali Ali Kolat, İl Milletvekillerine, Tugay Komutanlığı'na, Belediye Başkanlığı'na, Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü'ne ve akademisyenlere, Sivil Toplum Kuruluşları'na Sivas basın mensuplarına, Sivas'ın gelişmesi için gayret gösteren müteşebbislere, araştırmacılara, kültür ve sanat adamlarına, tüm Sivas halkına ve ismini sayamadığı diğer kişi ve kurumlara teşekkür ederek, Sivas'a veda etmiştir.

3 Ağustos 2012 tarihinde Kırıkkale Valisi olarak atanmıştır. 1 Mayıs 2016 tarihinde yaş haddinden emekliye ayrılmıştır. Evli olup, 3 çocuk babasıdır.¹²³

2.6.40. Zübeyir KEMELEK (18.08.2012-21.02.2014)

Zübeyir Kemelek, 1954 yılında Çorum'un İskilip İlçesi'nde dünyaya gelmiştir. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamlamıştır.

Yükseköğreniminin ardından 1981 Yılında Samsun Valiliği'nde Kaymakamlık stajını tamamladıktan sonra, Espiye Kaymakamlık Vekilliği, Şabanözü, Nazımiye, Iğdır, Ümraniye Kaymakamlıkları, İçişleri Bakanlığı Şube Müdürlüğü, İller İdaresi Daire Başkanlığı ve Genel Müdür Yardımcılığı, Kayseri Vali Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur.

İstanbul Ümraniye Kaymakamlığından sonra 2006 tarihinde Osmaniye Valiliği'ne yükseltilmiştir. İçişleri Bakanlığının 10 Haziran 2009 tarihli 10030 numaralı yazısı ve Bakanlar Kurulu'nun 11 Haziran 2009 tarihli kararıyla Tekirdağ Valiliği görevine atanmıştır. 3 Ağustos 2012'de yayımlanmış olan Valiler Kararnamesi ile Sivas Valiliği'ne atanmıştır.¹²⁴

Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Sivas Valiliği'ne atanan Vali Zübeyir Kemelek, Valilik önünde yapılmış olan il protokol üyelerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve İl Kurum Müdürleri'nin katıldığı törenle karşılanmıştır. Polis tören mangasını selamlayan Vali Kemelek, daha sonra il protokolü ve vatandaşların tebriklerini kabul etmiştir.

¹²² Bilgiler, Sivas Valiliği'nin 18.08.2012 Tarihli, Resmi Haber Sitesinden, <http://www.sivas.gov.tr/valimiz-sayin-ali-kolat-in-veda-mesaji> alınmıştır.

¹²³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Kolat

¹²⁴ Zübeyir Kemelek, Kişisel Bilgileri, https://tr.wikipedia.org/wiki/Z%C3%BCbeyir_Kemelek

Karşılama töreninin sonrasında Dr. Hasan Canpolat Salonu'na geçilmiş ve bir basın toplantısı gerçekleştirilmiştir. Vali Kemelek, burada yaptığı konuşmada Sivas için, “ Sivas ili geçmişten bugüne kadar tarihiyle, coğrafyasıyla, önem arz etmiş bir yerdir. Gerek Selçuklular Dönemi’nde gerek Osmanlılar Dönemi’nde önemli bir konumda olan illerimizden bir tanesidir, ” demiştir.

Sivas İli’nin kapladığı coğrafi alan itibariyle Konya’dan sonra ikinci büyük il olduğunu ifade eden Vali Zübeyir Kemelek, yerleşim yeri itibariyle de Türkiye’nin en önde gelen il olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Valiliğin, Devlet’in bütün kurum ve kuruluşlarının oluşturduğu teşkilat olduğunu dile getiren Vali Kemelek; Koordinasyonun önemli olduğunu belirtmiştir. Halka daha iyi hizmet verebilmek ve kurumlar arası işleyişi sağlamanın en başta gelen görevlerden olduğu ifade etmiştir. Burada devam eden yatırımların var olduğuna dikkat çekmiştir. Onların bir an önce sonuçlanması için gayret göstereceğini dile getirmiştir.¹²⁵

Sivas Valisi Kemelek görevi devam ettiği sırada yakalanmış olduğu hastalık nedeniyle bir süre tedavi görmüş Malatya İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi Organ Nakli Yoğun Bakım Ünitesinde karaciğer nakli ameliyatı sonrasında 21.02.2014 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

Sivas Valisi Zübeyir Kemelek’in cenazesi, Malatya İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi’nden alınarak resmi cenaze töreni için ambulansla, karayolu ile Sivas’a getirilmiştir. Cenaze namazı İl dışı protokol ve İl protokol üyelerinin yanı sıra çok sayıda vatandaşın katılımıyla kent merkezindeki Ulu Camii’de kılınmıştır.

Vali Zübeyir Kemelek’in cenazesi Sivas Ulu Camii’nde cuma namazına müteakiben kılınan cenaze namazının sonrasında kortej eşliğinde yaklaşık bir buçuk yıl boyunca hizmet ettiği Sivas Valilik binası önüne getirilmiş ve resmi tören düzenlenmiştir. Kur’ân-ı Kerîm okunması ve edilen duaların ardından Vali Zübeyir Kemelek’in cenazesi, polis mangasının omuzlarında cenaze aracına taşınmış ve memleketi olan Çorum’un İskilip İlçesi’ne gönderilmiştir.

Bir buçuk yıl boyunca Sivas’ta görev yapmış olan Vali Kemelek’in ardından, Devlet’in millete hizmet amacıyla var olduğunun bilinciyle yürüttüğü görevi süresince, idare ile halk arasında samimi, açık, dürüst, sağlam bir ilişki kurduğu söylenmiştir. Önemli sağlık sorunlarına rağmen tam bir görev ve hizmet aşkıyla, hiçbir ayırım yapmaksızın halkla bütünleştiği sorunların çözümüne yönelik her zaman ortak paydalarda bir araya gelebilmiş özverili, sabırlı, hoşgörülü tutumuyla devlet ve halk birlikteliğinin güzel örneklerini ortaya koymuştur, sözlerine yer verilmiştir.¹²⁶

2.6.41. Âlim BARUT (03.03.2014-01.06.2016)

Âlim Barut, 1 Şubat 1955 tarihinde Yozgat’ta dünyaya gelmiştir. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde 1977 yılında tamamlamıştır.

Yüksek öğreniminin sonrasında, Dereli, Yavuzeli ve Çiçekdağı Kaymakam vekillikleri, Yıldızeli, Yenice, Yusufeli Kaymakamlıkları, İçişleri Bakanlığı Eğitim Daire Şube Müdürlüğü, Of Kaymakamlığı, Mülkiye Müfettişliği, Mülkiye Başmüfettişliği, Teftiş Kurulu Başkan Vekilliği, İller

¹²⁵ Bilgiler, Sivas Valiliği’nin 22.08.2012 Tarihli, Resmi Haber Sitesinden, <http://www.sivas.gov.tr/vali-z-beyir-kemelek-resmi-t-renle-g-revine-basladi> alınmıştır.

¹²⁶ Bilgiler, Sivas Valiliği’nin 21.02.2014 Tarihli, Resmi Haber Sitesinden, <http://www.sivas.gov.tr/ilimiz-valisi-zubeyir-kemelek-son-yolculuguna-ugurlandi-21-02-2014-> alınmıştır..

İdaresi Genel Müdürlüğü (2004), Müsteşar Yardımcılığı görevlerini yürütmüştür. 2 Ekim 2009 tarih ve 2009/15479 Sayılı Kararname ile Niğde Valiliğine atanmıştır.¹²⁷

28 Şubat 2014 Tarih 28927 Sayılı Resmi Gazete'nin¹²⁸ mükerrer sayısında yayınlanmış olan karara göre, İçişleri Bakanlığı'nın atama kararına istinaden 25 Şubat'ta yapılan toplantıda Bakanlar Kurulu tarafından görüşülerek Sivas Valiliği'ne atanması kararlaştırılan ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından atama kararı onaylanan Vali Âlim Barut, göreve başlamıştır.

Ankara'dan karayolu ile Sivas'a gelen Vali Âlim Barut, ilk olarak Yıldızeli İlçesi'nde Vali Vekili, İlçe Kaymakamı, ilçe protokolü ve çok sayıda vatandaş tarafından karşılanmıştır.

Karşılama töreninin ardından Kaymakamlık ziyaretinde bulunan Vali Âlim Barut, İlçe Kaymakamı'nı makamında ziyaret etmiştir. İlçe Kaymakamı'ndan ilçe hakkında bilgi alan Vali Barut, burada gerçekleştirdiği kısa ziyaretinin ardından il merkezine hareket etmek üzere ilçeden ayrılmıştır.

Vali Âlim Barut, için Valilik binası önünde de resmi karşılama töreni düzenlenmiştir. Valilik Binası önünde il protokolü ve çok sayıda vatandaş tarafından karşılanan Vali Âlim Barut, daha sonra tebrikleri kabul etmiştir.

Karşılama töreninin ardından, Vali Dr. Hasan Canpolat Toplantı Salonu'nda bir Basın Bilgilendirme Toplantısı yapmıştır. Vali Âlim Barut, burada basın mensuplarının karşısına geçerek Sivas halkına ilk mesajlarını vermiştir.

Sivas Valiliği'ne atanmış olmaktan dolayı büyük gurur duyduğunu dile getirmiş olan Vali Âlim Barut: ‘‘Sivaslı'lara, mesai arkadaşları, basının temsilcilerine seslenmiş; bugün itibariyle Sivas'ta göreve başlamış olmanın mutluluğunu yaşıyorum, ’’ demiştir. Tabii öncelikle geçen hafta aramızdan ayrılan Eski Vali Zübeyir Kemelek'in, çok sevdiği bir arkadaşı olduğunu onun vefatının ardından buraya gelmiş olmanın ve böyle bir acı durumdan sonra burada göreve başlamanın burukluğunu yaşadığını ifade etmiştir. Kendisine rahmet, tüm Sivas'a ve ailesine başsağlığı dileyerek sözlerine devam etmiştir.

Sivas ve Sivaslı'lara uzak olmadığını, komşu vilayette doğduğunu, diğer bir komşu vilayette ilkokul ve ortaokulu bitirdiği belirtmiştir. Sivas'ın, hayatında önemli bir yeri olduğunu asli ilk kaymakamlığa Sivas il sınırları içerisinde Yıldızeli'nde başladığını dolayısıyla Sivas'ın gerek nüfus olarak, gerekse alan olarak geniş olması, sorumluluğunun ne kadar büyük olduğunu bunun aynı zamanda gayret gerektirdiğini, büyük sorumluluğun ancak gayretlerle aşılabileceğini, söylemiştir. Mesai arkadaşlarının, halkın kendisine verecekleri destekle, oluşturacakları birlik ve beraberlikle aşılmayacak mesele olmadığını, sorunlar biterse zaten ömür bitmiş demektir diyerek, sorunların olacağını biz de gayret edeceğiz çalışacağız ve problemleri teker-teker çözmek için uğraşacağını dile getirmiştir.¹²⁹

3 Mart 2014'te Sivas'ta göreve başlayan ve 1 Haziran 2016 tarihli Valiler Kararnamesi ile Merkez valisi olarak atanmıştır.

Sivas Valiliği tarafından Cumhuriyet Üniversitesi Çok Amaçlı Balo Salonu'nda onuruna tertip edilmiş olan yemekte, 27 ay sürmüş olan Valiliği hakkında konuşma yapan Vali Âlim Barut, her işi zamanında yapmaya gayret ettiklerini belirtmiş, zamanını Sivas için iyi kullandığını, görevini objektif

¹²⁷ Âlim Barut hakkında kişisel bilgiler, https://tr.wikipedia.org/wiki/Alim_Barut, internet sayfasından alınmıştır.

¹²⁸ Atama kararı hakkında yayınlanmış olan Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140228M1.pdf>

¹²⁹ Bilgiler, 03.03.2014 tarihli, Sivas Valiliği'nin Resmi Haber sitesinden <http://www.sivas.gov.tr/valimiz-lim-barut-goreve-basladi-03-03-2014-> alınmıştır.

olarak yaptığını ve yetkilerini kurallara uygun olarak kullandığını söylemiştir. Hatır için iş yapmadığını yaptıklarının arakasında olduğunu ve yapamadıklarının hesabını verebilecek durumda olduğunu eğer hatalı olduğu ortaya çıkarsa bedelini ödemeye hazırım diyerek her zaman da ödeyebileceğini ifade etmiştir.

Görev yapmış olduğu süre boyunca İl Özel İdaresi'nin kaynaklarını verimli kullanmak için çalıştıklarını ifade eden Vali Barut, ‘‘Geçtiğimiz 27 ayda yapılan tesislerin bir dökümünü çıkarmadım. Her bir tesis için açılış töreni yapmadım, yaptırmadım. Önemli olan gösteri kısmı değil hizmetin yapılmasıydı diyerek, hizmet yapıldı, ekonomiye katma değer katıldı, vatandaşlar hizmetten yararlandı’’, şeklinde konuşmuştur.

Program sonrası Vali Âlim Barut ve Eşi Hanımefendi, programa katılan davetlilerle tek-tek vedalaşıp, Sivas’tan ayrılmıştır.¹³⁰

2.6.42. Davut GÜL (09.06.2016-05.11.2018)

Davut Gül, 1974 yılında Erzurum’un Horasan ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini Horasan’da, liseyi Kadıköy Mehmet Beyazıt Lisesi’nde tamamlamıştır. Kıbrıs Yakındoğu Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun olmuştur.

2000 yılında Gaziantep’te kaymakam adayı olarak mesleğe ve devlet görevine başlamıştır. Daha sonra Muğla - Kavaklıdere, İzmir - Kemalpaşa İlçesi’nde kaymakam vekilliği yapmıştır. İngiltere’de yurtdışı stajı, AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde yüksek lisans yaptıktan sonra asli olarak Kırklareli - Kofçaz Kaymakamı olarak atanmıştır. 2003 - 2005 Şirvan Kaymakamlığı, 2005 - 2006 yıllarında Karaman Vali Yardımcılığı, 2006 - 2009 yıllarında Sivas’ın İlçesi’nde Gürün Kaymakamı olarak görev yapmıştır.

Türk İdareciler Derneği tarafından 2009 yılında Yılın Kaymakamı seçilerek Şehit Kaymakam Ersin Ateş Ödülü’ne layık görülmüştür. Gördes ve Şarkışla Kaymakamlıkları’nın ardından 2015 yılında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığı’na atanmıştır.¹³¹

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nde Daire Başkanı iken Resmi Gazete’de yayınlanmış olan 30.05.2016 tarih ve 2016/8864 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Sivas Valisi olarak atanan Vali Davut GÜL, Ankara’dan havayolu ile Sivas’a gelmiştir. Vali Davut Gül, Sivas Nuri Demirağ Havalimanı’nda Vali Vekili Salih Ayhan, Vali yardımcıları ve il protokolü tarafından karşılanmıştır.

Vali Davut Gül için Valilik binası önünde resmi karşılama töreni düzenlenmiştir. Valilik binası önünde İl protokolü ve çok sayıda vatandaş tarafından karşılanmış Vali Gül, tebrikleri kabul etmiştir.

Karşılama töreninin ardından, Vali Dr. Hasan CANPOLAT Toplantı Salonu’nda bir Basın Bilgilendirme Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Vali Davut Gül, burada basın mensuplarının karşısına geçerek Sivas halkına ilk mesajlarını vermiştir.¹³²

Sivas Valisi Davut Gül’ün Sivas Valiliği Dönemi’nde Sivas’ın kalkınması için yapılan en önemli istihdam planı; Sivas’ın 40 yıllık rüyası olan ve 40 bin kişinin istihdam edileceği 2. Demirağ

¹³⁰ Bilgiler, 06.06.2016 tarihli, Sivas Valiliği’nin Resmi Haber Sitesi’nden, <http://www.sivas.gov.tr/veda#> alınmıştır.

¹³¹ Vali Davut Sivas’ta Karşılanması Gül’e ait kişisel bilgiler, Gaziantep Valiliği Resmi İnternet Sitesi’nden <http://www.gaziantep.gov.tr/gaziantep-valisi-davut-gul> alınmıştır.

¹³² Sivas Valisi Davut Gül’ün bilgisi, Sivas Valiliği Resmi Haber Sitesi’nden <http://www.sivas.gov.tr/valimiz-davut-gul-goreve-basladi> alınmıştır.

Organize Sanayi Bölgesi'nin altyapı protokolü düzenlenen törenle imzalanmasıdır. 814 hektarlık alana kurulacak olan sanayi bölgesinin 4 Eylül Sivas Kongresi'nin 100'üncü yıl dönümünde açılışının yapılması planlanmıştır.

Sivas Valiliği Dr. Hasan Canpolat toplantı salonunda gerçekleştirilen imza töreninde konuşan Sivas Valisi Davut Gül, "2015 yılında imar planı onaylandığını, bu konunun 30-40 yıldır konuşulduğunu fakat fiilen yapılma aşamasının son 3 yılda hızlandığını belirtmiştir. İmar planının tek başına onaylanması yetmediğini, kamulaştırması normal süreci takip edildiğinde 5 ile 15 arası sürme durumu olduğunu, kamulaştırma çözülemeyince de işe başlanılamadığını ifade etmiştir. Planın bitmesi için 2 yıllık bir süresi olduğunu fakat isteklerinin 2019 yılının 4 Eylül'ünde bitmesini bunun nedeninin ise; Sivas Kongresi'nin 100'üncü yıl dönümü olması ve 100'üncü yılda 100 proje Sivas'ta önemli görülen 100 projenin ortaya çıkışını arzuladıklarını söylemiştir. Buranın tamamen dolduğunda doğrudan ve dolaylı 40 bin istihdam sağlayacağını, Sivas'ın geliyecekse özel sektör eliyle geliyeceğini, Sivas'ta kamu yatırımı anlamında yapılacak her şeyin yapıldığı açıklamıştır.¹³³

Vali Davut Gül, 27 Ekim 2018'de Gaziantep Valiliği görevine atanmıştır. 1 Haziran 2016 tarih ve 2016/8864 sayılı kararname ile atandığı Sivas'ta tam 2 yıl 4 ay görev yapmıştır. Sivas'tan ayrılmanın hüznünü yaşarken, veda konuşmasında Sivas için;

“Sivaslılarla çok verimli bir zaman dilimi geçirdik. Şehrimizin gelişmesi ve insanımızın refahı için çalıştık. Birlikte çalıştığım tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ulusal Kurtuluş Savaşı mücadelemizin mihenk taşı ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Milletinin Kurtuluşu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden yolda kararlar aldığı Sivas'ta valilik yapmanın onurunu yaşadım.

Geldiğim günden beri Sivas'ta her kurum ve kuruluşa pozitif ayrımcılık yapmaya çalıştım. Eğitim olmazsa olmaz önceliğimiz arasında yer aldı. Sağlıkta büyük bir mesafe kat ettik. Sanayi ve tarımda şehrimiz büyük bir ivme kazandı. Üniversite ve yerel yönetimlerimizle birlikte güzel çalışmalara imza attık.

"Yaratılanı yaratanndan ötürü" sevdik, halkla buluşma günlerinde vatandaşımızın sorunlarına merhem olmaya çalıştık. Öğrencilerimizin barınma ihtiyacına 10 bin kişilik yurt ile kapılarımızı açtık. Elimizdekini paylaştık, paylaştıkça da bereketlendiğini gördük.”

Sivaslıya "efendi olmaya değil, hizmetkâr olmaya" gayret ettik. Sivas Valiliğimiz süresinde insan haklarına, hukuka saygılı, insanımıza hizmet etmeyi en yüce amaç ve değer sayan yönetim anlayışı ve çabası içerisinde olduk”,¹³⁴ ifadelerine yer vermiştir.

Vali Davut Gül, 27 Ekim 2018'de Gaziantep' atanan Vali Davut Gül bu görevini hâlen sürdürmektedir.

2.6.43. Salih AYHAN (05.11.2018- Halen Görevde)

1976 Bayburt doğumlu olan Vali Salih Ayhan, ilk ve orta öğrenimini memleketinde tamamlamıştır. Yükseköğrenimine Uludağ Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur.

¹³³ Hürriyet Gazetesi, 29 Haziran 2018.

¹³⁴ Bilgiler, 02.11.2018 Tarihli, Sivas Valiliği resmi haber sitesi'ndeki <http://www.sivas.gov.tr/sivas-valisi-davut-gulun-veda-mesajindan-alinmistir>.

Salih AYHAN mesleki hayatına, 2004 yılında Trabzon kaymakam adayı olarak başlamıştır. Daha sonra Londra’da dokuz ay dil eğitimi alan Ayhan, ayrıca TODAİE’de Kamu Diplomasisi Kursu’na katılmıştır. Ordu-Çatalpınar, Samsun-Yakakent, Kastamonu-Azdavay, Sivas-Altınyayla, Şarkışla İlçeleri’nde Kaymakam vekilliği, Divriği ilçelerinde Kaymakamlık yapmıştır.

Sivas Vali Yardımcılığı görevinde de bulunan Salih Ayhan, 2012-2016 yılları arasında Sivas’ta İl Özel İdare Genel Sekreterliği görevini yürütmüştür.

Salih Ayhan, İçişleri Bakanlığı tarafından 28.12.2013 - 14.02.2014 tarihleri arasında 45 gün süreyle yerel yönetim bilgilerini artırmak ve uygulamaları yerinde görmek amacıyla Avustralya’da düzenlenmiş olan Kısa Dönem Eğitim Programı’na katılmıştır.

Çeşitli şirketlerde yönetim kurulu başkanlığı ve üyeliği görevinde bulunan ve birçok vakıf, dernek ile birliklerde başkanlık ve üyeliklerde görev alan Salih Ayhan, müteveli heyetlerinde de bulunmuştur.

19.10.2016 tarihinde atandığı Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü görevini yürütürken, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 2018/202 sayılı Valiler Kararnamesi ile Sivas Valiliği görevine atanmıştır.¹³⁵

Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü görevini yürütürken; Resmi Gazetede yayımlanan Valiler Kararnamesiyle Sivas’a atanan Vali Salih Ayhan için Sivas Valiliği önünde karşılama töreni düzenlenmiştir.

İl Protokolü, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve vatandaşların katıldığı karşılama sonrası Vali Ayhan, makamına geçerek göreve başlama yazısını imzalamıştır.

Daha sonra Valilik Dr. Hasan Canpolat toplantı salonunda basın mensupları ile bir araya gelen Ayhan, yapmış olduğu konuşmada; Sivas’a geldiği ilk andan itibaren nazik ve içten karşılamalarından dolayı Sivas halkına teşekkürlerini sunmuştur.

Yoğun bir çalışma temposu ile çalışacaklarını kaydeden Ayhan, Sivas’a hizmet edecek olmaktan dolayı şükrettiğini söylemiştir.

Yönetim anlayışı hakkında da bilgi veren Vali Salih Ayhan, “İstisareye açık, ortak akla önem veren, ortak heyecanları olan ve yeni yönetimin ruhuna uygun bir çalışma temposu olacağını, sahada olan, koşan, koşturan, terleyen, terleten olacağını belirtmiştir. Yeni yönetim anlayışının kodunun da ruhunun da bu olduğunu bu ruha hâkim olamayanların ayakta durmasının mümkün olmayacağını söylemiştir. Bütün kamu idarecileri olarak hep beraber koşacağız, koşturacağız. Terleyeceğiz, terlettireceğiz ve “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” felsefesinin temel düsturu olacağını yeni bir sayfa açarak ileriye hep beraber yürüyeceklerini, ifade etmiştir.¹³⁶

Sivas Valisi Salih Ayhan’ın Sivas Valiliği 4 Eylül Sivas Kongresi’nin 100. Yıldönümüne denk gelmiştir. 4 Eylül Kongresi ile Türk Milleti kendi kaderine yönlendirmiş, Vatan’ın bölünmez bütünlüğü zihinlere kesin bir şekilde yazılmıştır. Bu süreç zarfında 108 gün Mustafa Kemal Atatürk ve değerli silah arkadaşlarını ağırlayarak Kurtuluş Savaşı’na yön veren Sivas, Cumhuriyet Kenti olma unvanını da hak ederek, tarihte önemli bir yere sahip olmuştur.

¹³⁵ Sivas Valiliği resmi internet sitesi, <http://www.sivas.gov.tr/sivas-valisi-salih-ayhan> Erişim tarihi: 25.02.2022, Erişim Saati, 12.55.

¹³⁶ 05.11.2018 Tarihli yayınlanan Sivas Valiliği Resmi Haber sitesinden, <http://www.sivas.gov.tr/valimiz-salih-ayhan-sivas-aski-tekrar-bizi-vali-olarak-nasip-eyledi> alınmıştır.

Ulusal bir kimliğe sahip olan Sivas Kongresi, 100. yılında bu onur ve gururu ebediyete kadar taşımıştır, taşıyacaktır. Sivas Kongresi'nin 100. yılı olması münasebetiyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 4 Eylül'de Sivas'a bir ziyaret gerçekleştirerek Millî Mücadele ruhuna vurgu yapmış, vatandaşlarımızın coşkusuna ortak olmuştur. Cumhurbaşkanlığı genelgesi ile de kültürden sanata, spordan eğitime kadar 7'den 70'e toplumun her kesimiyle 100 yıl önce ecdadımızın ortaya koyduğu milli birlik, beraberlik ve dayanışma ruhunun bugün de canlı tutulmasına yönelik çalışmalar ortaya konulmuştur. Bu kapsamda, Sivas Kongresi'nin 100. yılının Sivaslılara ve ülkemize yakışır bir şekilde kutlanması amacıyla Valiliğin koordinesinde Cumhurbaşkanlığı'nın, bakanlıkların ve kurumların maddi manevi desteğiyle 100 den fazla kültürel, sanatsal spor ve eğitim etkinlikleri hayata geçirilmiştir. Bu etkinliklerde Sivas Kongresi'nin, 100 yıl önceki ruhu canlı tutulmuş ve yaşatılmış milli coşku, Kongre heyecanı ülke geneline yayılarak, ses getirmiştir.

Mustafa Kemal'in öncülüğünde Türk Milleti'nin yılmayan azmi, korkusuzluğu ve bağımsızlığa olanı inancı ile Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı Sivas Kongresi'nin 100.yılı anısına Sivas Valiliği ve PTT aracılığı ile "anı pulu" bastırılmıştır.¹³⁷

4 Eylül Sivas Kongresi'nin 100. Yıl kutlamalarına Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve TBMM Başkanı Mustafa Şentop'ta katılmıştır.

Sivas Kongresi'nin 100. Yılı Etkinlikleri kapsamında Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi Türk Tarih Kurumu (TTK) ve Cumhuriyet Üniversitesi işbirliği ile hazırlanan "Her Yönüyle Sivas Uluslar arası Sempozyumu" düzenlenmiştir. Sivas Kongresi binasında gerçekleştirilen ilk bilimsel oturumun başkanlığını üstlenen Türk Dil Kurumu (TDK) Bilim Kurul Üyesi olan Prof. Dr. Recep Toparlı Sivas Kongresi ve o dönemde yaşananlar hakkında bilgi verilmiştir.

Oturumda Prof. Dr. Mustafa Turan tarafından; Sivas Kongresi'nde Hâkimiyet-i Milliye Fikri'nin Kabulü Meselesi, adlı bildiri sunulmuştur. Daha sonra sözü Doç. Dr. İsmet Türkmen almış ve "The Times Gazetesi'ne Göre Milli Mücadele'de Manda ve Himaye Tartışmaları (1919-1920)" hakkında bildirisini sunmuştur. Son olarak da Doç. Dr. Cengiz Atlı tarafından "Sivas Kongresi'ne Katılan Delegelerin Kongre Süresince Yaptığı Çalışmalar" ve Öğretim Görevlisi Onur Yel tarafından da "Sivas Kongresi'nde Tartışılan Amerikan Mandası" başlıklı bildiriler sunulmuştur.¹³⁸

Salih Ayhan'ın Sivas Valiliği Dönemi'nde Sivas Kongresi'nin 100.Yıldönümüne özel Yıllık bastırılmıştır.¹³⁹

Sivas Valisi Salih Ayhan Dönemi'nde Sivas Valiliği himayesinde Cumhuriyet Üniversitesi işbirliği ve Sivas Belediyesi destekleri ile hazırlanan 486 sayfalık 'Sivas Atlası' Kültür Anonim Şirketi SVS Yayınları tarafından basılarak kitapseverlerin yararına sunulmuştur.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nden 43 akademisyenin, şehirden de 6 araştırmacı-kamu kurum yetkilisi olmak üzere toplam 49 ismin bir araya geldiği Atlas'ta il potansiyeli, coğrafyaya bağlı verilerle analiz edilip sorgulanarak Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yazılımı kullanılıp karar vericilere sağlıklı bir durum analizi imkânı sağlanmıştır.

¹³⁷ Anı Pulu, Ekler bölümünde yer alacaktır.

¹³⁸ Yüz Yıl Önceki Ruhla Sivas Kongresi'nin Yüzüncü Yılı, s.137, Şubat 2020, Sivas.

¹³⁹ Yüz Yıl Önceki Ruhla Sivas Kongresi'nin Yüzüncü Yılı, Yayın Sahibi Sivas Valiliği Adına Salih AYHAN, Şubat 2020, Sivas.

Türkiye’de ilk kez gerçekleştirilmiş olan il atlasında; Sivas ilinin Yerleşim, Doğal Ortam, Tarih, Sanat ve Kültür, Nüfus ve Göç, Sosyo-Ekonomik Özellikleri, Maden ve Enerji Kaynakları, Tarım ve Hayvancılık, Üretim ve Endüstri, İletişim, Turizm, Spor, Kent Yaşamı, Siyaset ve Temsil, Gelecekte Sivas olmak üzere 14 ana başlık yer almıştır.¹⁴⁰

Sivas Vali Salih Ayhan Dönemi’nde, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin 11. Kalkınma Planı (2019-2023) sürecini ortaya koyarak, Sivas halkın refahını artırmak amacıyla bir yol haritası belirlenmiştir. Sivas, dünyada ki gelişmeleri iyi izleyen ve mili politikalarla yerel dinamiklerini etkin bir biçim de kullanabilen net hedeflere sahip bir Anadolu şehridir. İl Özel İdaresi de bu hedeflere ulaşma noktasın da şehrin önemli kurumlarından biridir.

Sivas İl Özel İdaresi, Sivas’ın zorlu coğrafi şartlarında tarafsız ve fedakârca hizmet veren bir kurumdur. Kurumsal ve teknik yapısıyla coğrafyanın bütününe sunmuş olduğu kırsal hizmetlerin yanı sıra görüş projeleri ile İl Özel İdaresi Sivas’ın inşasına önemli katkılar sağlamaktadır. İl Özel İdaresi, 1233 adet köy, 614 adet mezra ve 7 adet belde belediyesiyle 1854 adet yerleşim yerine hizmet vermektedir. 2019 yılında 160 milyon TL, 2020 yılında ise 185 milyon TL olan Sivas İl Özel İdare bütçesi etkin ve verimli çalışmalar ortaya koyarak İl merkezi ve kırsalındaki sorunların en asgari düzeye inmesi için harcanmıştır. Türkiye’nin en uzun kırsal yol ağına sahip olan Sivas’ta 7380 km’lik yol hattının bakım onarım ve yapım işlerine İl Özel İdaresi üstlenmiştir. Bu yoğun çalışmalar neticesin de kırsal nüfusun %85’i faydalanmaya başlamıştır. Sivas İl Özel İdaresi yine kırsal nüfusun %98’ni nitelikli içme suyuna kavuşturmuştur. Sağlıklı suyun temini ve vatandaşlara hijyenik şekilde ulaştırılması için 1355 yerleşim yerinde bakım onarım ve klorlama cihazı işleri yapılmıştır. Kırsal da tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi için 38 bin 436 çiftçiye sulama imkânı sağlanmıştır.

Köylerin alt yapısının desteklenmesi projesi kapsamında Cumhurbaşkanlığının 10.04.2020 tarih ve 2020/2387 numaralı kararnamesi ile 66 milyon 157 bin 920 TL ilimize gönderilmiş, gönderilen bu ödenek içme suyu, yol, su, atık su gibi öncelikli olan yerleşim bölgelerine ihtiyaçları nezdinde harcanmıştır. Sadece kırsal da değil, kent merkezine de yatırımlarını devam ettiren Sivas İl Özel İdaresi, Sivas’ı yaşanabilir bir kent haline getirmek için, Sivas Belediyesi ile yürüttüğü Sivas Teknik Tarım AŞ bünyesin de diğer yandan Yem Fabrikası ve Süt İşleme Tesislerini inşa ettirmiştir. Kangal Köpeği Üretim Eğitim ve Koruma merkezi ile Ot ve Canlı Hayvan Satış Merkezi ilimize kazandırılmıştır.

Enerji ve hizmet alanın da Makine İkmal Parkı, Kangal Güneş Enerji Santrali (GES) ve Rüzgâr Enerji Santrali (RES) gibi çalışmaları yürüten İl Özel İdaresi ‘Orman Okulu Projesi’ ve ‘Sivas’a Nefes Ol’ gibi çalışmalarla ‘Yeşil Sivas’ yönelik çalışmaları sürdürmüştür.

Sivas’ın turizm alanında hak ettiği payı alabilmesi için çalışmalarını sürdüren İl Özel İdaresi, Hamidiye EkoTurizm Vadisi, Ozanlar Müzesi, Tödürge Gölü Projesi, Şehir ve Sanayi Mektebi Restorasyonu, Sıcak Çermik Altın kale ve Çevre Düzenlemesi yapılmıştır. Gürün Gökpınar Gölü İyileştirme Projesi, Muhsin Yazıcıoğlu Evi Onarımı ve Teşhir Tanzimi ayrıca Deliktaş Köyü Âşık Ruhsatı Evi Onarımı tamamlanmıştır. Daha önce bahsi geçen Tarihi Hükümet Konağı Şehir Kent Müzesi’ne dönüştürülmüştür. Teşhir ve tanzimi yapılmıştır. Tarihi Şehir Meydanı Aydınlatması,

¹⁴⁰ Sivas Atlası, Yayın Türü: Kitap / Mesleki Kitap · Basım Tarihi: 2020 · Yayınevi: SVS Yayınları · Basım Yeri Sivas.

Zanaatkârlar Çarşısı, Yıldız Dağı Otel ve Kayak Merkezi ve Sivas Hamam Müzesi gibi çalışmalarla Sivas’a önemli kazanımlar sağlayacak projelere imza atılmıştır.¹⁴¹

Sivas’ta Vali Salih Ayhan Dönemi’nde oluşturulan müzelerle Sivas Valiliği, "Müze Kenti Sivas" projesi kapsamında kente son yıllarda 7 müze kazandırılmıştır. Şehre katkı sağlayacak yeni müzeler için çalışmalar devam ediyor. Sivas Valiliği, kültür ve tarihi geçmişi göz önüne çıkarabilmek için "Müze Kenti Sivas" projesi başlatmıştır. Bu proje kapsamında kentte bulunan Âşık Veysel Müzesi, (Şarkışla) Arkeoloji Müzesi ile Atatürk Kongre Müzesi'nin yanı sıra Şehir Müzesi, Sanayi Mektebi Müzesi, Sanatkârlar Çarşısı ve Müzesi, Eğitim Müzesi, Gök Medrese Vakıf Müzesi ve Savaş Atları Müzesi olmak üzere 7 müze daha açılmıştır. Vali Salih Ayhan, Sivas'ın her alanda tematik müzeye ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Kentte daha önce Âşık Veysel Müzesi, Arkeoloji Müzesi ile Atatürk Kongre Müzesi'nin bulunduğunu belirten Ayhan, ‘‘Müze Kenti Sivas' projesiyle 2023 yılına kadar 20 müze kuracaklarını, ’’ söylemiştir.¹⁴²

Sivas Belediyesi ve İl Özel İdaresi iştiraki ile hayata geçen Kültür AŞ. İle de Sivas’a dair nitelikli özgün projeler hayata geçirilecektir. Yapılan tüm bu çalışmalar çağın gereksinimlerine uygun olarak Sivas’a kültürel, bilimsel, sosyal ve ekonomik alanda katkılar sağlamış ve sağlamaya devam edecektir. Sivas Valisi Salih Ayhan bu yönde çalışmalarına devam etmektedir. Dinamik, yeni projeler geliştirme ve uygulamaya açık olan, çalışan, çalıştıran Vali Salih Ayhan, mevcut hükümete yakın tavırları ile dikkat çekmiştir.

¹⁴¹ Sivas İl Özel İdaresi Dergisi, sayı 23, Basım Tarihi, Temmuz 2020.

¹⁴² Trt haber, İnternet erişimi, <https://www.trthaber.com/haber/guncel/sivasta-muze-sayisi-artacak-645216.html>

SONUÇ

Tarihsel süreç içerisinde valiler ve valilik kurumu Türkiye’de Cumhuriyet öncesi ve sonrasında önemini korumayı başarmıştır. Osmanlı’nın son dönemleri, valilik kurumu alanında pek çok düzenlemeyi içermiş, bu düzenlemeler yerel yönetimlere ve taşra teşkilatının yapılanmasına temel oluşturmuştur.

Cumhuriyet’in erken döneminden çok partili hayata geçiş sürecine kadar olan bürokrasi döneminde, statü ve saygınlık açısından valiler ve valilik kurumu parlak dönem yaşamıştır. Bu dönem sonrasında çok partili düzene geçilmesi ile beraber valileri ulaşılmaz kılan anlayış son bulmuştur.

Türkiye’de CHP haricinde farklı bir siyasal iktidarın etkisi altına girilmesi ile yaşanan siyasi değişiklik sonucunda Demokrat Parti iktidar olmuş, valiler sahip oldukları imtiyazları kaybetmeye başlamıştır. Demokrat Parti Dönemi’nde yapılmış olan tatbikler valilik kurumunu devletin temsilcisi olmasından daha çok siyasal iktidarın temsilcisi olduğunu ve valilik kurumuna siyasal bir görünüm kazandırmıştır.

Demokrat Parti’nin siyasal iktidarına son veren darbe, kamu yönetimi alanında gerçekleşen düzenlemeler ve sonrasında meydana gelen siyasi yapı özellikle asayiş bakımından valilere birçok sorumluluk yüklemiştir. 1960’lı ve 1970’li yıllarda ortaya çıkmış olan sağ-sol çatışmaları gibi güvenliğe ve asayaş aykırı olan hareketlilik birlikte askeri himayenin artması sonucu valiler görev yaptıkları illerde Belediye Başkanlığı yapmak durumunda kalmışlardır.

1980 yılı sonrasında valileri ve valilik kurumunu doğrudan etkilemiş olan uygulama, artış gösteren terör eylemleri karşısında kurulmuş olan Olağanüstü Hal Bölge valilikleridir. Bu valilik uygulaması belirli bölgelerde sınırlı kalmış ve daha sonra kaldırılmıştır.

12 Eylül 1980 darbesiyle Türkiye’de demokrasi ikinci defa kesintiye uğramıştır. Darbe sonrası ilan edilmiş olan sıkıyönetim, gerek merkezi idare de gerekse taşra da sivil iradenin ayrıştırılması ve yerlerine atanmışların geçmesi şeklinde sonuçlanmıştır. Bu sonucun taşraya yansması valilere sorumluluk yüklemiştir.

1864 Vilayet Nizamnamesi ile Türkiye Cumhuriyeti’ne kalıt olan kapsayıcı valilik sistemi yerini 2000’li yılların sonrasında Kısıtlı Valilik Sistemi’ne bırakmıştır. 2000’li yıllardan sonra Valilik Kurumu’yla ilgili yapılmış olan en önemli düzenleme Kasım 2012 tarihinde kabul edilmiş olan ve 30 Mart 2014 yerel seçimlerinin sonrasında tatbika konulmuş olan, 6360 sayılı Kanun olmuştur. Bu kanunun uygulamaya konulmasının sonrasında Türkiye’deki valileri iki gruba ayırmak gerekmiştir. Bu şekilde Türkiye’de valilik kurumu iki farklı işlevsel yapıya sahip, sistemler haline dönüşmüştür.

15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanmış olan darbe girişimi sonrası, 20 Temmuz 2016 tarihinde ülke genelinde OHAL ilan edilmiş, 20 Temmuz 2016 tarihinde kanun hükmünde kararnameler yayınlanmıştır. Çıkarılmış olan kararnameler farklı alanlarda önemli değişiklikler yaptığı gibi yeni kararlar da getirmiştir. Darbe girişiminin sonrası çıkarılmış olan 667, 668 ve 674 sayılı kanun hükmünde kararnamelerin valilik kurumuna etkisi iki şekilde olmuştur. Bunlardan birincisi valilerin genel kolluk kuvvetleri üzerinde artmış olan yetkisi, ikincisi ise valilerin kamu düzeni ve güvenliğini sağlamaya yönelik yetkilerinde görülen artış şeklinde olmuştur.

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında idari anlamda yaşanan en önemli değişiklik hükümet sisteminin değişimi ile gerçekleşmiş ancak merkeziyetçi yapı değişmemiştir.

Cumhurbaşkanlığı Sistemi ile yaşanmış olan değişim sadece merkezi düzeyle sınırlı kalmamış, taşra düzeyinde de etkili olmuştur. Daha önceden devletin ve hükümetin temsilcisi olan valiler, yeni sistem ve İl İdaresi Kanunu'nda yapılan değişikliklerle birlikte yalnızca Cumhurbaşkanı'nın temsilcisi olarak konumlandırılmıştır.

Cumhuriyet'in kuruluşundan, günümüze kadar; 1923-2021 yılları arasında idari yapı bakımından vali, valilik kurumu birçok farklılık ve değişim göstererek varlığını koruma ve sürdürmeyi başarmıştır.

Bu çalışma, genel de Valiler ve Valilik Kurumu'nu ele alsın da özel de 1923-2021 yılları arasında görev yapan Sivas Valilileri'ni konu edinmiştir. Tarih, belgeler ışığında "şahitlik ilmi" olarak düşünüldüğünde, farklı bir ifade ile tarihçi çoğunlukla bizzat görüp, yaşamadığı olayları o dönemin belgelerinden yararlanarak açıklamaya çalıştığında belgelere ulaşma konusunda siyasi iktidar engeline takılmamalıdır. Ulaşmaya çalışılan kimi belgeler, büyük bir siyasi titizlikle araştırmacıların ulaşamayacağı raflara kaldırılmamalı, kimi belgelerde araştırmacıların geçeceğini bildikleri yollara özenle yerleştirilmelidir.

Farklı sebeplerle kısıtlı bilgilere ulaşılmış olmasına rağmen yapılan çözümlemeler sonucunda bazı valiler hakkında ayrıntılı bilgilere rastlamak da mümkün olmuştur. Bazı valiler hakkında da çok kısa bilgiler edinilmiştir. Bir valinin devlet hizmetinde görev alması ile başlayan süreçte, valinin atanma öncesi ve sonraki görev yerleri, yaptıkları icraatları, azlediliş sebepleri, şikâyeteye neden olan davranışları ve halkın valinin il yönetimiyle ilgili tutumu hakkında ayrıntıların yakalanması sağlanmıştır.

Bu çalışmada konu sınırı dikkate alınmış olsa da İçişleri Bakanlığı Arşivi'nin taraması yapılamadığından daha fazla bilgiye ulaşılabilecek verilerle karşılaşılması durumunda yapılacak yeni çalışmalar için ilham kaynağı olacaktır.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Arşiv Belgeleri

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

Yer Bilgisi, 53-26-4 Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi, 10.04.1935-00.00.0000, Dosya Ek: 130-58.

Yer Bilgisi, 56-52-20, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi, 20.06.1935-00. 00. 0000, Dosya Ek: 71-398.

Yer Bilgisi, 58-74-17, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi, 26.09.1935-00. 00. 0000, Dosya Ek: 71-402.

Yer Bilgisi, 98-28-1 Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi, 02.04.1942-00.00.0000, Dosya Ek: -

Yer Bilgisi, 129-50-4, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi, 03.07.1952-00 00 0000, Dosya Ek: 29-77.

Yer Bilgisi, 135-21-5 Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi, 11.03.1954-00 00 0000, Dosya Ek: 29-107

Yer Bilgisi, 137-89-16, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-) , Belge Tarihi, 28.10.1954 - 00.00.0000, Dosya Ek: 29-130.

Yer Bilgisi, 145-100-1, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi: 14.12.1956-00.00.0000, Dosya Ek: 29-3.

Yer Bilgisi, 153-38-14, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-) , Belge Tarihi: 17.07.1959-00.00.0000, Dosya Ek: 29-3.

Yer Bilgisi, 166-41-26, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi: 12.09.1962-00.00.0000, Dosya Ek: 29.

Yer Bilgisi, 372-127-19, Kurum: 30-18-1-2/Kararlar Daire Başkanlığı (1928-), Belge Tarihi: 15.05.1978-00.00.0000, Dosya Ek: 124-24.

Kataloglar

TBBMM Milletvekilleri Albümü Cilt 1-4

Kitaplar

AKŞİN, Sina (2018). Kısa Türkiye Tarihi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 25. Basım 2018.

ALDAN Mehmet, İz Bırakan Mülki idare Âmirleri –II- T.C İçişleri Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

ALDAN Mehmet, İz Bırakan Mülki idare Âmirleri, T.C İçişleri Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1990.

ATATÜRK Sivas'ta, Ulusal Kutlama Komitesi, Temmuz 1882. (Kitapçık)

ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri, Anılarım, Yılmaz Yayınları, Yeni Eklerle Genişletilmiş 3.Baskı, İstanbul, 1990.

- ÇANKAYA (Mücellidoğlu), Ali, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, II. Cilt, Mars Matbaası, Ankara, 1968-1969.
- ÇANKAYA (Mücellidoğlu), Ali, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, III. Cilt, Mars Matbaası, Ankara, 1968-1969.
- ÇANKAYA (Mücellidoğlu), Ali, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, IV. Cilt, Mars Matbaası, Ankara, 1968-1969.
- ÇANKAYA (Mücellidoğlu), Ali, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, V. Cilt, Mars Matbaası, Ankara, 1968-1969.
- ÇANKAYA (Mücellidoğlu), Ali, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, VI. Cilt, Mars Matbaası, Ankara, 1968-1969.
- ÇANKAYA (Mücellidoğlu), Ali, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, VII. Cilt, Mars Matbaası, Ankara, 1968-1969.
- FARÖZ, Ahmad, (2006). Modern Türkiye'nin Oluşumu, Kaynak Yayınları, 7. Basım, İstanbul
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, (1974), Türkiye'nin İdari Yapısı, Sevinç Matbaası, Ankara.
- ORKUN Hayri, KASAROĞLU Celal, BELEK Mehmet, ATAKUL Kazım, Meşhur Valiler, İçişleri Bakanlığı Merkez Valileri Bürosu Yayınları, Ankara, 1969.
- ORTAYLI, İlber, (1979), Türkiye İdare Tarihi, Ankara, TODAİE Yayını.
- ORYAYLI, İlber, (2010), Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi (Üçüncü Baskı). Ankara: Cedit Neşriyat
- SENCER, Muzaffer, (1986), Türkiye'nin Yönetim Yapısı, Alan Yayıncılık, İstanbul.
- SÜRGİT, Kenan, (1972), Türkiye'de İdari Reform, Türkiye ve Orta Doğu Amme Enstitüsü, Ankara.
- TAMER, M. (1992), Bölge Valiliği, Erzurum: Erzurum Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Ofset Tesisleri.
- TOSUN, Mustafa, (1970), Türkiye'de Valilik sistemi. TODAİE Yayını, Ankara.
- TUNCEL, Lütü Fikret, TENBİHNAMELER, Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa ve Tenbihnameleri, SİSKAV, 3.Baskı, 2002 Sivas.
- YASAK, İbrahim (2002), Sivas İli, Seyran Yayınları, Sivas.

Sürelî Yayınlar

Gazeteler

- Son Posta Gazetesi, 29 Haziran 1939, s.10.
- Yeniçağ Gazetesi, 22 Haziran 2019
- Hürdoğan Gazetesi, 23 Mayıs 1998.
- Milliyet Gazetesi, 1 Nisan 1934, s.5.
- Tan Gazetesi, 3 Ekim 1935, s.4.
- Son Posta Gazetesi, 29 Aralık 1939, s.5
- Son Posta Gazetesi, 15 Eylül 1943, s.6.

Ulus Gazetesi, 3 Mart 1947, s.3.

Yeni İstanbul Gazetesi, 7 Aralık 1950, s. 4.

Cumhuriyet, 12 Ocak 1966, s.1.

Gemerek Postası, 9 Mart 1982.

Gemerek Postası, 13 Temmuz 1982.

Gemerek Postası, 23 Temmuz 1983.

Gemerek Postası, 26 Temmuz 1983.

Gemerek Postası, 26 Temmuz 1983.

Hürdoğan Gazetesi, 10 Şubat 1992.

Hürdoğan Gazetesi, 10 Temmuz 1993.

Hürdoğan Gazetesi, 12 Temmuz 1993.

Hürdoğan Gazetesi, 29 Temmuz 1993.

Hürdoğan Gazetesi, 8 Ocak 1998.

Hürdoğan Gazetesi, 3 Şubat 1998.

Hürdoğan Gazetesi, 18 Nisan 1998.

Hürriyet Gazetesi, 4 Ocak 2005

Radikal Gazetesi, 5 Ocak 2005

Hürriyet Gazetesi, 29 Ocak 2005

Yıllıklar

Cumhuriyet'in 50.Yılında Sivas 1973 Yıllığı, s. 138, Önder Matbaa, Ankara.

Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sivas, 1998 Sivas Yıllığı, Devran Matbaacılık, Ankara.

Sivas Atlası, Yayın Türü: Kitap / Mesleki Kitap · Basım Tarihi: 2020 · Yayınevi: SVS Yayınları · Basım Yeri Sivas.

Sivas İl Yıllığı, 1967

Yüz Yıl Önceki Ruhla Sivas Kongresi'nin Yüzüncü Yılı, s.137, Şubat 2020, Sivas.

MAKALELER, TEZLER VE BİLDİRİLER

Aldan, M. (1988). "Vali Atamaları". **Amme İdaresi Dergisi**, 21(1), 101-105.

Apan, A. (2014). *Türkiye'de Mülki İdare: Tarihsel Gelişimi ve İşlevsel Dönüşümü*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ay, Muammer, "Türkiye'de Valilik Müessesesi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018 Ankara.

Baltaoğlu A.G, Atatürk Dönemi Valileri, Doktora Tezi, Konya 1992.

- Bilgin, K. U. , Çapar, S., (2010), ‘‘Taşrada Kamu Yönetiminin Etkinliği Açısından Mülki İdare Amirlerinin Eğitimi’’ **Türk İdare Dergisi** , no.467, 53-77.
- Canpolat, H.(2010), ‘‘İl Düzeyinde Stratejik Planlama ve Sivas İli Uygulamalarının Değerlendirilmesi’’, **Maliye Dergisi**, Sayı, 159, s. 10-12.
- Çakan, I. (2006). ‘‘Erken Cumhuriyet Döneminde Türk Kamu Yönetiminin Modernleşmesi: Merkezileşme’’. **Amme İdaresi Dergisi**, 39(4), 45-73.
- Demirel, G. ‘‘ Mülki İdare Amiri Olmak Güzeldir, ’’ İdareci Anıları, **Türk İdare Dergisi**, s. 443-444.
- Göküş, Mehmet, ‘‘Demokrat Parti Dönemi’nde Türk Kamu Bürokrasin Genel Görünümü.’’ Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 3 (5) , 2003, s.40-62
- Göküş, Mehmet, ‘‘Tek Parti Döneminde Türk Kamu Bürokrasisinin Gelişimi’’, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 33, Sayı 2, Ankara, 2000, s. 23-33.
- Keskin, Nuray Ertürk, ‘‘Cumhuriyet Döneminde Toprağa Dayalı Örgütlenme: İl Yönetimi Sisteminin Kuruluşu’’, Memleket Siyaset Yönetim, Sayı 5, Ankara, Aralık 2007, s. 119-174.
- Koç, Emin. (2021). ‘‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Ve Taşra Teşkilatına Yansımaları, ’’ Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11 (1) , s. 35-68.
- Köksal, C. (2014). Türkiye'nin İç Güvenlik Yönetiminde Valilerin Görev, Yetki ve Sorumluluklarının Etkinlik Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köksal, E. (1969). ‘‘Türkiye’de Vali ve Kaymakamların Fonksiyon ve Yetkileri’’. Amme İdaresi Dergisi, 2(1), 108-124.
- Özey, R.(2003). ‘‘20.Yüzyıl Başlarında Sivas’ın Tarihi Coğrafyası’’ , Cumhuriyet’in 80. Yılında Sempozyum Bildirileri, s.133-135, Sivas.
- Özkaya, Y. (2021). ‘‘Tarihsel Süreç İçinde Valilerin Değişen Yetkileri ve Cumhurbaşkanlığı Sistemindeki Yeri’’ , **Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**
- Parlak, B.(2003). ‘‘ Tarihi Perspektifte Anadolu’nun İdaresi’nde Sivas’ın Yeri ve Önemi Üzerine Yönetimsel Bir Analiz’’, Cumhuriyet’in 80. Yılında Sempozyum Bildirileri, s.219-221 Sivas.
- Yedek, Ş. (2016) *Elazığ’da İdari Ve Siyasi Hayat (1923-1950)* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ANSİKLOPEDİLER

- Açıkel, A. (2008). *İslam Ansiklopedisi*, ‘‘Rum Eyaleti’’, TDV, cilt. 35, 2008,s. 225-226.
- Apan, A. (2020). *Kamu Yönetimi Ansiklopedisi*, Cilt II. ‘‘Vali’’ (Governor), İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı, Çankaya / Ankara.
- Bilgi, N. (2002). Cumhuriyet’in İlk Dönemlerinde Mülki Yapının Gelişimi (1920-1950), H. C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler Ansiklopedisi*. Cilt 17. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları, s. 334-346.
- Demirel, Ö. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, ‘‘Sivas’’ cilt.37, s.278-282, 2009 (SCI İndekslerine Giren Dergi).
- Ersel, H., Kuyas, A., Oktay, A., Tunçay, M. (Editörler). (2005a). *Cumhuriyet Ansiklopedisi*, Cilt 2. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Ersel, H., Kuyas, A., Oktay, A., Tunçay, M. (Editörler). (2005b). *Cumhuriyet Ansiklopedisi*, Cilt 3. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kılıç, Ü. (2012), Vali, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. İstanbul. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, s. 492-494.

Koca, H. (2002). Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Dönemi Umumi Müfettişlikler (Genel Valilikler 1927-1947).H. C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler Ansiklopedisi*. Cilt 17. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları, s. 357-366.

Parla, T (Editör), Yurt Ansiklopedisi, “Sivas ” Maddesi, Anadolu Yayıncılık, s.6870-6872, İstanbul,

İNTERNET KAYNAKLARI

1. <https://www.aa.com.tr>
2. <https://www.iha.com.tr/>
3. <https://www.resmigazete.gov.tr/>
4. <https://www.icisleri.gov.tr/>
5. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
6. <https://www.hurriyet.com.tr/>
7. <https://tr.wikipedia.org/wiki>
8. <http://www.sivas.gov.tr/>
9. <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/>
10. <https://www.tid.web.tr/>
11. <https://www.gastearsivi.com/>
12. <https://sivashizmetvakfi.org.tr/>
13. <https://ammeidaresi.hacibayram.edu.tr/Dergiler>
14. <https://www.cumhuriyet.edu.tr/>
15. <https://www.gastearsivi.com/>
16. <http://www.tid.gov.tr/Sayfalar/Anasayfa.aspx>
17. <https://mulkiye.org.tr/mulkiye-dergi/>

EKLER

Ek 1.Resim ve Belgeler

Fotoğraf 1: Vali Muammer Bey zamanında 1913-1917 yılları arasında ahşap olan binaya, 3.kat ilave edilmiştir. 3.kat eklentisinden son çekilmiş bir fotoğraf ¹⁴³

Fotoğraf 2: 1978 yılında çıkan yangın sonrasında Tarihi Valilik Binası'nın görüntüsü ¹⁴⁴

¹⁴³ Eski Türkiye Fotoğrafları Arşivi, SIVAS HÜKÜMET KONAĞI / 1936, <http://www.eskiturkiye.net/tag/sivas/> sitesinden alınmıştır.

Fotoğraf 3: Sivas Tarihi Hükümet Konağı Son Hali.

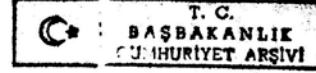

Fotoğraf 4: Sivas Valilik Yeni Binası.

¹⁴⁴ 2,3 ve 4 numaralı fotoğraflar Sivas Valiliği resmi internet sitesinden alınmıştır.

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ

KARARNAME

Şube : 2
Sayı : 2844

Aydın Valiliğine Edirne Valisi Salim Özdemirin, Edirne Valiliğine Trakya Umumi Müfettişliği Asayiş Müşaviri Osmanın, Mardin Valiliğine İstanbul Emniyet Müdürü Fehminin, Sivas Valiliğine Gaziantep Valisi Akifin, Gaziantep Valiliğine İstanbul eski Vali Muavini Ali Rızanın, Eskişehir Valiliğine Mardin Valisi Talâtın, Çanakkale Valiliğine Urfa Valisi Nizamettinin, Urfa Valiliğine Erzurum eski Valisi Necatinin, Samsun Valiliğine Denizli Valisi Fuadin, Denizli Valiliğine Çoruh Valisi Ekremin, Burdur Valiliğine Sinop Valisi Abdülhakın, Sinop Valiliğine Çanakkale Valisi Süreyyanın, Maraş Valiliğine Ankara Belediye Muavini Mustafa Adlinin, Tekirdağ Valiliğine Mülkiye müfettişi Haşimin, Gümüşhane Valiliğine Mülkiye Müfettişi Hilminin nakil ve tayinleri; Dahiliye Vekillığının 20/6/935 tarih ve 5367 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine icra Vekilleri Heyetince 20/6/935 de onanmıştır.

20/6/935

REİSİCUMHUR

K. Atatürk

Bş. V.

Y. Lönü

Ad. V.

S. Savaş

M. M. V.

K. Balçık

Da. V.

S. Kaya

Ha. V.

S. T. Örs

Ma. V.

E. Özgünlü

Mi. V.

S. Arıkan

Na. V.

A. Çetinkaya

İk. V.

C. Bayazıt

S. İ. M. V.

S. R. Dayıoğlu

G. İ. V.

R. A. S. S. S.

Zr. V.

Y. K. S. S.

18 01

02 56 52 20

Belge 2: Vali Akif İyidoğan'ın ilk kez Sivas Valiliği'ne atandığına dair belge.

Karar sayı
2

3281

Açık olan Kars valiliğine Sivas valisi Akif İyidoğan'ın nak-
len tayini ; Dahiliye vekillliğinin 25/9/935 tarih ve 7940 sayılı tezkere-
sile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 26/9/935 de onan-
mıştır.

26/9/935

REİSİCÜMHUR

K. Atatürk

Bş. V.

İ. İmre

Ad. V.

S. Sönmez

M. M. V.

K. Özalp

Da. V.

S. Kaya

Ha. V. V.

S. Kaya

Ma. V.

Ö. Çiğdem

Mf. V.

S. Arkan

Na. V.

A. Çetinkaya

İk. V.

C. Beyaz

S. İ. M. V.

S. R. Aydoğan

G. İ. V.

Rana Karhan

Zr. V.

M. Kılıç

030 18 01 02 58 34 17

Belge 3: Vali Akif İyidoğan'ın ikinci kez Sivas Valiliği'ne atandığına dair belge.